

Glasilno Mestne občine Novo mesto,
številka 1, letnik 2019

NOVO
MESTO

ZLATI MEN

Občine priložnosti

**Razvojno najprodornejši med
občinami**

Vabljeni na prenovljeni Glavni trg

**Kdo so letošnji občinski
nagrajenci**

PIŠE PRIHODNOST.

0 naslovnici

Župan Mestne občine Novo mesto
Gregor Macedoni

KAZALO

3	Uvodnik	31	Leto evropske kulturne dediščine
4	Županova kolumna	32	Šolski center Novo mesto
5	Kronika občinskega sveta	33	Ekonomska šola Novo mesto
7	Prispevki svetniških skupin	34	Srednja šola za gostinstvo in turizem
10	Novomeški kolaž	35	Ustvarjalnost mladih
12	Intervju: dr. Tomaž Slak	36	Ruski film v Novem mestu
15	Arheološke raziskave v mestnem jedru	37	OŠ Brusnice
16	Prenovljeno mestno jedro	38	Vrtec Ciciban
18	Nagrada Zlati kamen	39	Vrtec Pedenjped
19	Olimpijski vadbeni center	41	Partnersko mesto Herceg Novi
20	Nagrade in priznanja MONM	42	Evropske volitve
22	Filip Robar Dorin	43	Gastronomska dediščina
24	Est=etika	44	GoNM
26	Zavod Novo mesto	45	Machova učna pot
28	Knjižnica Mirana Jarca	46	Krajevna skupnost Otočec
30	Ljubiteljski kulturnik	47	Križanka

ČAR SPREMEMB

Foto: Tomaž Grdin

Novo mesto

Glasilo Mestne občine Novo mesto

UREDNIK

Damijan Šinigoj

KOORDINACIJSKI ODBOR

Meta Retar, Tina Cigler, Peter Žunič Fabjančič,
Urban Kramar, Nataša Jakopin, Monika Gabrič

NASLOVNICA

Planet GV

JEZIKOVNI PREGLED

Maša Slana in Saška Cimperman

PRODUKCIJA

KONVIKT, Novo mesto

SPLETNA STRAN

www.novomesto.si

NAKLADA

13.500 izvodov

IZDAJATELJ

Mestna občina Novo mesto

ZA IZDAJATELJA

Gregor Macedoni, župan

APRIL 2019

ISSN C508-4547

Pred leti, ko si se na ljubljansko Tromostovje, torej v strogi center slovenske prestolnice, še lahko pripeljal z avtom, tam parkiral in v lokalu ob Ljubljanici spil kavo, sem se v enem od njih srečal s prijateljico, ki je živila nedaleč proč. Seveda sem moral na pot krepko pred dogovorjeno uro, ker sem moral vračunati še gnečo v središču mesta pa prometne zamaške pa iskanje parkirnega prostora ... Pa tudi kave na idilični lokaciji nisva v miru pila, ker so mimo naju ves čas po polžje vozili avtomobili, katerih vozniki so iskali parkirni prostor, izpušni plini so nama dobesedno smrdeli pod nos ...

Pogovor je stekel tudi o novem ljubljanskem županu, ki je bil meni všeč, čeprav sem ga lahko sodil le po medijskih nastopih in se zaradi njega moje življenje ni prav nič spremenilo, njej kot prebivalki občine, ki jo je vodil in v vseh pogledih začel krepko preoblikovati, kar je seveda posledično vplivalo tudi na njeno življenje, pa ni bil.

Najbolj ji je šlo v nos, da naj bi se središče zaprlo za motorni promet, saj bi to pomenilo, da se do svojega stanovanja ne bi več mogla pripeljati z avtomobilom. Seveda jo je motilo pa še milijon drugih stvari, ki se jih je loteval novi župan ...

Ljudje smo namreč vedno za spremembe, še posebej za tiste pozitivne, a če premočno zarezajo v naš vsakdan (ali pa se nam samo zdi, da bi se to lahko zgodilo), se zelo radi postavimo na drugo stran. Torej proti spremembam, na varno in znano »staro«. Četudi ni najboljša, a kaj bi to, saj smo se nekako navadili živeti s tem, mar ne!? Malo postokaš, malo pokritiziraš, potem pa zmigneš z rameni, da tako pač je in uživaš naprej v starem. Poznanem. Za spremembe bo pa že še čas, enkrat drugič, morda z novo generacijo ...

Novo mesto je z novim županom in njegovo ekipo pogumno stopilo na pot sprememb. Napisal sem »z novim županom«, čeprav Gregor Macedoni v bistvu je novi župan, saj je začel svoj drugi mandat, občani smo ga izvolili v prvem krogu. Spremembe so vidne na vsakem koraku. Župan v svoji kolumni piše o nagradi zlati kamen, priznanju za razvojno najprodnornejšo občino v Sloveniji, ki ga je dobilo Novo mesto. Spremembe torej vidijo tudi drugi ...

Ogromno projektov se je že končalo ali se končujejo, začinjajo se novi. A čeprav so ljudje previdni, ko zakorakajo v neznano, znajo včasih presenetiti.

Arhitekt Tomaž Slak v intervjuju v tej številki pove, da ko so na delavnici pred štirimi leti določali prometni režim na Glavnem trgu, je bil odpor proti zaprtju celotnega Glavnega trga za motorni promet izredno velik. Sredi gradnje pa se je javno mnenje povsem obrnilo v prid prostim peš površinam na celotnem trgu. Meščani so enostavno potrebovali izkušnjo in podobo trga brez avtomobilov. Pred leti je opozarjal, spodbujal in podpiral idejo o peš coni na trgu in zdaj prejema klice ter pobude tistih, ki so bili takrat zadržani do te ideje ali proti njej. Z na začetku omenjeno prijateljico sem čez nekaj let spet pil kavo, v istem lokalu ob Ljubljanici, a ne bi moglo biti bolj drugače. Tudi njeno mnenje o središču mesta brez avtomobilске pločevine se je korenito spremenilo. Priznala je, da prej, ko je pred svojim bivališčem dobila »dober« parkirni prostor, svojega vozila tudi po teden ali dva ni uporabljala, ker je vedela, da tako blizu hiše ne bo spet enostavno parkirati!

Tudi Novomeščani se bomo tistih nekaj deset metrov z veseljem sprehodili do prenovljenega Glavnega trga in se čez leta čudili, kako smo lahko tako dolgo časa vztrajali pri zanemarjenem središču našega lepega mesta ...

MESTNA OBČINA NOVO MESTO V LETU 2019: RAZVOJNO NAJPRODORNEJŠI MED OBČINAMI

Gregor Macedoni, župan

7. marca sem se z dvema sodelavcema odpravil na letošnja konferenco Zlati kamen, vsakoletno tradicionalno srečanje občin Slovenije, ki je prerasla v enega največjih in najpomembnejših dogodkov na tem področju v Sloveniji. Vrhunec konference je podelitev vsakoletnega priznanja za razvojno najprodornejšo občino. Mestna občina Novo mesto je bila nominirana že pred dvema letoma, zato letošnja nominacija med 12 finalistov ni bila posebno presenečenje. Konferenca je že v vsebinskem delu kar dvakrat izpostavila Novo mesto. Predstavljena sta bila

Prijetno je biti nagrajen, če veš, da je temelj izbora večstopenjsko ocenjevanje več kot 60 razvojnih kazalcev in potem še temeljit razmislek eminentne strokovne žirije. Ob tem pa še vedno prijetno presenetni obrazložitev, ki ti jo sredi Ljubljane preberejo ob razglasitvi. Ta poudari marsikaj, kar se nam na Dolenjskem zdi že samoumevno (pa ni) in kar znajo bolje opaziti drugi. Zato delim besede žirije z vami:

»Ni skrivnost, da je Novo mesto slovenska izvozna lokomotiva in da ima za slovenske razmere izjemno razvito gospodarstvo. Prav tako vsi vemo, da je dolenjska metropola eno od slovenskih osrednjih kulturnih središč z bogato tradicijo in živahnim dogajanjem. A kaj je novega v Novem mestu? Če odmislimo živahnost krajevnega gospodarstva, je bilo Novo mesto nedolgo nazaj razvojno zaspan kraj z neizkoriščenimi potenciali. Pred nekaj leti smo Novo mesto že uvrstili med finaliste izbora za zlati kamen. Tedaj smo ugotavljali, da so se s takrat še novo garnituro na čelu mestne občine pokazala znamenja preobrata. Zdaj nam ni treba več govoriti o znamenjih. Preobrat je tu. Novo mesto je najbolj napredovalo med vsemi mestnimi občinami v zadnjih petih letih. Glede na sestavljeni indeks ISSO je izboljšalo uvrstitev za 22 mest.

Novo mesto ob tem postaja tudi eno najbolj sodobno upravljanih občin pri nas. To upravljanje daje na eni strani velik poudarek na elemente kot trajnostni in socialno občutljiv razvoj, na drugi pa uporaba tehnologij t. i. pametnega mesta. »Občanom bodo že kmalu na voljo interaktivna parkirna mesta, najnaprednejša senzorika kakovosti zraka, zajem in merjenje porabe vode in energentov, razvoj pametne ulične razsvetljave in merjenje zadovoljstva občanov.« Pred kratkim je Novo mesto dobilo novo univerzo, peto pri nas. In kaj bolje kaže razliko med »prej« in »zdaj« kot velodrom v Češči vasi? Dirkališče je leta propadalo. Zdaj okrog prenovljenega velodroma nastaja sodoben športni center. Veter pozitivnih sprememb.

Novo mesto je tudi glede na kazalnike, povezane s kulturo, uvrščeno zelo visoko. A predvsem je pomembno, kako kulturo v mestu razumejo. Uspešne posameznike so v Novem mestu prepoznali kot pomemben del krajevnega kulturne identitete in ob tem močno oza-vestili vlogo nadpovprečnosti oz. odličnosti. Na ta način so kulturo povezali z ustvarjalnostjo in jo - brez velikih besed - umestili kot središčni moment krajevnega razvoja. Takšna razvojna paradigma je pri nas dokaj redka - meritokratski poudarek tega vzorca pa mestna politika uravnatežuje s številnimi socialno obarvanimi ukrepi. Novo mesto je v ospredje postavilo ustvarjalnost, talent in odličnost. To je pozitiven duh in samo tak pozitiven duh vodi do resničnih sprememb na bolje. To je zgled za vso Slovenijo in razlog, da mestni občini Novo mesto podeljemo nagrado zlati kamen.«

Po dveh razglasitvah (časopisa *Delo* in *Moje finance*) v letu 2018, ki sta Novo mesto razglasili za mestno občino, v kateri se najkvalitetnejše živi, smo dobili priznanje še za razvojno delo občinske ekipe v letu 2019. Hvala vsem, ki ste s svojim sodelovanjem in podporo del tega uspeha!

Foto: Boštjan Pucelej

konkretna praksa krožnega gospodarstva pri predelavi odpadne kartonske embalaže s strani Komunale Novo mesto ter referenčni projekt uvedbe pametnega mesta, ki ga skupaj izvajajo Telekom Slovenije, SAP Slovenija in Mestna občina Novo mesto. Nato je sledil izbor regijskih finalistov. Novomeška občina je bila zmagovalka ene od štirih regij, Osrednje Slovenije. Po govoru predsednika vlade pa še končno zmagoslavje med finalisti in Mestna občina Novo mesto je dobila zlati kamen za razvojno najprodornejšo občino leta 2019.

KRONIKA OBČINSKEGA SVETA

OKTOBER 2018 - MAREC 2019

PRVA REDNA KONSTITUTIVNA SEJA

Na prvi redni konstitutivni seji občinskega sveta so se svetniki seznanili s **poročili občinske volilne komisije o rezultatih volitev v občinski svet za romskega svetnika in župana**. Sledilo je **imenovanje mandatne komisije, ki je izvoljenim svetnikom in županu Gregorju Macedoniju potrdila mandate**. Župan Gregor Macedoni je ob prisegi prejel župansko verigo, nato pa prvič v novem mandatu nagovoril občinski svet.

DELOVNA TELESNA IN KADROVSKE ZADEVE

Občinski svet je imenoval **Nadzorni odbor Mestne občine Novo mesto** v sestavi: Drago Cerovšek, Marjetka Kastrevc, Anton Repovž, Mitja Sadek, Martina Vrhovnik, Marko Vrhovšek in Klementina Zeme. **Komisiji za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja** bo predsedoval Boštjan Grobler, preostali člani pa so Štefan David, Sara Draškovič, Marko Dvornik, Bojan Kekec, Alojz Kobe, Uroš Lubej, dr.

Janez Povh in Adolf Zupan. **Komisijo za statut in poslovnik** bodo v tem mandatu sestavljali predsednica Eva Filej Rudman, Vesna Barborič, Ana Bilbija, Sara Draškovič, Marko Dvornik, Mira Retelj in Maja Žunič Fabjančič. **Komisiji za medobčinsko in mednarodno sodelovanje** bo predsedovala Marjanca Trščinar Antič, člani komisije pa so postali Maja Dragan, Klara Golič, Suzana Hočevnar, Primož Kobe in Borut Rončević.

Predsednik Komisije za priznanja in nagrade je postal Bojan Kekec, člani komisije pa so Mojca Andolšek, Jože Miklič, Janez Povh, Igor Povž, Srečko Vovko in Stanko Žagar. **Komisijo za vloge in pritožbe** bo vodila Sara Draškovič, ostali člani pa so Franc Bačar, Ana Bilbija, Primož Skubic, Robert Sotler in Jožefa Šepetavc. **Odbor za družbene dejavnosti** sestavljajo predsednik Franc Bačar in člani Štefan David, Eva Filej Rudman, Primož Kobe, Jasna Kos Plantan, Rok Mežnar, Darja Šurla Sladič, Adolf Zupan in Maja Žunič Fabjančič. **Predsednik Odbora za okolje, prostor, komunalo in promet** je postal Peter Kostrevc, člani tega delovnega telesa pa so še Mihael Drašler, Mario Krapež,

Tomaž Levičar, Goran Makar, Alenka Muhič, Andrej Resman, Miro Škufca in Srečko Vovko. Vesna Vesel bo predsedovala **Odboru za davčno politiko, proračun in finance**, za preostale člane pa so svetniki potrdili Franca Bačarja, Jožico Barbo Hrstar, Ano Bilbija, Matjaža Engla, Jasno Kos Plantan, Uroša Lubeja, Miro Retelj in Jerneja Strgarja. **Odbor za gospodarstvo** sestavljajo predsednik Adolf Zupan in člani Mojca Andolšek, Matjaž Engel, Peter Kostrevc, Branko Kovač, Boštjan Matko, Alenka Papež, Boštjan Kovačič in Marjanca Trščinar Antič. **Odboru za spremljanje položaja romske skupnosti** bo predsedovala Jasna Kos Plantan, za člane pa so svetniki potrdili Andreja Redka, Duška Smajka, Marka Stojanoviča, Adolfa Zupana, Dimitrija Zupančiča, Petra Kostrevca in Bernarda Mlakarja.

Svetniki so za predstavnico Mestne občine Novo mesto v **Svet lokalnih skupnosti Centra za socialno delo Dolenjska in Bela krajina** potrdili Meto Retar, podali soglasje h kandidaturi doc. dr. Lee-Marije Colarič - Jakše za **dekanjo Visoke šole za upravljanje podeželja Grm Novo mesto** in imenovali dr. Jano Bolta Saje in Roberta

Foto: Peter Žunič Fabjančič

Zidariča za **predstavnik** ustanovitelja v svet javnega zavoda Razvojno izobraževalni center Novo mesto. V svetu javnega vzgojno-varstvenega zavoda Vrtce Pedenjped Novo mesto bodo Mestno občino

Novo mesto v prihodnjih štirih letih zastopali Milena Bartelj, Klemen Gaberšček in Branko Kovač, svetniki pa so podali tudi pozitivno mnenje k imenovanju Vide Marolt za **ravnateljico Osnovne šole Dragotina Ketteja**. Občinski svet je prav tako podal pozitivno mnenje k imenovanju Zdenka Potočarja za **ravnatelja Višje strokovne šole – Ekonomske šole Novo mesto**.

Po potrditvi Marjana Hribarja za župana Šmarjeških Toplic je **občinski svet Marjana Hribarja razrešil z mesta direktorja Zavoda Novo mesto in za vršilko dolžnosti imenoval Jasno Dokl Osolnik**, sicer direktorico Dolenjskega muzeja. Dokl Osolnikova bo na čelu Zavoda Novo mesto do imenovanja novega direktorja, vendar najdlje šest mesecev. Svetniki so potrdili tudi **letni program športa za leto 2019 in poslovni plan Komunale Novo mesto**.

REBALANS PRORAČUNA

Občinski svetniki so sprejeli **rebalans proračuna za leto 2019 in zaključni račun Mestne občine Novo mesto**. Kot glavne razloge za rebalans je župan Gregor Macedoni navedel dvig povprečnine, dvig plač v javnem sektorju, prenos obveznosti, ki so nastale zaradi predolgh procesov črpanja že odobrenih sofinancerskih sredstev in intenzivne priprave za nadaljnje črpanje evropskih, državnih in ostalih sofinancerskih sredstev. S sprejetim rebalansom so **skupni prihodki glede na veljavni proračun zvišujejo za**

8.549.308 evrov, skupni odhodki pa za 11.995.887 evrov, dolgoročno zadolževanje se zviša na višino 7.138.865 EUR, za odplačilo domačega dolga pa so v planu proračuna predvidena sredstva v višini 2.191.000 EUR. V zaključnem računu za leto 2019 Mestna občina Novo mesto izkazuje 73-odstotno realizacijo prihodkov in 66-odstotno realizacijo odhodkov, pri tem pa svojo razvojno investicijsko naravnost od leta 2014 uresničuje ob zmanjševanju zadolževanja, ki je bilo ob koncu lanskega leta za dobrih 1,6 milijona nižje kot ob koncu leta 2017.

NOVE CENE VRTCEV

Po januarskem dvigu plač v javnem sektorju so svetniki potrdili tudi nove cene programov in rezervacij v vrtcih. Z zadnjo spremembo so cene programov in rezervacij v največjih dveh novomeških vrtcih izenačene. **Cene so se v vseh vrtcih zvišale za 6,7 odstotka, razen v vrtcu ob osnovni šoli Stopiče, kjer so se cene dvignile za 6,5 odstotka**. V primerjavi z ostalimi občinami so cene novomeških vrtcev v spodnji tretjini, primerljive z mestnimi občinami in konkurenčne bližnjim občinam. Prav tako Mestna občina Novo mesto staršem **še naprej omogoča vse ugodnosti za zmanjševanje cen** – znižanje v primeru stanovanjskega kredita, nižjo ceno za najstarejšega otroka v primeru dveh ali več vpisanih otrok, določenim družinam še naprej krijejo 10 % (prvo starostno obdobje) oziroma 8 % (drugo starostno obdobje) cene programov, omogočajo pa tudi rezervacijo dopusta ali daljše bolniške odsotnosti.

PREMOŽENJSKO-PRAVNE ZADEVE

Na področju premoženjsko-pravnih zadev so svetniki nepremičninam, ki

predstavljajo javne poti in javne ceste lokalnega pomena podelili **status grajenega javnega dobra**. Ukinili so status javnega dobra na nepremičninah, za katere je Mestna občina Novo mesto prejela vloge za odkup ali zamenjavo. Status javnega dobra so ukinili tudi na nepremičninah, po katerih je predvidena gradnja odseka tretje razvojne osi. Svetniki so potrdili **tudi prenos lastninske pravice teh nepremičnin na državo**. Občinski svet je sprejel sklep o določitvi višine vrednosti pravnih poslov, ki niso vključeni v načrt ravnanja s stvarnim premoženjem Mestne občine Novo mesto za leto 2019.

OSTALI SKLEPI IN OBČINSKI NAGRAJENCI

Občinski svet je **sprejel sklep za nadaljevanje postopkov za sprejem splošnih aktov** – občinskih podrobnih načrtov, za katere postopki priprave niso bili zaključeni v času mandata prejšnjega Občinskega sveta, predlog uskladitve meja občin z mejami parcel, v skrajšanem postopku pa je bil **sprejet tudi predlog sprememb in dopolnitev ustanovitvenega odloka Vrtca Pedenjped**. Na pobudo investitorjev so svetniki sprejeli usklajen **Odlok o Občinskem podrobnem prostorskem načrtu Graben/1 in prvi Sklep o potrditvi lokacijske preveritve**. Občinski svet je **potrdil predlog Komisije za nagrade in priznanja za občinske nagrajence**, tako da bodo ob občinskem prazniku **nagrado Mestne občine Novo mesto prejele Nežka Ivanetič, Danica Rangus in Marija Jerele; Trdinovo nagrado Samo Kralj; Grb Mestne občine Novo mesto pa Frančiška Vovk**. Svetniki so se seznanili tudi z letnimi poročili javnih zavodov, letnim poročilom o izvedenih ukrepih iz lokalnega energetskega koncepta in poročilom o realizaciji Načrta ravnanja s stvarnim premoženjem občine.

PRISPEVKI SVETNIŠKIH SKUPIN

DRAGE OBČANKE IN OBČANI, HVALA ZA VAŠ GLAS NA OBČINSKIH VOLITVAH!

Pričelo se je novo štiriletno obdobje ustvarjanja razvoja in izboljševanja pogojev za življenje za vse občanke in občane v Mestni občini Novo mesto. Hvala vsem, ki ste nam izkazali podporo in zaupanje ter volili našo stranko Zveza za Dolenjsko, da smo dobili kar tri mesta v občinskem svetu.

Trudili se bomo, da uresničimo predvideni program in zato podpirali projekte, ki so nujno potrebni, da se zagotovi enak standard bivanja, kvalitete dela in družbenega življenja vsem občanom naše občine. Podpirali bomo projekte, ki bodo zagotovili zadostno in kvalitetno oskrbo s pitno vodo v vseh naseljih in nadaljevanje gradnje kanalizacijskega omrežja. Podpirali bomo projekte v nove cestne povezave, ki bodo prometno razbremenile sedanje prometnice. Podpirali bomo ukrepe namenjene trajni mobilnosti, ki bodo zagotavljali ustrezne in zadostne površine za mirujoči promet, pešce in kolesarje ter spodbujali uporabo javnega potniškega prometa. Podpirali bomo skladen trajnostni razvoj na celotnem območju občine za zagotavljanje zadostne komunalne opremljenosti območji, namenjenih za razvoj gospodarstva, podjetništva in obrtništva. Spodbujali bomo stanovanjsko gradnjo in sprejem Stanovanjskega programa na nivoju občine, ki bi vključeval gradnjo stanovanj za mlade družine, za starejše in neprofitna stanovanja. Podprli bomo tudi aktivnosti za zagotavljanje pogojev za vrhunski šport in infrastrukture za rekreativni šport.

Potreb v naši občini je še veliko, zato vse občanke in občane vabimo k aktivnemu sodelovanju soustvarjanja politike v naši občini. Oglasite se nam z vašimi predlogi ali vprašanji na info@zvezazadolenjsko.si.

Joži Šepetavc,

svetniška skupina Zveza za Dolenjsko

AKTIVNO SODELOVANJE, POVEZOVANJE, SKUPNO DELO

Mestni svetniki SDS-a smo že v prejšnjem mandatu dokazali, da znamo biti konstruktivni, povezovalni, razvojno naravnani in učinkoviti, ko gre za odločitve v interesu vseh občank in občanov, zato smo tudi v novem mandatu podpisali dogovor o programskih prioritetah in sodelovanju pri vodenju Mestne občine Novo mesto. S tem smo omogočili aktivno sodelovanje pri izvajanju in uresničevanju programa, ki smo ga v predvolilni kampanji predstavili v 22-ih točkah. O tem, da smo že v prejšnjem mandatu dobro delali in da tako tudi nadaljujemo zagotovo govori seznam skoraj 260-ih projektov, med katerimi so prenova Glavnega trga, hidravlične izboljšave, energetska sanacija kar 27-ih objektov, izgradnja novega vrtca, izgradnja olimpijskega vadbenega centra v Češči vasi, vzpostavitev avtomatskega sistema GONM za izposajo koles idr.

Veliko projektov je bilo izvedenih tudi izven mestnega središča in čeprav velikokrat slišimo, da se zapostavlja podeželje, se v svetniški skupini SDS-a zavzemamo za enakomeren razvoj mesta in podeželja. Velik poudarek dajemo tudi sodelovanju z vsemi krajevnimi skupnostmi, katerim je v Pozivu za sofinanciranje projektov krajevnih skupnosti Mestne občine Novo mesto za leto 2019 namenjenih 300.000 EUR.

Potrditev za uspešno delo v občini smo prejeli tudi ob koncu lanskega leta, ko smo na lestvici Ministrstva za finance za leto 2018 prvič do sedaj zasedli prvo mesto na lestvici najrazvitejših mestnih občin v Sloveniji in prehiteli celo Ljubljano.

Prenova Glavnega trga se približuje koncu in veliko razprav je o tem, kako oživeti mestno jedro. MO NM bo zgradila 17 stanovanj za mlade družine, sofinancirajo se najemnine lokalov v starem mestnem jedru, objavljen je poziv za sofinanciranje obnove javnih pročelij, ki je podaljšan v leto 2019, organizirajo se številne prireditve in dogodki, izvajajo se promocije, pripravljajo programi za razvoj turizma.

Naj bo naš Glavni trg mesto naših srečanj, sprehodov, druženj, nakupov in praznovanj. Od vseh nas je odvisno, koliko trgovin in lokalov bomo imeli v mestu, koliko prireditev in dogodkov,

kako bo mesto živelo in kako se bo razvijalo. Zato vas člani svetniške skupine SDS-a vabimo k sodelovanju, in sicer tako, da nam morebitne pobude in vprašanja, konstruktivne kritike in predloge posredujete na naše e-naslove, ki so objavljeni na spletni strani novomeške občine pod osebnimi predstavami svetnikov. Želimo si aktivnega sodelovanja in povezovanja, skupnega dela in izvajanja aktivnosti, ki bodo pripeljale do boljših rezultatov za vse prebivalce naše občine, zato se vam ob tej priložnosti zahvaljujemo za izkazano zaupanje ob ponovni izvolitvi in vas še enkrat vabimo k sodelovanju.

Marjanca Trščinar Antič,

svetniška skupina SDS Novo mesto

DOBRI REZULTATI KOT POSLEDICA DOBREGA DELA

Ker država zamuja z nakazili obljubljenega denarja, je Občinska uprava Mestne občine Novo mesto pripravila rebalans proračuna, da ne bi bili ogroženi pomembni projekti.

V rebalansu je posebna pozornost namenjena projektom izven mesta po posameznih krajevnih skupnostih, upošteva pa tudi nadaljevanje dveh glavnih projektov na področju komunalne dejavnosti, ki bosta spomladi 2019 v zaključni fazi.

Prvi je projekt Hidravlične izboljšave vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske, s katerim bomo zagotovili pitno neoporečno vodo našim občanom. Drugi projekt je Ureditev mestnega jedra – Glavni trg, ki predstavlja začetek urejanja mestnega jedra po več kot 65-ih letih.

Za ožvitev mestnega jedra je planirana izgradnja 16-ih novih stanovanj za mlade. V okviru ohranjanja kulturne dediščine se nadaljuje projekt Tematska pot Gradišče Marof in Kettejev drevored, s katerim bo nastal mestni park z ureditvijo že obstoječih in novih poti in je za metek arheološkega parka. S projektom

dveh novih večnamenskih brvi za pešce in kolesarje pa Novo mesto povezuje eno večjih naselij Drska s športno rekreacijskim središčem v Češči vasi ter zaokrožuje poti na okljukih reke Krke.

Zaradi dogovora vlade s sindikati o napredovanju javnih uslužbenecv je morala OU povišati tudi cene vrtcev, kar rebalans za leto 2019 tudi vsebuje. Potrudili smo se, da bo povišan strošek enakomerno porazdeljen med občino in starše.

V stranki NSi – krščanski demokrati rebalans proračuna za leto 2019 podpiramo. Je razvojno in naložbeno naravnano ter vključuje vse pomembne finančne načrte projektov in naložb na podlagi finančnih spodbud mehanizma Celostnih teritorialnih naložb.

Marko Dvornik,

svetniška skupina NSi

OBČINO OŽIVLJAMO LJUDJE

Nagrada Zlati kamen kot razvojno najprodnornejši občini v Sloveniji za Mestno občino Novo mesto pomeni priznanje konkretno in vseobsegajoče zastavljenim razvojnim ciljem župana Gregorja Macedonija in njegove ekipe. Dobra mera poguma, proaktivnost in iskrena želja rešiti dolgoletne izzive so tisto, kar ostaja recept za razvojno ambicioznost v letih, ki so pred nami. Tako na občini kot v krajevnih skupnostih, društvih in podjetjih se venomer izkaže, da je uspeh odvisen od tega, kdo je prevzel odgovornost za to, da uresniči program.

Uspeh pa nikoli ni samoumeven in vsak, ki se s kakšnim lahko pohvali, zna povedati, da pot do tja še zdaleč ni lahka. Del večine uspehov pa je tudi to, da jih pozitivno sprejmejo drugi. Izgrajeno infrastrukturo, programe ali pa produkte brez uporabnikov nikakor ne moremo šteti za uspeh. Veseli smo, da pridobitve preteklih štirih let zadovoljujejo številne občanke in občane. Si pa vsi v svetniški skupini LGM nedvomno želimo, da bo najodmevnejši projekt prejšnjega mandata, tj. prenova mestnega jedra, uspeh desetletja. Glavni trg, Pugljevo ulico in del Rozmanove ulice počasi zapuščajo gradbinci in prevzemamo občani, podjetniki ter obiskovalci od drugod. S prenovo nam je vrnjen osrednji prostor za srečevanje ter druženje in od vsakega od nas je odvisno, kako bomo

to dolgo pričakovano pridobitev sprejeli v svoj vsakdan in jo uporabljali. Že sedaj smo predvsem ob lepih sončnih sobotah in nedeljah priča številnim sprehajalcem, kofetkarjem in otroškemu živžavu. Verjamemo, da več kot se nas bo s prijatelji in družino srečevalo v mestnem jedru namesto v nakupovalnih središčih, bogatejša bo tudi ponudba dogodkov, trgovin in gostiln. Zopet, vse je odvisno od nas ljudi.

Sara Drašković,

svetniška skupina LGM

MO NOVO MESTO BI MORALA BISTVENO VEČ SREDSTEV NAMENITI ZA IZVAJANJE OBVEZNIH NALOG OBČINE

Rebalans proračuna MO Novo mesto za leto 2019 kaže, da se sredstva na obveznih nalogah občine ponovno zmanjšujejo ter hkrati povečujejo na dejavnostih, za katere bi lahko občina namenila sredstva šele, ko bi imela urejene obvezne dejavnosti. Ob tem, ko se veliko energije in sredstev vlaga v nadstandardne dejavnosti in projekte kot so brvi, izposojevalnice koles, električne polnilnice, osnovna infrastruktura kot so ceste in kanalizacijsko omrežje dobesedno razpada.

V **GAS** seveda podpiramo tudi prej navedene projekte, vendar morajo biti določene prioritete, in sicer najprej osnovne naloge in nato nadstandardne.

GAS tako predlaga:

- **še vedno velik del občanov nima osnovne infrastrukture kot sta kanalizacija in vodovod, zato je potrebna prioriteta izgradnja predvsem kanalizacijskega omrežja;**
- bistveno več bi bilo potrebno vlagati v **obnovo cestne infrastrukture;**
- na področju mobilnosti bi bilo nujno potrebno zagotoviti več sredstev in dati večji poudarek mestnemu potniškemu prometu;
- predlagamo spremembo prometnega režima v mestnem središču, da bo po zgledu ostalih evropskih središč stanovanjem in ostalim uporabnikom storitev omogočen tudi dostop z avtomobilom;
- **Nujno je potrebna izgradnja optičnega omrežja, skoraj tretjina**

gospodinjstev v MONM tega še vedno nima;

- krajevnim skupnostim bi morali zagotoviti bistveno več sredstev za delovanje;
- zagotoviti več sredstev za delovne prostovoljnih društev in klubov.

Ob predlaganem zadolževanju v letu 2019 v višini 7.138.865 EUR se sprašujemo o upravičenosti le-tega.

C. račun financiranja					
50 VII. ZADOLŽEVANJE (500) 215.637	3.819.286	7.138.865	3.311	187	
500 DOMAČE ZADOLŽEVANJE 245.637	3.819.286	7.138.865	3.311	187	
5001 Najeti krediti pri domačih bankah 0	3.500.000	6.800.000	-	194	
5003 Najeti krediti pri drugih domačih kreditodajalcih	215.637	319.286	338.865	157	106

Na predhodnih sejah občinskega sveta so bila potrjena delovna telesa občinskega sveta in Nadzorni odbor MONM. Kljub predlogom GAS-a ni bil v Nadzorni odbor MO Novo mesto potrjen noben predstavnik opozicije.

Podobno se je zgodilo tudi pri odborih občinskega sveta. Kljub temu da Statut MO Novo mesto in Poslovnik Občinskega sveta določata, da se člane delovnih teles imenuje ob upoštevanju načela proporcionalnosti in sorazmernosti glede na dosežen volilni rezultat (GAS je osvojil 3 od 29 mandatov), v ključnih odborih ni bil potrjen noben kandidat GAS-a. Hkrati je bilo v teh odborih imenovanih 8 kandidatov LGM-ja ter po trije kandidati SLS-ja in dva kandidata NSI-ja, kljub temu da sta zadnji dve stranki na volitvah dobili trikrat manj mandatov kot GAS – Gospodarsko Aktivna Stranka.

Gospodarno Aktivno Složno!

Alojz Kobe,

Vodja svetniške skupine GAS-Gospodarsko Aktivne Stranke

ZAČNIMO SE POGOVARJATI NA ZAČETKU

V zadnjih tednih smo lahko prebrali in poslušali več prispevkov o smiselnosti zakonske ureditve evtanazije v naši

državi. V tem prostorsko omejenem pripevku želim opozoriti, da lahko občina kot najbližja oblast ljudem pred morebitno uvedbo evtanazije soustvarja prijazne pogoje za življenje starejših. Po znanih izkušnjah od drugod bodo potem potrebe po lastnem skrajšanju življenja redke ali jih sploh ne bo. Nekateri lahko pritrjujejo tej potrebi, spet drugi opozarjajo na možnosti zlorab. Pri tem slednji še dodajajo, da je naša družba na splošno naravnana na zlorabe v škodo ljudi, ar se je na žalost že pogosto potrdilo v praksi. Tu mislim na pokradene tovarne, številna oropanja bank in sramotno velik obseg korupcije.

Ker sem v letih, ko lahko človek naenkrat postane odvisen od tuje pomoči, še z večjim zanimanjem prebiram zagana razmišljanja različnih strokovnjakov, akademikov, medijev in drugih o tej zelo pomembni temi za ljudi vseh generacij. Precej dobro poznam stiske številnih starejših, ki živijo revno in je njihovo dostojanstvo v zrelem obdobju življenja močno načeto. Njih, ki jim rešitev hude materialne stiske poleg bolezni ne bi smela biti evtanazija, ne bo nihče vprašal, kaj menijo o tem, saj so nasploh preslišani in se jih družba spomni le z obljubami pred volitvami ali s kakšnih deset EUR povišanja sicer prenikskih pokojnin.

Menim, da bi morali v naši družbi, preden se začnemo resno pogovarjati o zakonski ureditvi evtanazije, postoriti

še veliko stvari. Zakaj imam še zadržke in kakšno vlogo ima lahko pri tem naša občina?

1. V naši družbi je za starejše slabo poskrbljeno, do njih povečini ni spoštovanja, skoraj polovica jih zaradi prenikskih pokojnin živi pod pragom revščine, zdravstveno varstvo za starejše je slabo organizirano.

2. Bivanje v domovih za starejše je zaradi prenikskih pokojnin slabo dostopno. Standardi oskrbe tistih, ki le pridejo v dom, niso na primernem nivoju. Prepogosto doživljajo, da jim utrujene uslužbenke ne morejo nuditi človeka vredne oskrbe. Naša družba že več kot šestnajst let ni zgradila doma za starejše iz javnih sredstev.

3. V občini za razliko od nekaterih občin v naši regiji nimamo oskrbovanih stanovanj. Ta so mišljena tudi za primere, ko človek ne more več sam skrbeti zase in nima nikogar od bližnjih, ki bi mu lahko pomagal. Svetla točka je, da ima županova koalicija tudi na zahtevo občinskega DeSUS-a v tem mandatu zapisano obvezo, da bodo v tem mandatu taka stanovanja v občini dejansko zgrajena.

4. Odločitev za evtanazijo naj bi bila absolutno prostovoljna. Ko bo človek ocenil, da ne želi več trpeti zaradi neozdravljive bolezni, prej pa je bilo zanj v okviru dobre paliativne oskrbe dobro poskrbljeno. Tega pri nas ni. Znan naj bi bil podatek, da sta se od šeststo na smrt

bolnih za evtanazijo odločila le dva. Zato najprej poskrbimo za dobro paliativno oskrbo in šele nato razpravljajmo o evtanaziji. Razen če bi nas slednja razprava napotila k poprejšnji ureditvi paliativne oskrbe.

Zato ni prav, da smo se začeli pogovarjati na koncu. Pogovarjajmo se bolj odgovorno vsaj v občini. Poskrbimo za starejše z izgradnjo oskrbovanih stanovanj. Ustvarimo pogoje, da bo najem teh možen po znosni ceni. Nikdar ne sme zmanjkati denarja za kakovostno pomoč na domu. Pa društvom upokojencev dajmo več denarja. Opravljajo res pomembno delo, zmanjšujejo stisko ljudi, blažijo osamljenost. In starejši so bolj zadovoljni. Najbrž tudi njihovi potomci, ki imajo zato manj skrbi. In potem bodo tudi leta v pozni dobi življenja znosnejša, dlje bomo želeli živeti. Župan se je k temu zavezal. In verjamem, da bo držal besedo. Oba svetnika DeSUS-a ga bova stalno spominjala na to. Vsi skupaj pa bodimo pozorni, kaj nam pripravljajo, ne da bi nas v resnici poznali. Ti najbolj glasni najbrž nimajo nizkih pokojnin in plač. Morda bomo potem želeli živeti do naravnega konca ... In v čigavem imenu že govorijo ali podpisujejo peticije ...

Adolf Zupan,

vodja svetniške skupine DeSUS

Foto: Peter Žunič Fabjančič

Sledimo zastavljenim ciljem.

Krajani KS Gabrje bodo imeli prenovljeno vaško središče z obračališčem za avtobuse.

Župan je na rotovžu sprejel tradicionalno uspešne člane NTK Krka.

Ogled ponudbe dolenjskih pridelovalcev v družbi predsednika Boruta Pahorja na Gregorjevem sejmu.

Druženje s krvodajalci, ki so si z jubilejnim darovanjem krvi prislužili priznanje.

V Podbrezniku smo gostili Razvojni svet kohezijske regije Vzhodna Slovenija.

Zasaditev lipe v Šmihelu ob zaključku del prve faze rekonstrukcije Šmihelske ceste.

Multikulturalnost je del Novega mesta. Tkanje vezi ob obisku priseljenk iz držav bivše Jugoslavije.

Obisk delegacije Državnega sveta.

Aleš Fevžer, eden najuglednejših športnih fotografov, ki je videl vse medalje slovenskih olimpijcev, je z mladimi delil dragoceno znanje fotografiranja.

Med premagovanjem 87 stopnic na 17 metrih višinske razlike se je možno tudi odpočiti na klopi ob novem stopnišču na Bregu.

Vsakoletni sprejem ob mednarodnem dnevu prostovoljstva je letos potekal v prostorih OZRK na Drski.

Avtor fotografij je Peter Žunič Fabjančič, razen kjer je označeno drugače.

Novomeški malčki so v sodelovanju z Dolenjskim muzejem tradicionalno izdelali mini situle, ki so krasile novoletno jelko na rotovžu.

Narodni dom v novi strešni preobleki.

Novo mesto ima naj kmetico leta 2018. Za ohranjanje kmečkih vrednot se je Mariji Jakše zahvalil tudi župan. Monika Gabrič

Odlične novomeške mažoretke na sprejemu pri županu.

Prenovljeni Glavni trg je postal prostor poslovnih priložnosti. Dobrodošli Lonovci.

Podpis pogodbe za projektiranje konstrukcijsko zelo inovativne brvi v Irči vasi.

Svetniške klopi so zasedli mladi parlamentarci.

Osrednjo slovesnost ob 120. letnici rojstva Leona Štuklja na Olimpijskem centru Novo mesto si je ogledalo več kot 1200 ljudi. Boštjan Pucelj

Z osmimi novimi polnilnimi postajami širimo mrežo polnilnic za električna vozila.

Praznovanje 25. obletnice Lions kluba Novo mesto.

Arhiv Lions klub Novo mesto

»Novomeški oskar« – nagrada Zlati kamen za najprodornejšo občino. Arhiv Planet GV

Prenovljeni Olimpijski center Novo mesto je zaživel s številnimi atletskimi tekmovanji. Vanesa Dželadini

DR. TOMAŽ SLAK, PRESEDNIK URBANISTIČNEGA SVETA MESTNE OBČINE NOVO MESTO

Dr. Tomaž Slak je docent na Fakulteti za arhitekturo. Arhitekt, ki je še kot študent začel v Društvu novomeških študentov z oblikovanjem logotipov, nadaljeval s projektiranjem hostla Situla in je soodgovoren tudi za to, da je Novo mesto dobilo novo podobo Glavnega trga. Je tudi predsednik Urbanističnega sveta Mestne občine Novo mesto, ki je posvetovalno telo župana za področje prostorskega razvoja in urejanje prostora občine.

Glavni trg v Novem mestu je pomemben del novomeškega zgodovinskega spomina in ima pomembno vlogo v življenju Novomeščanov že stoletja. Desetletja se je govorilo o koreniti prenovi, zdaj se končuje. Kako ste se vi »vpletli« v to zgodbo?

Rekel bi, da je Glavni trg kar najpomembnejša točka Dolenjske ali jugovzhodne Slovenije, če hočete. Novo mesto je regionalno središče in Glavni trg je

center tega mesta. Pomena Glavnega trga ne moremo dovolj poudariti, zato je še toliko bolj pomembno, kaj počnemo z njim. Ker se ves čas zavedam tega, mi že leta, preden sem bil imenovan na funkcijo županovega svetovaleca, ni bilo razumljivo, kako da smo ta prostor tako enostavno prepustili stihiji motornega prometa in vsebinskemu osiromašenju. Velika sreča je, da je trg pred 65 leti s takšnim občutkom preuredil Marjan Mušič, saj so prav njegove rešitve povzdignile kakovost tega prostora na povsem novo raven – obenem pa mu zagotovile tudi zaščito v prihodnosti. Popolna odsotnost vzdrževanja, prepuščanje urbanemu neredu, upravljanje mestnega urbanizma brez vizije, ki bi prednostno vključevala mestno jedro, in brez ideje, kaj s tem trgom storiti, so bila zame še kar neverjetna dejstva, s katerimi sem se srečeval v preteklosti.

Ko je moja generacija začela prevzemati pobude, sem kot arhitekt na prvem mestu nujnih ukrepov videl prenovu javnih površin. Ob koncu svojega študija sem lahko samo primerjal vzore iz drugih slovenskih mest, iz sosednjih držav in sveta ter ob nabiranju izkušenj v Ateljeju Vozlič, kjer sem sodeloval pri prenovi Hribarjevega nabrežja in Dvornega trga v Ljubljani, »čakal« na akcijo tudi v mojem mestu.

Priložnost se je pokazala ob kandidaturi Gregorja Macedonija, ki me je pozval (ali izzval), naj pripravim programska izhodišča prihajajočega županskega mandata za področje urbanizma, arhitekture, javnih površin in podobe mesta. Ob njegovi prvi kandidaturi leta 2014 in kasneje ob drugi, ki je tudi uspela, sem zastavil koncept urejanja mesta iz središča navzven. Novodobna ekonomska miselnost je namreč v 90-tih letih obrnila razvoj v obrobna nakupovalna središča in reševanje perifernih (enostavnejše rešljivih) prometnih zagat brez ustrezne dolgoročne in družbeno vzdržne vizije. Pri tem pa se je vse bolj pozabljalo na urbano kulturo, ki se razvija v mestnih jedrih in na samo mestno središče z njegovim največjim adutom – Glavnim trgom. V tem času je vnovič (morda ravno zaradi tako nespodbudnih razmer v prostoru mesta) oživel tudi Društvo arhitektov Dolenjske in Bele krajine (DAD). Tako mi je moja vse večja angažiranost v arhitekturi in (javnem) prostoru, ob nabiranju izkušenj v različnih birojih in kasneje ob delu na Fakulteti za arhitekturo, vzbudila tudi vse večji občutek odgovornosti v smislu: »Kdo, če ne mi? Kdaj, če ne zdaj?«

Urbanistični svet je torej na začetku mandata postavil izhodiščne točke razvoja in urejanja mesta in ena ključnih točk je bila prenova javnih površin mestnega jedra, še posebej Glavnega trga. Na srečo je bil že v prejšnjem mandatu naročen projekt prenove infrastrukture, ki je vključeval izgradnjo osrednjega kolektorja – ne pa tudi prenove javnih površin nad njim (!?). Ta projekt je zaradi posegov v arheološka najdišča in zaradi vplivnega območja spomeniško zaščiteneh stavb in ureditev zahteval tudi izdelavo konservatorskega načrta za mestno jedro in Glavni trg. S tema dvema izhodiščema je bila tlakovana pot za izvedbo natečaja, ki

Foto: Matija Škof

Foto: Matija Škof

je bil pogoj za pridobivanje ustreznih finančnih sredstev in ustrezno preново. Zgodba se je očitno nekako posrečeno sestavila, da smo danes tukaj, kjer smo. Seveda je dozorel tudi čas v širšem pomenu, saj je na prizorišče izraziteje vstopila nova generacija novomeških intelektualcev, mladih uporabnikov mesta, ki so zahtevali spremembe in ki so tudi nosilci urbanega razvoja ter urbane kulture.

Zmaga enega najboljših projektantov za prenove mestnih jeder, prof. Kobeta in soavtorjev njegovega biroja AtelierArhitekti, je bila zaslužena in kot se je kasneje izkazalo, smo dobili res kakovostne projektante z občutkom za prostor, materialnost, detajl in merilo. Pri tem projektu je bila moja vloga predvsem usklajevanje dela vseh vpletenih v proces, pomoč pri razreševanju neskladij in povezovanje izvajalcev, načrtovalcev, naročnika in nadzora ter tudi vodenje dialoga med uporabniki teh površin in vsemi, ki so tako ali drugače povezani s prenovno. Četudi imam kar nekaj izkušenj pri projektiranju in izvedbi podobnih projektov, je bila ta prenova drugačna, bil sem v drugačni vlogi, vseeno pa sem »dihal in utripal« z vsemi, ki so bili udeleženi pri tem.

Verjetno ni bilo enostavno gledati, kako se zadeve s papirjev udejanjajo v

prostoru. Kakšni so bili občutki, ko se je zares začelo s prenovno?

Kako se nekaj preliva iz papirja v realnost, je v arhitekturi vsakodnevna praksa, zato s tem nimam težav. Prej obratno – to me navdušuje in navdihuje; prav zaradi tega vznemirjenja, ko se poraja nekaj, kar je bilo še pred kratkim le ideja, vizija oziroma načrt, vztrajam v tem poklicu. Čeprav se ob tem poraja cel kup skrbi: Ali bo potekalo vse tako, kot je bilo zamišljeno? Smo kaj pozabili? Kaj se lahko zgodi nepredvidenega? Kaj, če bodo zamude? Ali so vse rešitve res do konca preverjene in najboljše? Kaj bi še lahko izboljšali? Kako vnašati morebitne spremembe, ki se bodo kasneje izkazale za nujne ali smiselne ...Vendar zame to ni bilo travmatično, prej bi rekel, da sem bil v »veselem pričakovanju«, zavedajoč se vseh možnosti, da gre kaj narobe. V resnici sem komaj čakal, da se začne, saj me predolge priprave po navadi bolj izčrpavajo kot konkretne aktivnosti same.

Ne glede na to, da smo si vsi želeli prenove Glavnega trga in da je bilo na voljo dovolj informacij, je bilo kar nekaj vprašanj, ko so se začela dela in so recimo zapore spremenile vsakodnevno rutino Novomeščanov. Ste spremljali pobude in kaj spreminjali ali prilagajali načrte?

Vsa ta vprašanja sem pričakoval. Imam dovolj izkušenj in vem, da vsako gradnjo

ali preново vedno spremljajo strahovi zaradi sprememb, ki jih prinaša sama gradnja in po njej novo vzpostavljeno stanje. Ljudje se na splošno upirajo spremembam, četudi se zavedajo njihovih nujnosti. Vsi vključeni v proces smo se trudili, kolikor se je le dalo, obveščati, sporočati, pojasnjevati in tudi upoštevati pobude, pomisleke ali predloge. Imel sem številne predstavitve projekta, razgovore, sestanke. Včasih se je zdelo, da je vsega že preveč, ampak tak projekt, potem ko toliko časa ni bilo nobene podobne izkušnje, potrebuje čas in vsak trud pri vključevanju javnosti v proces je potreben in pomemben.

Prilagajanja načrtov, predvsem za infrastrukturni kolektor, je bilo kar nekaj. Več o tem sem že opisal v članku »Prenova Glavnega trga, osebna izkušnja mestnega arhitekta« v decembrski številki revije *Rast*. Vzrok za spremembe so bila najprej arheološka odkritja, ko smo prilagodili traso kolektorja, da bi ohranili čim več tlakovanja stare ceste in potem na delu Rozmanove, kjer smo zaradi ogroženosti starih stavb kolektor skrajšali in infrastrukturne vode položili v teren. Ohranili smo tudi štiri bujno rastoče koprivovce pred Rotovžem (zamenjani bodo kasneje, ko bodo dotrajali) in spremenili vzorec tlakovanja. Iz predvidenih krožnih polj so arhitekti prilagodili vzorec v diagonalno shemo, ki odslkava vzorec stare ceste.

Kdaj bo prenova v končana? Ste zadovoljni z rezultatom?

Prenova bo končana v teh dneh, potem bodo sledili tehnični prevzem in pregled izvedenega ter odprava napak (kar je običajen postopek ob zaključku gradbenih del). Z rezultatom sem več kot zadovoljen. Seveda vidim vse tisto, česar morda laična javnost ne opazi, mene pa še kar moti. Vendar je zaradi truda in zavzetosti vseh strokovnjakov, ki s(m)o bili vpleteni v proces prenove, motečih podrobnosti izredno malo, sploh glede na obsežnost projekta.

Kakšen prometni režim predvidevate ob končani prenovi? Ali bo prišlo do popolne zapore Glavnega trga za motorni promet?

To je bila zame ena najbolj presenetljivih pobud, povezanih s tem projektom. Ko smo določali prometni režim na delavnici pred štirimi leti, je bil odpor proti zaprtju celotnega Glavnega trga za motorni promet izredno velik in smo potem v delovni skupini predstavnikov vseh uporabnikov mesta potrdili režim, ki je ohranjal spodnji del trga prevozen za avtomobile. Sredi gradnje pa se je javno mnenje povsem obrnilo v prid prostim peš površinam na celotnem trgu. Meščani so enostavno potrebovali izkušnjo in podobo trga brez avtomobilov. Ko je bil trg delno zgrajen, se je ta vizija pokazala v najlepši luči in (spet po sreči) v najlepšem delu leta. Ko smo bili primorani spustiti vozila na trg zaradi zapore Sokolske ulice, se je odpor proti motornemu prometu na trgu oblikoval celo z organizirano peticijo. Takoj mi je bilo jasno, da je avtomobilom na trgu v tistem trenutku »odzvonilo«. Hecno je, da sem pred leti opozarjal, spodbujal in podpiral idejo o peš coni na trgu, zdaj pa prejemam klice in pobude tistih, ki so bili takrat zadržani do te ideje ali proti njej... Proces preverjanja vseh pobud, ki sta jih podala KS Center (prebivalci mestnega jedra) in zavod Grem v mesto, ki nekako predstavlja poslovne subjekte, je še v teku in bo moral prestati poleg prometno-tehničnih in varnostnih zahtev tudi potrditev v občinskem svetu. Vseeno sem prepričan, da bo predlog o zapori Glavnega trga za motorni promet (ob ustreznih prilagoditvah za vse uporabnike mestnega jedra) in vzpostavitev izključne peš cone uspela.

V preteklosti je bil najpogostejši izgovor, da bi povsod ustvarili prometne zamaške, če bi iz mestnega jedra preusmerili promet drugam, saj skozenj poteka preveč prometa. Načrtuje se tudi

nekaj novih mostov čez reko Krko. Je to rešitev?

Ja, prometna situacija v Novem mestu res ni idealna. Imamo samo dva mostova za motorni promet čez Krko in bi nujno potrebovali še kakšnega. Razgibanost terena in vijuganje Krke nam pri tem ni nič v pomoč. Kljub temu je prometni model pokazal, da se situacija tudi ob zapori Glavnega trga izide, saj se ohranja prometni tok po Sokolski ulici. Z enoletnim »preizkusom« v času prenove Glavnega trga pa smo dobili informacijo o tem, kako se prometni tokovi preusmerijo. Bi pa ob tem poudaril, da prometni model niti ni upošteval pozitivnih učinkov spreminjanja navad Novomeščanov, na katere sam močno računam. Gre za uporabo alternativnih načinov mobilnosti, kot so mestni potniški promet, kolesarjenje, raba mestnih koles in sistema GoNM, peš hoja ... Če upoštevamo tudi to, bomo počasi zmanjšali pritisk na najbolj obremenjena križišča, kot je tisto v Žabji vasi, v Ločni pri tovarni Krka in seveda na obeh straneh Šmihelskega mostu. Veliko pa bo pripomogla tudi izgradnja 3. razvojne osi, v okviru katere sta predvideni dve hitri cesti na vzhodni in zahodni strani mesta z mostovi vred ter južna povezovalna cesta. Potrebno pa bi bilo še optimizirati proge mestnega potniškega prometa in uvesti nekaj P + R con (parkiraj in se pelji oz. park & ride).

Že zdaj je Glavni trg čudovit, predvsem pa je čudovito to, da hiše in lokali niso zakriti s pločevino, kar je bil pred leti običajen pojav. Kako bo s parkiranjem v mestnem jedru? Se načrtuje tudi kakšna nova parkirna hiša?

Avtomobili res ne sodijo na Glavni trg in mislim, da si Novo mesto lahko privošči vsaj ta kos javne površine brez njih. Parkirna hiša pod Kapitljem je v fazi projektiranja in upam, da bo kmalu zgrajena, čeprav trenutno še niso izpolnjeni vsi administrativni pogoji zanje. Moram pa omeniti, da se je v zadnjih štirih mesecih, odkar imamo možnost spremljanja zasedenosti parkirišč v javni rabi, pokazalo, da je večina parkirišč nezasedenih. Parkirišče na Trdinovi ulici je praktično ves čas samo polovično zasedeno, parkirišče v Kandiji razen v občasnih »špicah« ni nikoli polno zasedeno, enako kaže stanje na začasnem parkirišču na Novem trgu in v garažni hiši. Zdi se, da novih parkirnih površin niti ne potrebujemo, saj še obstoječe niso zasedene.

Prostor je lep, kaj se bo storilo, da bo zaživel?

Kolegi iz Zavoda Novo mesto delajo vse, da bo programska shema rabe javnih

površin Glavnega trga polna in zanimiva. Javnih prireditev na Glavnem trgu ne bo manjkalo; ena se obeta že prvi vikend v aprilu, ko bo tukaj potekala mednarodna kolesarska dirka za Veliko nagrado AdrieMobil. Trg je zelo dobro opremljen za vsakovrstne prireditve, imamo vgrajeno zanko (t. i. time loop) za izvedbo različnih dirk, imamo več priključnih mest za odrske nastope in različno priložnostno osvetlitev.

Vsakodnevna ponudba v mestnem jedru pa je v največji meri odvisna od zasebne pobude. MONM žal ni lastnica lokalov ali poslovnih prostorov, da bi na tak način oživila mestno jedro. Z urejanjem javnih površin in predvsem infrastrukture smo zagotovili najboljše pogoje za razcvet najkakovostnejših vsebin, ki sodijo na Glavni trg in ki so pogoj za oživitev sodobne urbane bivalne kulture, kakršno lahko vidimo po drugih mestih, kjer so ta korak naredili pred nami. Gotovo pa bo potrebno nekaj časa, da se vse skupaj vzpostavi in da se doseže t. i. kritično maso ponudbe in povpraševanja. Po tej dobi (ki je za vsako mesto različno dolga) pa sem prepričan, da se za nadaljnji razvoj in živost Glavnega trga ni treba bati.

Ste predsednik urbanističnega sveta MO Novo mesto, tako rekoč mestni arhitekt. Kam se boste ozrli, ko bo mestno jedro prenovljeno?

Uf, dela nikakor ne zmanjka. Zdi se mi, da bo najzahtevnejši in tudi dolgotrajen projekt ureditve Arheološkega parka Sítula na Marofu, kjer smo začeli z resnimi pripravami, začelo pa se je pravzaprav s projektom prenove sprehajalnih poti in urejanja drevoreda. Druga, tudi zahtevna, bo izgradnja plavalnega bazena in aktivnosti v okviru Olimpijskega centra Novo mesto v Češči vasi. Potem so tukaj nove brvi čez Krko, aktivnosti, povezane z izgradnjo stavbe na Novem trgu (na mestu bivše občinske uprave). Kmalu bo aktualna tudi 3. razvojna os, kar pomeni gradnjo dveh hitrih cest na vzhodni in zahodni strani mesta, ki zajemata tudi dve večji premostitvi doline reke Krke. Prenavljata se dve pomembni stavbi v mestnem jedru v okviru projekta zagotavljanja stanovanj za mlade družine. Vse več je tudi preveritev različnih posegov v prostor, saj po novi zakonodaji zdaj mnenja oblikuje OU MONM, kjer seveda pomagam ohranjati čim večjo skladnost urbanega prostora. Ne smemo pozabiti tudi na nujnost prenove Sokolskega doma in izgradnjo nove tržnice, ureditev prometne situacije v Bršljinu, pa izgradnjo parkirne hiše pod Kapitljem in še bi lahko našteval ...

ARHEOLOŠKE RAZISKAVE OB PRENOVI MESTNEGA JEDRA NOVEGA MESTA 2017–2018 IN PREDSTAVITEV LE-TEH V DOLENJSKEM MUZEJU

Arheološke raziskave v starem mestnem jedru Novega mesta, katerih prve rezultate predstavljamo na arheološki razstavi v Dolenjskem muzeju, so posledica gradbenih del ob prenovi Glavnega trga. Osnova tovrstnih del so posegi v tla, ki poškodujejo in uničijo kulturne ostaline. Zato jih pred njihovim uničenjem arheologi raziščemo in dokumentiramo ter tako zanamcem pustimo podatke, ki so osnova za raziskovanje preteklosti, bogatenje sedanjosti in načrtovanje prihodnosti.

Arheološke raziskave, ki so potekale od oktobra 2017 do junija 2018, je izvajalo podjetje PJP d. o. o., Slovenska Bistrica. Z raziskavo smo pričeli na vzhodni polovici Glavnega trga, med Jenkovo ulico in Rotovžem, kjer smo kmalu naleteli na zelo lepo ohranjene ostanke novoveškega tlakovanja (17.–18. stoletje), izdelanega iz velikih prodnikov v t. i. tehniki »mačjih glav«. V arheološkem zapisu bi pod novoveškimi plastmi pričakovali srednjeveške ostanke, vendar je v tem obdobju težišče mesta najbrž bilo drugje. So pa raziskave odkrile ponekod zelo debelo rimskodobno kulturno plast in pod njo ostanke s prodom tlakovane poti, v severnem delu trga pa celo ostanke prazgodovinske

poti, kar kaže na to, da je bilo območje današnjega Glavnega trga dolgo na prometnem prepihu. Štiri glavne faze poti oziroma cest so verjetno dovolj zgovoren dokaz za takšno trditev.

Kmalu so se raziskave preselile še na južni del Glavnega trga. Po končanih arheoloških raziskavah v južnem delu pa so gradbinci pričeli z izkopom za gradnjo centralnega kolektorja, ki danes poteka pod zemljo po celotni dolžini Glavnega trga, v njem pa so zbrani in lahko dostopni komunalni vodi (vodovod, elektrika, kanalizacija, telekomunikacije). Topla in suha jesen je bila pravo olajšanje za gradbince in arheologe; oboji smo s polno paro lahko delali. Decembra

pa je narava pokazala zobe. Dež in nizke temperature so v decembru in januarju vedno znova oteževale delo. Slabo vreme je velika ovira ne toliko gradbincem, pač pa arheologom. Nizke temperature zamrznejo plasti, ki jih je zato nemogoče izkopavati, dež pa iz plasti ustvari blatno brozgo, iz katere ni mogoče razbrati prav nič. Tako smo začeli izkopavati pod velikim šotorom, ki je plasti ščitil pred vodo in snegom, posledice nizkih temperatur pa smo preprečevali z ogrevanjem.

Raziskave smo deloma izmenično, deloma sočasno izvajali tako na Glavnem trgu kot tudi na Pugljevi ulici. Slednja je bila še posebej težavna, saj so že najmanjše padavine ustvarile nešteto izvirov, v enem od močnejših nalivov pa se je po starih kanalih vzpostavila povezava s Krko in nekega jutra smo imeli nemalo težav z izčrpavanjem vode. V spodnjem delu ulice je bilo odkritih več faz novoveškega tlakovanja.

Arheološke raziskave na Rozmanovi ulici so potekale konec aprila 2018. V njenem vzhodnem delu so bili odkriti ostanke novoveških

Foto: Rafko Urankar

Novodobno tlakovanje v tehniki »mačjih glav« pred Rotovžem.

tlakovanj. Na skrajnem zahodnem delu je bila odkrita prazgodovinska keramika, ki pa jo je najverjetneje prinesla voda iz višje ležečih predelov.

Na Sokolski ulici v predelu izkopa za potopne smetnjake najdb ni bilo.

V Dolenjskem muzeju Novo mesto bomo tako aprila odprli arheološko razstavo z naslovom *Na dobri poti*, kjer bodo predstavljeni prvi rezultati raziskav, ki so potekale še pred kratkim. Želimo da sta novomeška in širša javnost seznanjeni z dediščino, ki je še ne dolgo nazaj bila predmet številnih razprav in ne nazadnje tudi del procesa obnove mestnega jedra. Terenske raziskave v Novem mestu so sicer že zaključene, obdelava gradiva pa še zdaleč ne. Zato bodo predstavljeni zgolj grobi izsledki in najbolj izstopajoče najdbe, na podlagi katerih se vzpostavijo prve opredelitve, ki se jih pozikkuša povezati z zgodovinskimi dogodki. Ob tem bo v manjšem obsegu predstavljen pregled opravljenih arheoloških raziskav do leta 2017 na območju mestnega jedra.

Naj bo odkrita zgodovina Novega mesta v ponos meščanom in učiteljica pri bodočem upravljanju in razvoju mesta ter okolice.

Arheološka dela na Glavnem trgu so potekala izmenično v šotoru in na prostem.

Kamnito tlakovanje z vzorcem tik pred vhodom na nekdanji stari leseni most na Pugljevi ulici.

MESTNO JEDRO: PRENOVLJENO SKUPNO DVORIŠČE ZA NOVOMEŠČANE IN OBISKOVALCE

Novomeški arhitekt Marjan Mušič, ki je sodeloval pri zadnji prenovi v vojni razrušenega mestnega jedra, si je Glavni trg zamislil kot atrij celotnega mesta. Skoraj 70 let kasneje njegovi ideji sledimo tudi z aktualno prenovo Glavnega trga in začetka Rozmanove ulice. Skupno dvorišče celotnega mesta si želimo urediti tako, da bo postalo osrednji prostor za srečevanje in druženje Novomeščanov, ki ga bomo z veseljem delili tudi z obiskovalci od drugod.

PIKNIK NA ZAPARKIRANEM DVORIŠČU?

Na zaparkiranem dvorišču je nevhvaležno pripravljati piknik, zato je ena glavnih idej prenove tudi zmanjšanje tranzitnega prometa in parkirnih prostorov na Glavnem trgu. Pri tem gre za trend urejanja urbanih središč zadnjih desetih let, po katerem se mestna jedra namenja prvenstveno pešcem in kolesarjem, ne pa avtomobilskemu prometu. Lep dokaz, kako močno se je ta trend zasedel v ljudeh, je tudi proces določanja prometnega režima po prenovi. Če se je še pred nekaj leti mnogim delno zaprtje novomeškega mestnega jedra za promet zdelo (pre)ambiciozno in v praksi težko izvedljivo, se je med izvedbo gradbenih

- Zadnja prenova Glavnega trga je v petdesetih letih prejšnjega stoletja potekala po načrtu znanega novomeškega rojaka, arhitekta, urbanista in konservatorja Marjana Mušiča.
- Ena glavnih pridobitev prenove mestnega jedra bo ustrezna kanalizacijska infrastruktura, ki bo preprečevala prosto odvajanje fekalij, še bolj pa nevarnih kemijskih odpadkov (fosfati, težke kovine, pralni praški ipd.) v zemljo.
- Pod Glavnim trgom poteka šest optičnih kablov s skupaj malo manj kot 600 vlakni in šest bakrenih kablov z nekaj manj kot 2.600 paricami.
- Na Glavnem trgu 2 in Dilančevi 3 bo v dobrem letu na voljo 17 najemniških stanovanj.

Prenova mestnega jedra je vse prej kot zgolj kozmetični popravek.
Foto: Peter Žunič Fabjančič

del oblikoval širok konsenz za zaprtje celotnega Glavnega trga za promet.

MILIJONI ZA MENJAVO GRANITNIH KOCK?

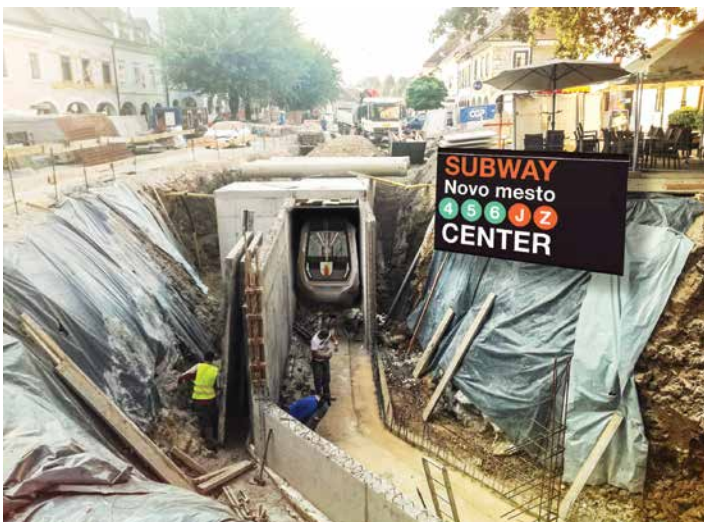
Prenova mestnega jedra je vse prej kot zgolj kozmetični popravek podobe

Glavnega trga in okolice. Še veliko kompleksnejši del projekta je potekal pod zemljo. Pred prenovi je bila kanalizacija pod Glavnim trgom v izjemno slabem stanju, kar pomeni, da smo z neprečiščenimi odpadnimi vodami onesnaževali okolje. Pod Glavnim trgom poteka tudi glavna dolenska telekomunikacijska žila, s katero je povezana vsa širša dolensko-belokranjska regija.

BO V TUNELU POD GLAVNIM TRGOM PODZEMNA ŽELEZNICA?

Za zdaj ne. Globok izkop po celotni dolžini trga je bil namenjen izgradnji infrastrukturnega kolektorja. Gre za cev s premerom treh metrov, ki združuje kanalizacijsko, vodovodno, električno nizkonapetostno in telekomunikacijsko omrežje.

Na Glavnem trgu je 28 hišnih naslovov, ki imajo zaradi različnih dejavnikov (npr. lastništvo in potrebe poslovnih lokalov) po večini več ločenih priklopov na komunalno omrežje, s prenovi pa smo jih povezali v kolektor, ki predstavlja izjemno pridobitev za prepleteno podzemno omrežje priključkov. Glavna pridobitev bo tako ustrezna kanalizacijska

Globok izkop je bil namenjen izgradnji infrastrukturnega kolektorja in ne podzemni železnici.
Foto: Robert Kokol

infrastruktura, ki preprečuje prosto odvajanje fekalij, še bolj pa nevarnih kemijskih odpadkov (fosfati, težke kovine, pralni praški ipd.) v zemljo.

Zaradi kompleksnosti, občutljivosti in pomena telekomunikacijskega omrežja pod Glavnim trgom strokovnjaki govorijo o komunikacijski hrbtenici, od katere niso odvisni samo prebivalci in poslovni subjekti v mestnem jedru, ampak na primer tudi medkrajevni in mednarodni promet, večji del desnega brega Krke, pa tudi gospodarstvo Dolenjske in Bele krajine. Pod Glavnim trgom poteka šest optičnih kablov s skupaj malo manj kot 600 vlakni in šest bakrenih kablov z nekaj manj kot 2.600 paricami.

Nova infrastruktura predstavlja pomembno pridobitev tudi pri sicer vedno težavnem vzdrževanju podzemne infrastrukture. Velikost kolektorja omogoča, da vzdrževalci omrežja ob morebitnih težavah, sanacijah in drugih intervencijah prek vstopnih oken na začetku in koncu kolektorja svoje delo opravijo brez cestnih zaporov in ostalih vplivov na življenje nad zemljo.

Na Glavnem trgu 2 in Dilančevi 3 bo v dobrem letu na voljo 17 najemniških stanovanj.
Foto: Arhiv MONM

OB DVORIŠČU NASTAJA TUDI »DNEVNA SOBA«

Poleg prenove in pestrega dogajanja so za oživitev mestnega jedra ključni tudi zadovoljni stanovalci. Ob zgornjem robu trga bo tako v prihodnjih letih nastala nova stanovanjska soseka. V teku je projekt izgradnje sedemnajstih novih stanovanj v objektih Glavni trg 2 in Dilančeva 3. Arhitektka Maruša Zorec je novo nastajajoče bivanjsko okolje opisala

kot »dnevno sobo« mestnega jedra, ki bo združevala dediščino bogate preteklosti in svežo energijo prenove. Na Glavnem trgu 2 bomo ohranili zasnovano dvonadstropno stavbo z notranjim dvoriščem, skupni imenovalec stanovanj na Dilančevi 3 pa bo skupni zaledni zeleni prostor, na katerega so projektanti orientirali vsa stanovanja. V prihodnosti želimo to mini soseko razširiti z ureditvijo zalednih objektov na Germovi, kjer med drugim načrtujemo nova stanovanja in vrtec.

> Jure Dolinar, Zavod Novo mesto

PRIREDITVE IN PONUDBA ZA VSE OBČANE IN ZA OBISKOVALCE

Novomeški Glavni trg je v vseh turbulentnih zgodovinskih obdobjih ohranjal status osrednjega prostora za trgovanje, bivanje in srečevanje obiskovalcev od bližnje in daleč. Žal pa je v obdobju tranzicije v devetdesetih letih nastanek trgovskih središč, običajno postavljenih na mestno obrobje, spremenil vlogo mestnih trgov. Prenovljeni novomeški Glavni trg postaja mestna »dnevna soba«, ki ponuja kakovosten prostor za druženje, za kulturne in zabavne prireditve, različne družbene dejavnosti, hkrati pa še vedno omogoča nakupovanje in druge storitve. Vse dejavnosti uspešno sobivajo, se dopolnjujejo in na podlagi zgodovinskih, geografskih ter kulturnih značilnosti ustvarjajo identiteto javnega prostora, ki jo dopolnjujejo elementi »pametnih mest«, kot sta trajnostna mobilnost in skrb za okolje.

Na področju javnih prireditev načrtujemo: **veseli december, pustni karneval, dan žena, ekoteden, prireditev ob občinskem prazniku** ipd. Športne in turistične prireditve sestavljajo **novomeški tek, kolesarske dirke Adrie Mobil, Praznik**

Foto: Jaka Šulin

situl, letos pa prvič še **Odperta kuhna**, ki bo kar štiri sobote v aprilu, maju, juniju in septembru gostila najboljše lokalne in mednarodne ponudnike izbrane kulinarike. V sodelovanju z drugimi organizatorji bo trg zaživel tudi v poletnih mesecih, ko bodo za obiskovalce zaživel različni kulturni festivali, kot so: **Novomeški poletni**

večeri, Sem glasba, sem mesto, Teden kultur, Rudi Potepuški, Grem domov v Novo mesto, Fotopub, Jazzinty idr. Mestna občina Novo mesto na javnem razpisu finančno podpira tudi manjše prireditve in organizatorje, ki ljubiteljsko ali profesionalno prireditveno produkcijo načrtujejo na Glavnem trgu.

NOVO MESTO NA PODROČJU RAZVOJNE PRODORNOSTI ZGLED CELOTNI DRŽAVI

Župan Mestne občine Novo mesto Gregor Macedoni je v začetku marca iz rok predsednika vlade Marjana Šarca prejel nagrado Zlati kamen 2019 za razvojno najbolj prodorno občino v Sloveniji. Gre za nagrado, ki jo na podlagi raziskave, v katero je vključenih več kot 60 ključnih indikatorjev razvojne uspešnosti, podeljujejo od leta 2012. »Novo mesto je v ospredje postavilo ustvarjalnost, talent in odličnost. To je pozitiven duh in samo tak pozitiven duh vodi do resničnih sprememb na bolje. To je zgled za vso Slovenijo in razlog, da je Mestna občina Novo mesto prejemnica nagrade Zlati kamen,« so zapisali v obrazložitvi.

V analizi, ki avtomatično zajema vse slovenske občine, se razvojna uspešnost meri na podlagi naslednjih področij: demografija, učinkovitost, gospodarstvo, trg dela, izobraževanje, življenjski standard, socialna kohezija s politično kulturo in okolje. Izbor poteka v petih korakih in se začne s pretresom razvojnih dokumentov občine, sledi določitev indeksa razvojne uspešnosti, nato pa se upoštevajo rdeča nit in posebni kazalniki, ki so bili na letošnjem izboru vezani na kulturo. Sledi ožji izbor dvanajstih finalistk, zadnjo besedo pa ima strokovni svet – multidisciplinarna skupina strokovnjakov z univerz in iz prakse, ki spremlja razvoj projekta v celoti. Poleg Novega mesta so bile finalistke letošnjega izbora še: Pivka, Radovljica, Žiri, Črnomelj, Trebnje, Šmarje pri Jelšah, Črna na Koroškem, Zreče, Grad, Ormož in Ptuj.

V zadnjih petih letih nam je uspel izjemen razvojni preskok, o čemer priča tudi za 22 mest izboljššan rezultat glede na sestavljeni indeks ISSO. Močno gospodarstvo in velik razvojni potencial smo uspeli nadgraditi s sodobnim upravljanjem, ki temelji na trajnostnem in socialno občutljivem razvoju, pri tem pa z uporabo tehnologij sledimo trendu pametnih mest. Na kulturnem področju smo uspešne posameznike prepoznali kot pomemben del krajevne kulturne identitete in izpostavili vlogo odličnosti.

»Nagrada je potrditev kakovostnega dela širše ekipe, s katero smo pred štirimi leti zagnali razvojni model, z jasnimi cilji izboljšanja kakovosti življenja naših občanov. Dejstvo, da je naša prizadevanja poleg občanov prepoznala tudi širše okolje, seveda prinaša zadovoljstvo, a hkrati pomeni tudi odgovornost, da na zastavljeni poti vztrajamo tudi v prihodnje,« je o nagradi povedal župan Mestne občine Novo mesto Gregor Macedoni.

Župan Gregor Macedoni je nagrado Zlati kamen prejel iz rok predsednika vlade Marjana Šarca.

Poleg Novega mesta so na regijskem nivoju nagrade prejele še občine Pivka, Šmarje pri Jelšah in Grad.

OLIMPIJSKI CENTER NOVO MESTO ZASIJAL V VSEJ SVOJI RAZSEŽNOSTI

Po novembrskem uradnem odprtju in osrednji slovesnosti ob 120. obletnici rojstva našega olimpijca Leona Štuklja je po novem letu Olimpijski center Novo mesto že odprl vrata tudi prvim atletskim treningom in tekmovanjem. Najprej so to, v Sloveniji unikatno dvorano, preizkusili domači atleti Atletskega kluba Krka, na nekajdnevnih pripravah pa je dvorana gostila tudi ljubljanske atlete.

Prenovljen in z atletsko dvorano nadgrajen velodrom se je izkazal kot velika pridobitev za slovenski šport, saj v Novo mesto praktično od prvega dne po odprtju prihajajo številni slovenski atleti, ki so dvorano težko pričakovali. Olimpijski center, ki je že pridobil certifikat mednarodne atletske zveze IAAF, je svoj tekmovalni krst doživel v drugi polovici januarja in v začetku februarja, ko je Atletska zveza Slovenije pripravila državna prvenstva v štirih kategorijah – pionirji do 16. leta, mlajši in starejši mladinci ter člani –, konec februarja pa je potekalo tudi prvenstvo Slovenije v dvorani za veterane.

postavili prvi članski slovenski atletske rekord v štafeti 4 x 400 metrov s časom 3:21,21. Normo za evropsko prvenstvo je v Novem mestu dosegla tudi Tina Šutej v skoku ob palici s preskočeno letvico na višini 4,65 metrov.

PRVO DVORANSKO DRŽAVNO ATLETSKO PRVENSTVO NA DOMAČIH TLEH

Izgradnja Olimpijskega centra Novo mesto je omogočila organizacijo prvega dvoranskega državnega atletskega prvenstva za člane in članice v zgodovini Slovenije, ki je potekalo na domačih tleh. Na državno prvenstvo v

krožni stezi, ki so za naše atlete doslej potekali v tujini.

KOLE SARJI S TEKMOVANJI ZAČNEJO KONEC MARCA

Dvorana Olimpijskega centra poleg vseh pozitivnih vidikov za slovensko atletiko nudi tudi povsem novo in prvovrstno pridobitev za kakovostne kolesarske treninge v zimskih mesecih, ko bodo kolesarji lahko trenirali na pokriti kolesarski stezi. Velodrom pa je za slovenski šport pomemben objekt tudi zato, ker se na nagnjeni progi na olimpijskih igrah in svetovnih prvenstvih podeli lepo število odličij, kar pomeni toliko več možnosti za slovensko medaljo. Medtem ko so atleti že preizkusili teren v novem centru, pa bodo kolesarji prvo tekmovanje imeli konec marca.

ŠIRŠI REKREACIJSKI PARK S POTENCIALOM NA PODROČJU ŠPORTNEGA, DOŽIVLJAJSKEGA IN PRIREDITVENEGA TURIZMA

Kompleks Olimpijskega centra Novo mesto je zasnovan kot prostor s širino, ki hkrati omogoča razvoj številnih potencialov in panog ter bo v prihodnje vključeval še veliko zanimivih aktivnosti. Okoli nekdanjega velodroma je načrtovan širši rekreacijski park z velikim turističnim potencialom (nadgradnja območja velodroma z bazenom, nastanitvenimi kapacitetami, spremljevalnimi športno-rekreativnimi ter prireditvenimi površinami). Olimpijski center bo služil tako razvoju novih produktov na področju športnega, doživljajskega in prireditvenega turizma kot tudi za promocijo obstoječih dejavnosti kot sta npr. tek po gozdnih poteh in košarka. Kot velik pokrit prostor je Olimpijski center Novo mesto namenjen tudi organizaciji različnih dogodkov, s čimer predstavlja prostor združevanja športa in kulture.

Športni turizem predstavlja tudi dodatno priložnost za krepitev medobčinskih in mednarodnih odnosov ter promocijo Novega mesta. Slovenija je s pokritim velodromom in prostorom za kakovosten atletske trening pridobila center, kot ga ni daleč v okolici, zato lahko pričakujemo prihod športnikov iz držav onkraj naših meja in s tem razvoj mednarodnih razsežnosti tega centra.

Foto: Vanesa Dželadini

NA HITRI NOVOMEŠKI STEZI PADAJO SLOVENSKE REKORDI

Številni atleti, ki so športno infrastrukturo in hitro novomeško atletske stezo preizkusili med prvimi, so nad centrom navdušeni, padlo pa je tudi že lepo število rekordov. Prvi večji uspeh je na prvenstvu mlajših članov dosegla Maja Mihalinec, ki je v teku na 60 metrov dosegla normo za dvoransko evropsko prvenstvo v Glasgowu, na katerem se je nato uvrstila v finale in dosegla odlično 6. mesto. Pred odhodom v Glasgow je izrazila svoje navdušenje nad novomeško dvorano: »Zelo sem vesela, da smo slovenski atleti končno dobili krožno dvorano in je slovensko državno prvenstvo lahko na slovenskih tleh. Pogoji so dobri, steza je hitra, vse je super.« Hitrost atletske steze so dobro izkoristili tudi njeni klubski kolegi Lovrenc Valič, Jakob Janez Vodeb, Luka Končina in Lovro Mesec Košir, ki so v novi pokriti dvorani v Novem mestu

Novem mestu je bilo prijavljenih kar 270 atletov in atletinj iz 28-ih slovenskih klubov, ki se jim tako ni treba več voziti na dolge poti v tujino, atleti in atletinje pa lahko sedaj trenirajo pod streho tudi v hladnih zimskih mesecih. Državna prvenstva bodo lahko končno potekala v Sloveniji, ljubitelji atletike pa si lahko v Novem mestu obetajo tudi mednarodna tekmovanja.

Nagrade na državnem prvenstvu so najboljšim podeljevali nekdanji izjemni atleti in atletinje, med drugim tudi Jolanda Čeplak, Britta Bilač, Marija in Matija Šestak, Miran Vodovnik in Rožle Prezelj. Vsi so si bili enotni, da je bila dvorana nujna, težko pričakovana ter izjemna pridobitev za slovensko atletiko, ki je sami v svojih atletske karierah žal niso dočakali. Na državnih prvenstvih v Novem mestu je bil prvič v Sloveniji izveden celoten program, tudi teki nad 200 metrov na pokriti štiristezni

NAGRADE IN PRIZNANJA MESTNE OBČINE NOVO MESTO ZA LETO 2018

Mestna občina Novo mesto na slavnostni akademiji v počastitev občinskega praznika vsako leto podeli nagrade in priznanja posameznikom in skupinam, ki so s svojim dolgoletnim prizadevanjem in dosežki zaznamovali naš prostor na strokovni ravni, s svojim delom pozitivno vplivali na življenje občank in občanov ter prispevali k razvoju občine. Veseli nas, da je nabor nagrajencev vsako leto širok, kar je pokazatelj tega, da med nami aktivno deluje veliko posameznikov in skupin, ki z odličnim delom in talentom bogatijo naš vsakdan. Dosežki letošnjih nagrajencev pokrivajo širok spekter področij, od prostovoljstva, vzgoje in izobraževanja, ljubiteljske glasbene dejavnosti, likovne umetnosti do planinstva. Ponosni smo, da v naši občini živijo izjemni ljudje, ki s svojim udejstvovanjem plemenitijo naše okolje in na svojih področjih prispevajo k lepši in boljši skupnosti. Nagrade bodo prejeli na slavnostni akademiji, ki bo v petek, 5. aprila 2019, ob 19. uri v Kulturnem centru Janeza Trdina.

Nežka Ivanetič

NAGRADA MESTNE OBČINE NOVO MESTO ZA LETO 2018

za dolgoletno požrtvovalno delo na področju prostovoljstva ter pomemben prispevek k izboljšanju položaja starejših, invalidov in upokojujencev.

Bila je pobudnica za spremembo zakonodaje za delovne invalide, za beneficiranje pokojninske dobe, sodelovala je pri sestavi pravilnika o poklicnih boleznih ter telesnih okvarah. Prizadevala si je, da je Splošna bolnišnica Novo mesto pridobila ortopedski program in urgentni center v Novem mestu. Kot predsednica komisije za bivanjski standard in pokojninsko politiko ter članica ekspertne skupine za spremljanje zakonodaje za starejše pri Zvezi društev upokojujencev Slovenije in predsednica komisije za socialo in zdravstvo pri DeSUS se zavzema za izboljšanje gmotnega položaja upokojujencev in invalidov. Več let vodi svetovalnico o pokojninskem, invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, bila je vodja svetniške skupine in članica Odbora za družbene dejavnosti pri Mestni občini Novo mesto, kjer si je prizadevala za izgradnjo medgeneracijskega dnevnega centra aktivnosti – Hiše sožitja, za izgradnjo oskrbovanih stanovanj za starejše v Mestni občini Novo mesto ter boljšo nego na domu.

Danica Rangus

NAGRADA MESTNE OBČINE NOVO MESTO ZA LETO 2018

za pomembnejše trajne uspehe na vzgojno-izobraževalnem področju.

Danica Rangus, učiteljica slovenščine in ruščine na Osnovni šoli Center v Novem mestu, že 40 let učencem posreduje svoje znanje. Je mentorica bralne značke, tekmovanja za Cankarjevo priznanje, šolskega glasila ter Kulturnega živžava. Bila je članica državnih komisij za tekmovanja, natečaje in projekte. Je soavtorica delovnega zvezka za osnovne šole *Stopinjice v svet književnosti*. Posebna pedagoška dejavnost je njeno 22-letno delovanje v projektu Jezikovne počitnice za mlade koroške Slovence. Na njeno pobudo se je Osnovna šola Center pridružila projektu Rastoča knjiga. Trikrat je bila soorganizatorica strokovne ekskurzije mladih iz Slovenije v Moskvo, marca 2018 pa spremljevalka skupine učencev in dijakov iz Novega mesta na šolanju pri kozmonavtih v Moskvi in Zvezdnem mestu. V Osnovni šoli Center vodi krožek ruščine, za učence je uvedla rusko bralno značko. Aktivno sodeluje z Oddelkom rusistike na Filozofski fakulteti, z Ruskim centrom znanosti in kulture, Ruskim mirom ter Veleposlaništvom Ruske federacije v Ljubljani.

Marija Jerele

NAGRADA MESTNE OBČINE NOVO MESTO ZA LETO 2018

za dolgoletna prizadevanja in uspehe na področju ljubiteljske glasbene dejavnosti in prostovoljstva ter za pomemben prispevek k ohranjanju ljudske pesmi.

Marijo Jerele je ljudska pesem prevzela že v mladih letih v Beli krajini. Po priho-

du v Novo mesto je vsa leta preučevala in skrbno zbirala materiale, povezane s slovensko ljudsko pesmijo. Bila je med ustanovnimi člani mešanega pevskega zbora Revoz, kjer je prepevala celih 38 let. Leta 2001 je bila med soustanovitelji skupine ljudskih pevcev Podgorjanski prijatelji, ki deluje v okviru Zveze šoferjev in avtomehaničarjev Novo mesto, leta 2003 se je priključila tamburaški skupini Klasje, ki deluje v okviru Kulturno-umetniškega društva Žumberak v Novem mestu, leta 2005 je začela sodelovati še s skupino Tihožitje z Lokvice pri Metliki. Za svoje aktivno delovanje na kulturnem področju je prejela že bronasto, srebrno, zlato in častno Gallusovo značko, posebno odličje Zveze kulturnih organizacij Novo mesto, zlato Maroltovo značko, leta 2010 pa je v Narodni galeriji v Ljubljani prejela zahvalno listino v akciji Ljudje odprtih rok.

Samo Kralj

TRDINOVA NAGRADA ZA LETO 2018

za pomembne trajne uspehe na področju likovne umetnosti in izviren pristop k umetniški dokumentarni publicistiki.

Novomeščan Samo Kralj je eden najbolj prepoznavnih in uveljavljenih sodobnih slovenskih slikarjev. V življenju je naredil dve uspešni karieri: slikarsko in glasbeno kot bobnar glasbene skupine Rudolfovo. Kot slikar se je najprej posvečal krajinskemu slikarstvu, nato umetniškim aktom in večjim simbolističnim kompozicijam. Zaslovel je s portreti. Ustvaril je čez tristo slik, na katerih je upodobil široko paleto ljudi – od slovenskih predsednikov, cerkvenih dostojanstvenikov, pesnikov in slikarjev do preprostih in anonimnih ljudi z ulice. Samo Kralj je deset let vodil Galerijo Kralj, ki je delovala v prostorih današnjega APT teatra, v kateri je organiziral čez štirideset likovnih razstav umetnikov iz Slovenije in tujine. Galerija Kralj je bila tudi pobudnik in organizator dveh mednarodnih likovnih kolonij pod imenom Novomeška likovna srečanja. Slikarsko delo Sama Kralja je tesno povezano tudi z dobroteljnimi donacijami, saj je ves čas podarjal svoja dela, ki so bila na dražbah prodana v dobroteljne namene.

Frančiška Vovk

GRB MESTNE OBČINE NOVO MESTO ZA LETO 2018

za dolgoletna prizadevanja in uspehe na področju planinstva in prostovoljstva.

Frančiška Vovk osemindvajset let ne-sebično deluje pri Planinskem društvu Krka Novo mesto, v katerem vodi evidenco članstva, blagajno društva ter knjigovodske naloge. V okviru društva od leta 2001 vodi na pohode člane Društva diabetikov Novo mesto, zadnjih šest let pomaga tudi pri vodenju varovancev Varstveno-delovnega centra Novo mesto Šmihel.

Prav tako se je vključila v delo Krajevne skupnosti Majde Šilc, kjer je bila en mandat podpredsednica sveta, zadnje tri mandate pa tudi tajnica. Več kot trideset let je aktivna pri Društvu računovodij, finančnikov in revizorjev Novo mesto. Konec leta 2012 je prevzela vodenje Krajevne organizacije Rdečega križa Majde Šilc. S svojim delom je v svojem bivalnem in delovnem okolju zapustila nepozabni pečat.

NOVO
MESTO

FILIP ROBAR DORIN, PREŠERNOV NAGRAJENEC ZA ŽIVLJENJSKO DELO

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika, 7. februarja 2019, je Filip Robar Dorin prejel najvišje slovensko priznanje na področju umetnosti in kulture. Postal je Prešernov nagrajenec za življenjsko delo.

V obrazložitvi je Upravni odbor Prešernovega sklada zapisal:

»Eno takih, onkraj stroke ne prav pogosto omenjanih imen zgodovine filma, je zanesljivo Filip Robar Dorin, scenarist, režiser, producent, publicist in pedagog, ki je s svojo silovito, nenavadno in raznoliko ustvarjalno potjo na več področjih zaznamoval slovensko filmsko pokrajino ... Njegovo povsem samosvoje raziskovanje filmskega izraza je

pomemben korak v slovenski filmski ustvarjalnosti, hkrati pa eno zanimivejših poglavij svetovne zgodovine filma: aktiven avtor, skupno izrazno polje ustvarjalca in predmeta obravnave pri dokumentarcu ter igrano-dokumentarna forma, v kateri se briše meja med resničnostjo in interpretacijo le-te, so postali razširjeni in pomembni prijemi v sodobnem filmu.«

Kot avtor tridesetih igranih in dokumentarnih filmov raznih dolžin ter petnajstih portretnih dokumentarcev o slovenskih umetnikih se je s svojimi deli zavzemal za moralne in etične ter družbene in politične vrednote. Posvečal se je temam in projektom, ki uveljavljajo individualno in skupno zavzetost ter odgovornost za izboljšanje pogojev življenja. Za svoje delo je prejel številna domača in tuja priznanja ter nagrade. Za film *Opre Roma* je prejel Trdinovo nagrado in veliko nagrado mesta Beograd, za *Ovne in mamute* pa zlato areno na festivalu jugoslovanskega filma v Pulju ter grand-prix na festivalu v Mannheimu leta 1985.

Za igrani celovečerni film *Veter v mreži* so mu podelili nagrado Prešernovega sklada,

zlato areno v Pulju in Badjurovo nagrado za najboljši film leta 1989. Njegov televizijski film *Stripih* je bil nagrajen z viktorjem revije STOP za najboljšo igrano televizijsko delo.

Za dokumentarno-igrani filmski esej *Maša za moje ustreljene* je leta 1998 na festivalu San Gio v Veroni prejel nagrado občinstva. Leta 2009 je na festivalu DOKMA v Mariboru prejel posebno priznanje za film *Veter se požvižga*. Filip Robar Dorin je leta 2010 prejel najvišje slovensko priznanje na področju filma, in sicer Badjurovo nagrado za življenjsko delo.

Poleg nagrajenih igranih in dokumentarno-igranih filmov je Filip Robar Dorin avtor številnih filmskih portretov dogodkov in oseb. Med dokumentarnimi filmi najbolj izstopajo *Novomeška pomlad* (o

umetniškem prebujenju v Novem mestu, jeseni 1920), *Rogenrol ali Za resnični konec vojne* (o vojnih pobojih po 2. svetovni vojni), *Nasilje italijanskega fašizma nad Slovenci* in *Preobrazba* (o Rugljevi metodi zdravljenja zasvojenih ljudi). Med portreti umetnikov velja omeniti *Si videl* (portretni esej o pesniku Danetu Zajcu), *Šalamun v Babilonu* (o pesniku Tomažu Šalamunu), *Šeligo* (o pesniku Rudiju Šeligi), *Dialog o vodi* (o skladatelju Vinku Globokarju), *Slasti jezika* (o pesniku Milanu Jesihu), *Zeleno izgnanstvo* (o pisatelju Alojzu Rebuli), *Trdinov ravs* (o pisatelju Janezu Trdini) in *Vivat Kozina* (o skladatelju Marjanu Kozini).

Kot direktor Filmskega sklada je začrtal mnoge kulturnopolitične smernice razvoja filmske produkcije. Kot scenarist in režiser je v slovenski film pionirsko uvedel obliko dokumentarnega in igrano-dokumentarnega filma, v katerem filmski avtor postane aktivni soudeleženec snovi, ki jo predstavlja.

O svojem delu je zapisal: »Prepričan sem, da je film lahko dobro sredstvo za zvečanje osebne, družbene, moralne, etične in politične ozaveščenosti človeka in uveljavljanje humanističnih vrednot. Kot cineast in teoretik, ki izhaja iz načela ustvarjanja z najnižjimi možnimi stroški, se posvečam temam in projektom, kjer se zavzemam za osebno in družbeno odgovornost in izboljšanje pogojev življenja ...«

Filip Robar Dorin je kot samostojni ustvarjalec s svojim ustvarjanjem na popolnoma samosvoji način prikazoval in analiziral eksistencialna vprašanja sodobnega slovenskega človeka. V svoje igrane in dokumentarne filme je uvajal moderno psihodinamično in sintetično metodo dela s poklicnimi in ljubiteljskimi igralci. Brezkompromisno je razgaljal slabosti človeške individualne, družbene, etične in politične sfere na Slovenskem v zadnjih treh desetletjih. Ob filmskem delu se je posvečal tudi pisanju in prevajanju. V svoji knjigi *Resničnost in resnica* (2008)

Foto: arhiv Filipa Robarja Dorina

je zapisal: »Trenutek resnice je trenutek večnosti.«

V zgodovino slovenskega filma se je zapisal kot prejemnik najvišjega slovenskega priznanja Prešernove nagrade za življenjsko delo, ki pa je presegel tudi nacionalne meje, saj je bil prejemnik najvišjih mednarodnih nagrad za svoje filmske stvaritve.

KRATEK ŽIVLJENJEPIS

Filip Robar Dorin, filmski in televizijski ustvarjalec, esejist, prevajalec, se je rodil 8. septembra 1940 v Boru v Srbiji. Po 2. svetovni vojni je družino pot pripeljala v Celje, v Žužemberk in na koncu v Novo mesto, kjer je končal osnovno šolo in gimnazijo. Nato se je vpisal na Univerzo v Ljubljani, kjer je študiral filozofijo in primerjalno književnost. V šestdesetih letih se je vpisal na Columbia College v Chicagu, kjer je diplomiral iz filmske in televizijske režije ter scenaristike. Že z diplomskim filmom v Chicagu je napovedal svojo družbenokritično bojevitost, ki se je kazala v njegovih dokumentarnih in

dokumentarno-igranih filmih. V sedemdesetih letih je poučeval na zasebnem inštitutu Montesano v Švici, kamor so bogati Evropejci in Američani pošiljali svoje otroke, da bi poleg šolskega znanja usvojili tudi svetovljanske nauke in veščine. Ko se je vrnil v Slovenijo, je bil osem let asistent za filmsko režijo na AGRFT v Ljubljani. Njegova svobodomiselnost in druženje s študenti sta motila vodstvo fakultete. Očitali so mu tudi, da se druži s hipiji ter da je preveč kritičen do »eminentnih« slovenskih režiserjev in kulturno-ideoloških instanc. Ko je zapustil AGRFT, je na začetku

osemdesetih let ustanovil Filmske alternative, prvo zasebno producersko podjetje v tedanji državi, ki je omogočalo svobodno izražanje idej, možnost upornega in svobodnega pristopa ter kritičnega razmisleka do zgodovine in družbenih pojavov. V letih 1998–2002 je kot direktor Filmskega sklada RS in zastavil številne kulturnopolitične smeri razvoja filmske produkcije. Uvedel je pionirsko obliko dokumentarnega in igrano-dokumentarnega filma. Ko je zaključil mandat na Filmskem skladu RS, je deloval kot samostojni filmski ustvarjalec in publicist.

DAN KOLEŠ 2019

VSE SE VRTI OKOLI KOLEŠ

PESTRO DOGAJANJE

- KOLŠJAK (PRIPELJI IN PRODAJ RABLJENO KOLO, OPREMO)
- KOLEŠARSKI IZLET: „IZ MESTA V TOPLICE“
- KOLEŠARSKI POLIGON ZA NAJMLAJŠE
- MINI KOLEŠARSKI IZLET V PORTOVAL
- NASVETI KOLEŠARSKIH MOJSTROV
- KOLEŠARSKA RUNDA (CESTNO KOLO)
- MTB KOLEŠARSKA AVANTURA
- PUMPTRACK ŠTAFETA
- TEST E-KOLEŠ IN DRUGIH KOLEŠ
- TEKMOVANJE V MENJAVI ZRAČNIC
- PREDSTAVITEV KOLEŠARSKI DRUŠTEV
- NATURO: IGRALNI DAN NA ZELENICI
- MINI TIRATLONSKI TRENING IN OGLED OLIMPIJSKEGA VADBENEGA CENTRA S TKNM
- ORGANIZIRANO VARSTVO OTROK
- DRUŽENJE

POKAŽI SVOJE KOLO, PRIPELJI SE Z NJIM

nedelja, 28. 4. 2019

zelenica ob Pumptracku NM

(pod Planetom TUŠ)

od 9. ure dalje

INFO: 040 469 283

VSAK UDELEŽENEC, KI SE UDELEŽI AKTIVNOSTI PREJME SIMBOLNO DARILLO, TOPEL OBROK IN PIJAČO

ŠIROKO ODPRIMO OČI ZA INKLUZIVNE PROSTORE NOVEGA MESTA

PROSTORI DOSTOPNI VSEM LJUDEM NE GLEDE NA NJIHOVO ZAČASNO ALI TRAJNO OVIRANOST OZ. INVALIDNOST

Večina prebivalcev se lahko brez odvečnih premislekov samostojno odpravi do zelenih javnih storitev in programov kot so upravna enota, knjižnica, kulturni center ali gledališče ... Gibalno ali senzorno ovirani pa zaradi neprilagojenih zunanjih in notranjih prostorov ter neustreznih dostopov do storitev in informacij ponavadi potrebujejo pomoč osebnega asistenta. Kakšno je stanje na tem področju v Novem mestu, je v lanskem Mesecu prostora Ministrstva za okolje in prostor preverjalo društvo Est=etika. Z aktivnostmi projekta Široko zaprte oči so s sodelujočimi želeli predvsem ozaveščati širšo in izobraževati strokovno javnost.

KAJ PREVIDEVA ZAKONODAJA?

Slovenija je kot podpisnica (2007) Konvencije o pravicah invalidov, v kateri so ti enakopravni z drugimi uporabniki prostora in storitev, v letu 2018 sprejela novi Gradbeni zakon, v katerem namesto zgolj »zagotavljanja neoviranega gibanja funkcionalno oviranih oseb« uvaja t. i. »univerzalno graditev in uporabo objektov«. Ti morajo biti »dostopni vsem ljudem ne glede na njihovo morebitno trajno ali začasno oviranost« oz. jim morajo omogočiti njihovo »samostojno, enakovredno in dostojanstveno uporabo«. Kljub spremenjeni zakonodaji in že prej veljavnem mednarodnem standardu (2012) pa implementacija v javnih prostorih večine slovenskih mest, z izjemo Ljubljane in Nove Gorice, še ni dosledna. Vzrok tiči tudi v relativnem nepoznavanju področja med arhitekti in projektanti.

RAZISKAVA STANJA V NOvem MESTU V SODELOVANJU Z REGIONALNIMI INVALIDSKIMI DRUŠTVI

Za namen raziskave stanja v Novem mestu se je društvo Est=etika povežalo z lokalnimi regionalnimi invalidskimi društvi, ki svojim članom že nekaj desetletij nudijo pomoč in prirejajo družabne dogodke, to je z Društvom paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Medobčinskim društvom slepih in slabovidnih Novo mesto ter Društvom oseb z izgubo sluha Dolenjske in Bele krajine. Prek delavnic zbiranja pobud in izkustvene vožnje v mestnem jedru na invalidskih vozičkih so družno ugotavljali, da se je stanje za osebe s posebnimi potrebami v zadnjih 25-ih letih postopoma izboljševalo; pri dostopu do javnih prostorov ter storitev in informacij javnih ustanov pa se še vedno srečujejo s prenekaterimi težavami.

REZULTATI RAZISKAVE STANJA DOSTOPNOSTI KOT PODLOGA ZA STRATEŠKI NAČRT DOSTOPNOSTI

Pobude članov invalidskih društev so izvajalci projekta razdelili glede na vrsto oviranosti in jih združili v tematske sklope. Načrtujejo pripravo posebnega dokumenta, za katerega si želijo, da bi služil kot osnova za pripravo Strateškega načrta dostopnosti Mestne občine Novo mesto.

Prostorske problematike, ki so jih izpostavile slepe osebe:

- pomanjkanje taktilnih oznak v zunanjem javnem prostoru (obstoječe le: Zdravstveni dom, Glavni trg);
- pomanjkanje taktilnih informacijskih in orientacijskih tabel (v Novem mestu ni primera);

Preizkušanje napačno izvedenega izteka klančine na izkustveni delavnici s člani Društva paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Za pot od Novega do Glavnega trga in nazaj, za katero povprečen pešec potrebuje približno petnajst minut, so udeleženci na vozičkih porabili nekajkrat več časa. Nekateri lokali v pritličju pa zaradi stopnic gibalno oviranim preprosto niso dosegljivi.
Foto: Boštjan Pucelj

- pomanjkanje ograj ob stopniščih in klančinah v zunanjem javnem prostoru in ob vhodih v javne institucije;
- neprehodne poti za pešce – pločniki (korita za cvetlice, panoji za oglaševanje, mize in stoli gostinskih lokalov itd.);
- neredno vzdrževanje obstoječih zvočnih semaforjev.

Prostorske problematike, ki so jih izpostavile slabovidne osebe:

- pomanjkanje (pravilno) označenih in vzdrževanih robov poti, stopnic in klančin;
- pomanjkanje pravilno oblikovanih informacijskih in orientacijskih tabel (velikost pisave in kontrast);
- pomanjkanje primerne javne razsvetljave in osvetlitve notranjih prostorov (table);
- pomanjkanje ograj ob stopniščih in klančinah v zunanjem javnem prostoru in ob vhodih v javne institucije;
- neprimerna izvedba vhodnih steklenih površin oz. izložb (označbe vhodov).

Prostorske problematike, ki so jih izpostavile gluhe osebe:

- pomanjkanje tolmačenja za slovenski znakovni jezik (javne prireditve in storitve);
- pomanjkanje svetlobnih oz. vizualnih signalov (železniške zapornice, sistem klicanja pacientov v bolnišnicah);
- možnost uporabe prevoza za starejše in t. i. »Rudi« invalidov prek SMS sporočil.

Prostorske problematike, ki so jih izpostavile naglušne osebe:

- pomanjkanje svetlobnih oz. vizualnih signalov (železniške zapornice, sistem klicanja pacientov v bolnišnicah);
- pomanjkanje notranjih prostorov javnih institucij s slušnimi zankami (sodišče, APT, FURS, šole, Center za socialno delo, Zavod za zaposlovanje, lekarne itd.);
- zastarelost že vgrajenih slušnih zank;
- pomanjkanje oz. neuporaba individualnega FM sistema.

Prostorske problematike, ki so jih izpostavile gibalno ovirane osebe:

- nezvezno izvedene poti v javnem prostoru za gibalno ovirane;
- nepravilno izvedene (ali neizvedene) klančine v javnem prostoru in vhodih v javne institucije (naklon, robovi ob iztekkih, sproščen prostor ob vhodu in izhodu klančine, materiali itd.);
- nepravilno izvedena parkirna mesta za invalide (širina, število, pozicija daleč od vhoda, zasedenost, naklon);
- nepravilno izvedeni (ali neizvedeni) toaletni prostori za invalide (vrata, odmiki, elementi);
- neredno vzdrževanje javnih pohodnih in povoznih površin (razpoke, luknje, robovi).

Iz tematskih sklopov je razvidno, da bodo nekatere izboljšave zahtevale večje prilagoditve, veliko posegov pa bi se lahko z minimalnimi stroški realiziralo že danes. Člani Est=etike so v sklopu projekta demonstrirali manjšo intervencijo v Kulturnem centru Janeza Trdine: na notranje stopnice so namestili posebne kontrastne protizdrsnne označbe robov, ki slabovidnim pomagajo pri zaznavanju višin.

OTROCI SPOZNALI SVET SLABOVIDNIH PREK POUČNE DELAVNICE, ODRASLI NAGOVORJENI PREK PLAKATOV

Ob Mednarodnem dnevu bele palice so se otroci Osnovne šole Center odpravili na lov na zaklad s posebnimi očali, ki prikazujejo različne oblike okvare vida. Novomeško širšo javnost so na dostopnost za vse opozarjali plakati manjše oglaševalske akcije Njihova pravica – naša odgovornost, ki jo je zasnovala Andreja Šeme in oblikovala Meta Žebre. Za strokovno javnost oz. uslužbenca javnih ustanov so člani organizirali seminar o izboljševanju dostopnosti, ki ga je izvedel Zavod Dostop, ter alternativni

Namestitev kontrastnih protizdrsnih označb na robovih stopnic v KCJT. Foto: arhiv društva

Eden izmed treh plakatov, ki opozarja na problem dostopnosti javnih institucij. Foto: arhiv društva

sprehod po Novem mestu, na katerem so projektanti iz prve roke spoznavali težave invalidov.

Okoli nas je veliko ljudi s posebnimi potrebami, vendar jih ponavadi ne opazimo. Tudi naša odgovornost je, da omogočimo vsem ljudem enakopraven dostop do prostorov, informacij in storitev. Zato si bo društvo prizadevalo za nadaljevanje oz. nadgradnjo projekta.

Sprehod za arhitekta pod vodstvom gibalno oviranih. Foto: arhiv društva

Otroci na lovu na zaklad z očali, ki prikazujejo različne oblike okvare vida. Foto: arhiv društva

SAMO NAJBOLJŠE JE ZA MAJHNE IN MLADE DOVOLJ DOBRO

KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA V ZAVODU NOVO MESTO

PARADNI KONJ

Vsaka kulturna inštitucija lahko v svoji dejavnosti oz. ponudbi izpostavi nekaj, na kar je še posebej ponosna, kar ji še posebej uspeva in čemur namenja veliko pozornosti. V Zavodu Novo mesto, nekdanjem Kulturnem centru Janeza Trdine, je eden od t. i. »paradnih konjev« ponudba kulturno-umetnostnih vsebin, ki jih že tretje desetletje skrbno izbiramo za zaključene skupine otrok iz vrtcev, učence osnovnih šol in dijake srednjih šol. Te vsebine so praviloma na ogled v dopoldanskem času, le izjemoma se s kakšno šolo dogovorimo, da vsebine izvedemo popoldne ali zvečer. Zametki kulturno-umetnostne vzgoje v našem zavodu segajo daleč v preteklost, ko se je takratno vodstvo z zaposlenimi zavedalo pomena zagotavljanja kakovostnih vsebin in tega področja delovanja ni nikoli zanemarjalo. Vedno je prevladovala miselnost, da so za najmlajše dovolj dobre le najbolj kakovostne vsebine. Visoko postavljenim kriterijem so v večini primerov ustrezale le produkcije profesionalnih izvajalcev in ustvarjalcev.

OBISKOVALCI OD BLIZU IN DALEČ

Ker že toliko let sledimo tej filozofiji, smo s ponudbo vsebin, ki jih uvrščamo v kulturno-umetnostno ponudbo, prepričali vzgojno-izobraževalne institucije od blizu in daleč. Našega programa namreč ne obiskujejo le vrtci in šole iz Novega mesta, ampak so nad ponudbo navdušeni tudi tisti iz bolj oddaljenih krajev, tudi 50 in več kilometrov od tu. Z nami imajo dobre izkušnje in vedo, da jih z izborom vsebin ne bomo razočarali. Zanesljivost in premišljenost pri izboru sta namreč dve izmed vodilnih načel, ki ju kontinuirano udeležamo ter s tem pridobivamo zaupanje vrtcev in šol. Gotovo lahko rečemo, da je Zavod Novo mesto v jugovzhodnem delu Slovenije osrednja inštitucija, ki zagotavlja kulturno-umetnostne vsebine. V najboljši sezoni si je dogodke v okviru kulturno-umetnostne vzgoje ogledalo krepko čez 20.000 obiskovalcev, zanje pa v dopoldanskem času vsako leto izvedemo od 60 do 70 dogodkov. Najmlajši obiskovalci dopoldanskih ponovitev dogodkov so stari približno tri leta, najstarejši zaključujejo srednjo šolo in se torej poslavljajo od najstniškega obdobja.

KULTURA, KULTURNA VZGOJA IN KULTURNOUMETNOSTNA VZGOJA

Kultura zajema umetniške dosežke, rezultate človeškega dela, moralo, zakone, verovanja, znanja in navade. Gre za skupek dosežkov

in vrednot, ki so rezultat človekovega delovanja, mišljenja in ustvarjanja. Kultura je zgodovinski temelj nacionalne identitete.

Pomen kulturne vzgoje je bil izpostavljen že v temeljnem strateškem dokumentu slovenske kulturne politike, Nacionalnem programu za kulturo (NPK) 2004–2007 in 2008–2011.

S pojmom kulturno-umetnostna vzgoja pa se v slovenskem prostoru srečamo leta 2009 v strateškem dokumentu *Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju*. Pripravila ga je na Zavodu za šolstvo imenovana Razširjena medpredmetna skupina za kulturno vzgojo, v kateri so delovali strokovnjaki z različnih področij vzgoje in izobraževanja ter kulture.

Smernice opredeljujejo pomen načrtnega razvoja kakovostne kulturno-umetnostne vzgoje, cilje in načela.

Usmeritvam na ravni države sledijo tudi usmeritve Mestne občine Novo mesto, ki je ustanoviteljica in naša finančna podpornica pri izvedbi kulturno-umetnostnih vsebin.

KAKOVOSTNE VSEBINE

Zavod Novo mesto lahko glede na prostorske možnosti in predvsem strokovno usposobljenost zagotavlja kakovostno ponudbo kulturno-umetnostnih vsebin na področju uprizoritvenih umetnosti, kamor sodijo dramske, lutkovne in plesne predstave, ter na področju glasbene umetnosti.

Kakovost izvedbe lutkovnih, plesnih in dramskih predstav ter koncertov je eno od naših vodil, saj ocenjujemo, da lahko otroci višajo nivo svoje estetske občutljivosti samo, če so jim na voljo najbolj kakovostne vsebine. Pri izbiri vsebin pravzaprav ničesar ne prepuščamo

naključju. Z našo ponudbo želimo pri posameznikih vzbujati željo in potrebo po umetniškem izražanju in delovanju ter po uživanju v umetniškem izražanju drugih. Zavedamo se, kako velik pomen ima kulturno-umetnostna vzgoja na oblikovanje posameznika in družbe, temelječe na ustvarjalnosti.

KAKO NASTAJA PONUDBA

Ponudba kakovostnih vsebin na področju kulturno-umetnostne vzgoje lahko vsako sezono oz. šolsko leto nastane samo tako, da celo leto skrbno spremljamo umetniško produkcijo v slovenskem prostoru, si ogledujemo predstave in posnetke predstav, beremo kritike in ves čas komuniciramo s producenti, ustvarjalci in izvajalci. Le nenehna prisotnost, nenehen stik in ohranjanje zaupanja vrednih odnosov z njimi zagotavljajo, da nas vidijo kot zanesljivega partnerja z visokimi pričakovanji in vsestransko profesionalno držo do vseh, ki se srečajo na parketu zavoda – tako izvajalcev kot tudi uporabnikov umetnosti. Ta stalna prisotnost, kontinuirano sodelovanje s producenti in vsestranska zanesljivost pri sodelovanju gradita na zaupanju temelječe sodelovanje. Vsako leto ponudbo za vzgojno-izobraževalne zavode strnemo v knjižici, v kateri predstavimo vse dejavnosti oz. celotno ponudbo. Izide že junija in že na zadnji konferenci oz. na začetku počitnic se lahko vzgojitelji, učitelji, ravnatelj, predvsem pa kulturno-umetnostni koordinatorji v vrtcih in šolah seznanijo z vsebinami, se o njih pogovorijo in otroke, učence in dijake prijavijo k ogledu. Vsebine potem izvajamo od septembra do junija.

O ČEM GOVORIMO PREDSTAVE

Vsebine, ki si jih imajo otroci in mladi priložnost ogledati pri nas, nimajo le umetniške vrednosti, pač pa so pomembne tudi

Celotna ekipa predstave *Picko in Packo* po eni izmed številnih ponovitev na odru KCJT.

Foto: arhiv SNG Opera in balet Ljubljana

Razdeljevanje vstopnic pred ogledom predstave in še zadnje informacije mladim udeležencem.

foto: Arhiv Zavoda Novo mesto

tematike, ki jih umetniška dela obravnavajo. Pogosto s predstavami razbijamo predsodke do drugačnih, opozarjamo na pomen temeljnih človeških vrednot, kot so strpnost, empatija, tovarištvo ... Marsikatera predstava opozarja na pomen grajenja kakovostnih odnosov med ljudmi, na prijateljstvo, vljudnost in spoštovanje.

KO UČITELJ Z UMETNOSTJO OKUŽI UČENCA

Kot rečeno imamo na eni strani vpogled v ponudbo predstav v slovenskem prostoru, na drugi pa skrbno spremljamo tudi vsakokratno ponovitev v naši hiši, odzive otrok oz. mladih, prav tako pa redno po predstavah izmenjujemo tudi informacije z vzgojno-izobraževalnimi delavci, ki spremljajo otroke pri ogledih predstav. Zdi se nam pomembno, da ocenimo našo ponudbo in izvedbo v izteka-jočem se letu oz. sezoni, zato učitelje maja povabimo na srečanje, na katerem se o tem pogovorimo in že tudi predstavimo ponudbo za naslednjo sezono. Sodelovanju s strokovnimi delavci v vzgojno-izobraževalnih inštitucijah pripisujemo velik pomen, saj se zavedamo, da so nosilci te dejavnosti, da so pomembni ustvarjalci odnosa do umetnosti v svojih sredinah. Prav tako se nam večkrat potrdi, da je njihova pozitivna naravnost do umetnosti nalezljiva za majhne in mlade.

POSVET PO JUTRU SE DAN POZNA

Ena od naših zahval dobrim učiteljem za njihov trud in prizadevanje je, ko jim ponudimo nova znanja in informacije. Letos bo že pet let od tedaj, ko smo v ta namen izvedli prvi posvet Po jutru se dan pozna, ki je postal tradicionalen. V njem vsako leto na ogled ponudimo predstavo, potem pa okoli tematike, ki jo predstava obravnava, nizamo predavanja, pogovore, predstavitve ... Prostor za predstavitev dobijo tudi primeri dobrih praks. Odzivi tistih, ki se udeležujejo naših posvetov, so odlični. Posvet je regionalnega pomena in je tudi v prvi vrsti namenjen ljudem iz našega geografskega okolja, se pa kljub temu vsako leto razveselimo ljudi, ki jih pritegnemo z vsebinami in se pripeljejo tudi iz drugih krajev Slovenije.

VSEBINE ZA DRUŽINE

V Zavodu že nekaj let ugotavljamo, da imamo majhno oz. mlado občinstvo, da k nam redno prihajajo starejši obiskovalci, najstniki pa pridejo skoraj izključno na dopoldanske predstave, organizirane prek šol. Da bi pridobivali mlado občinstvo, da bi ustvarili most v opisani starostni vrzeli, da bi po svojih močeh približevali umetnost družinam in tudi vplivali na družinske odnose, smo letos naredili korak v tej smeri. Družinam z majhnimi otroki je namenjena ponudba Otroškega abonmaja, družinam, v katerih dinamiko odnosov ustvarjajo najstniki, pa smo začeli ponujati umetnostne vsebine, namenjene njim. Januarja smo povabili k skupnemu družinskemu ogledu predstave *Vihar v glavi* v produkciji Lutkovnega gledališča Ljubljana, konec marca pa k ogledu avtorskega projekta Nika Škrleca *Naj gre vse v pi ali kako sem si zapomnil 3141 decimalk*. Idej je še veliko, prostora za realizacijo tudi, Mestna občina Novo mesto, ustanoviteljica in sofinancerka Zavoda Novo mesto, pa je tudi izrazila naklonjenost predlaganim vsebinam in jih bo v letu 2019 denarno podprla. Če se bodo družine odzivale na našo ponudbo in si skupaj s svojimi najstniki ogledovale predstave in obiskovale koncerte, ki jih bomo pripravili zanje, se nam ni bati za nadaljnji razvoj te oplemenitene dejavnosti v Novem mestu. To, da najstniki skupaj s svojimi starši prestopijo vrata naše hiše, je neprecenljive vrednosti. Veliko pomenijo pogovori in izmenjave, ki nastanejo po skupnem spremljanju umetniških vsebin, ki pogosto ne nosijo le umetniške vrednosti, pač pa jih bogati tudi vzgojna, medosebna, vrednostna vsebina.

PODPORA DOMAČIM USTVARJALCEM

V program kulturno-umetnostne vzgoje večkrat vključimo tudi umetnine novomeških ustvarjalcev oz. izvajalcev. Začetki tega umeščanja segajo dvajset in več let nazaj, ko smo kar nekaj let zapovrstjo s Pihalnim orkestrom Krka pod takratnim dirigentskim vodstvom Mira Sajeta pripravljali in izvajali glasbene učne ure, ki so se vsako leto lotevale druge tematike, npr. glasbe iz risanih filmov Walta Disneyja, priprave orkestra

in vloge dirigenta skozi zgodovino, glasbe 20. stoletja, glasbene zakladnice drugih kultur, glasbene pravljice Peter in volk idr. V naši ponudbi so produkcije Glasbene šole Marjana Kozine in Plesnega studia Novo mesto, redno pa vključujemo tudi predstave, ki so jih soustvarili ali jih izvajajo umetniki, katerih korenine so v Novem mestu ali bližnji okolici – najsi bodo to režiserji, scenografi, igralci idr., dela pa so nastala pod okriljem drugih producentov. Tako so bila pri nas uprizarjana dela, ki so jih soustvarjali Nejc Gazvoda, Peter Plantan in drugi, na odru pa so stali Kristijan Ostanek, Branko Jordan, Miha Arh, Sara Gorše ... Predvsem v zadnjih letih, ko v našem zavodu spet bogatimo vsebine na področju glasbe, pa smo v program kulturno-umetnostne vzgoje uvrstili tudi opero *Deseti brat* Aleša Makovca, katere producent je Zavod F. Baraga. Na našo pobudo je nastala glasbena učna ura *Čuk se je oženil ... v Ameriko*, ki jo je v tej sezoni pripravila in izvedla Ana Čop z glasbeniki.

ODLIKE OLIKE

Če vemo, kako se je prav obnašati ob ogledu kulturne prireditve, če vemo, zakaj ne smemo zamujati, čemu je namenjena garderoba, kako se vstopa v dvorano in v vrsto, kdaj se ploska ter ali je dovoljeno v dvorani jesti in piti ter tudi ravnamo, kot je prav, potem se bolje počutimo prav vsi, ki se srečamo na predstavi ali koncertu, vključno z izvajalci na odru. Pred štirinajstimi leti je Kulturni center Janeza Trdine izdal knjigo *OdlIKE gledališke olike*, leta 2018 pa je bila pod okriljem Združenja kulturnih domov in ustanov Slovenije (KUDUS), katerega član je tudi Zavod Novo mesto, izdana istoimenska brošura s povzetkom osnovnih pravil gledališkega, koncertnega in razstavnega bontona. Avtorica obeh ome-njenih del sem podpisana pod tem člankom. Ko pedagoški delavci majhne in mlade pripravljajo na ogled predstav in poslušanja koncertov, si pomagajo z informacijami, ki jih najdejo v teh dveh knjižicah. V skrbi za nenehno osveževanje poznavanja bontona pa v avli Kulturnega centra Janeza Trdine občasno razstavimo tudi panoje, ki na kratko povzemajo osnovna pravila ustreznega vedenja ob ogledu kulturnih prireditev. Mnogi nastopajoči, ki imajo možnost primerjati vzdušje med predstavami pri nas in drugod, pohvalijo pripravljenost naših otrok, zbrano spremljanje in ustrezno obnašanje.

SAMO NAJBOLJŠE JE ZA MAJHNE IN MLADE DOVOLJ DOBRO

Oblikovanci programa Zavoda Novo mesto, ki se izvaja v Kulturnem centru Janeza Trdine, za mlado občinstvo izbiramo kakovostne vsebine, ki jih odlikujejo dobra izvedba, zanimive zgodbe, vsebine, ki spodbujajo k razmisleku ... Skrbno izbiramo in skrbno spremljamo izvedbe. Nikoli ne podcenjujemo mladega občinstva in gotovo je tudi to eden od ključev do uspeha.

Predstava *Boksarsko srce* je ena izmed največkrat izvedenih predstav v okviru programa kulturno-umetnostne vzgoje.

Tudi *Škrat Kuzma* je že nekajkrat nasmeljal občinstvo v Novem mestu. K nam prihaja spet maja letos.

Foto: Peter Uhan

Foto: Ivan Merljak

SKOZI STARA MESTNA VRATA V SVET PRIHODNOSTI, ZNANJA IN IGRANJA

Novomeška Knjižnica Mirana Jarca že 73 let zagotavlja dostop do informacij, znanja in kulture v najširšem smislu, s posebnim poudarkom na varovanju kulturne dediščine.

Ustanovitev Narodne čitalnice s prvo javno knjižnico leta 1865 velja za začetek javnega knjižničarstva na Dolenjskem. Leta 1925 Narodna čitalnica preide v last Sokolskega društva, njena knjižnica pa prevzame ime Sokolska knjižnica. Razvoj knjižnice in njenega knjižnega fonda prekine druga svetovna vojna, v času katere samo v Novem mestu uničijo ali uplenijo 45.000 knjig.

Današnja osrednja novomeška knjižnica je naslednica prve javne znanstvene knjižnice v Novem mestu oziroma Študijske knjižnice, ki je bila ustanovljena 1. marca 1946. Njen prvi upravnik je postal Bogo Komelj, po katerem se še danes imenujejo posebne zbirke v knjižnici. Leta 1953 so Študijsko knjižnico uradno poimenovali po slovenskem pesniku, pisatelju, dramatik in prevajalcu Miranu Jarcu, devet let kasneje pa je bila Študijski knjižnici dodeljena Ljudska knjižnica, ustanovljena leta 1947.

Sodoben koncept razvoja knjižničarstva v Sloveniji je v začetku sedemdesetih let opredelil funkcijo, sistem organiziranosti in normative za poslovanje splošnoizobraževalnih knjižnic. S tem so bile začrtane splošne naloge tovrstnih knjižnic, tudi novomeške: zbiranje, obdelovanje, hramba in posredovanje leposlovne ter strokovne literature. Po dogovoru je novomeška Študijska knjižnica hkrati postala tudi osrednja knjižnica za dolenjsko regijo, in sicer za občine Metliko, Črnomelj, Trebnje in Novo mesto.

Danes splošna in osrednja območna Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto zagotavlja prost dostop do informacij, znanja in kulture v najširšem smislu, s posebnim poudarkom na varovanju kulturne dediščine. Storitve in dejavnosti novomeške knjižnice so tako zadnjih nekaj let usmerjene predvsem v celostno obravnavo uporabnikov in njihovih potreb, knjižnica pa vse bolj postaja sodoben multimedijski informacijski center. Zaradi prostorske umeščenosti knjižnice v srednjeveški del mesta in novega prizidka se trenutno zunanjo podobo knjižnice označuje za eno najlepših v Evropi.

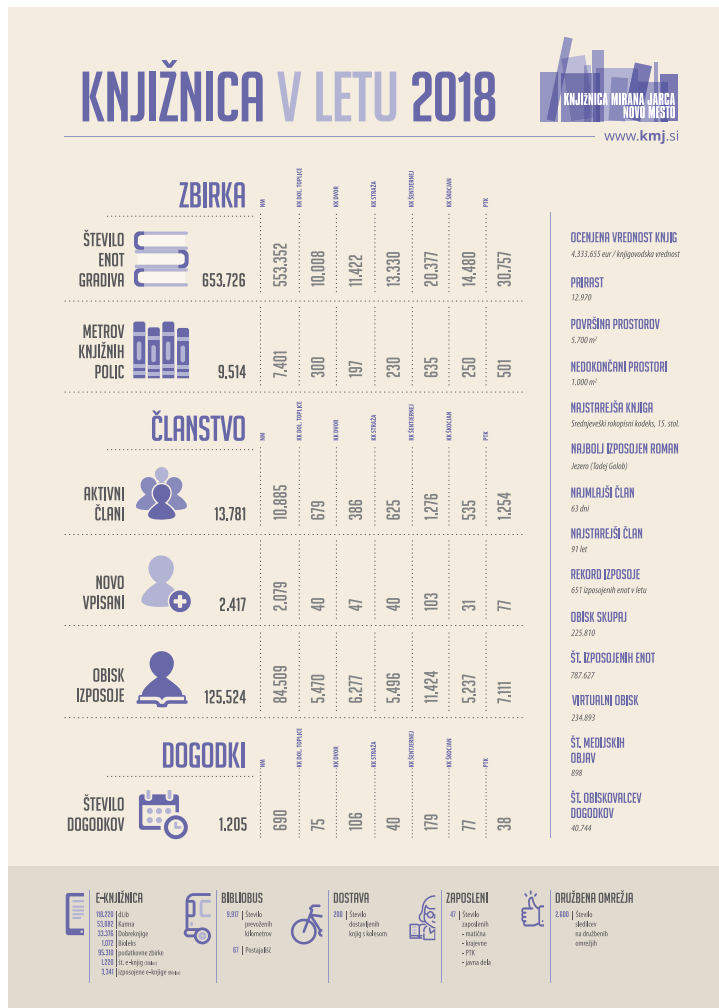
Ustanoviteljica knjižnice je Mestna občina Novo mesto, knjižnica pa svojo javno službo izvaja tudi v drugih občinah oziroma pogodbenih partnericah. Mrežo krajevnih knjižnic v Dolenjskih Toplicah, Škocjanu, Šentjerneju, Žužemberku, Straži in Šmarjeških Toplicah dopolnjuje potujoča knjižnica. Poleg že naštetih občin bibliobus obiskuje še občine Mirna Peč, Trebnje, Metlika in Črnomelj, enkrat mesečno pa se poda tudi k zamejskim Slovencem na sosednjo Hrvaško. Bibliobus na 110 metrih knjižnih polic prevaža približno 7.000 knjig za otroke, mladostnike in odrasle in se ustavlja na 67-ih postajališčih, ki poleg krajevnih skupnosti vključujejo tudi delovne organizacije, vrtce in šole ter Dom starejših občanov.

Novomeška knjižnica ima status osrednje območne knjižnice, kar pomeni, da ob prvenstveni javni službi opravlja tudi posebne naloge svetovanja, koordinacije in mreženja splošnih knjižnic jugovzhodne regije. Sem spadajo predvsem zagotavljanje povečanega ter zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij, koordinacija pomoči knjižnicam. Knjižnica Mirana Jarca tako koordinira območno mrežo naslednjih knjižnic: Knjižnica Brežice, Valvasorjeva knjižnica Krško, Knjižnica Sevnica, Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Knjižnica

Črnomelj, Ljudska knjižnica Metlika, Knjižnica Kočevje in Knjižnica Miklova hiša Ribnica.

V skladu s svojimi temeljnimi nalogami, ki jih splošna knjižnica izvaja v okviru javne službe, statusom osrednje območne knjižnice in dopolnilnimi aktivnostmi, Knjižnica Mirana Jarca svojim uporabnikom zagotavlja naslednje javne storitve:

- izposoja knjižničnega gradiva (v knjižnici, po pošti, e-knjižnica, s kolesom, premične zbirke),
- domoznansko dejavnost in predstavitve gradiv iz Posebnih zbirk Boga Komelja,
- prireditve in dejavnosti za otroke, mlade in odrasle,
- razstavno dejavnost in vodene ogledje knjižnice,
- varno točko za otroke in mladino,
- bibliopedagoško dejavnost (bralne značke, priporočila, nacionalni projekt Rastem s knjigo),
- založniško dejavnost,
- strokovno pomoč in mreženje splošnih knjižnic JV regije.

Knjižnica ima šest notranjih organizacijskih enot ali t. i. služb, in sicer: Skupne službe (zaledne službe trženja, računovodstva, financ, pravnih zadev, IKT in vzdrževanja), Službo za nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva, Službo za izvajanje območne dejavnosti in razvoj, Službo mreže krajevnih knjižnic, Službo za domoznanske dejavnosti in Posebne zbirke Boga Komelja ter Službo za izposajo in delo z uporabniki.

Služba za izposajo in delo z uporabniki vključuje tri oddelke in tri pododdelke, Služba za domoznanske dejavnosti pa posebne zbirke:

- Študijski oddelek – namenjen študijskim in izobraževalnim potrebam območja. V okviru oddelka se nahajajo še pododdelek medknjižnične izposoje, avdio-vizualni pododdelek ter pododdelek periodike.
- Oddelek za odrasle – namenjen širjenju bralne in jezikovne kulture območja. Na oddelku sta tudi zvočno izolirana študijska čitalnica in studio za snemanje zvočnih knjig.
- Oddelek za mladino – namenjen izposoji leposlovne literature in poučne strokovne literature za predšolske in šoloobvezne otroke.
- Posebne zbirke Boga Komelja – zbirka več kot 100.000 enot dragocenega in redkega knjižnega in neknjižnega gradiva, katerega namen je ohranjanje regijske, nacionalne in evropske kulturne dediščine. Posebne zbirke so del

Predstavitve knjige Cilke Žagar v Parku Rastoče knjige ob knjižnici.

Domoznanskega oddelka, gradivo in informacije o gradivu so uporabnikom dostopni po predhodnem dogovoru.

Konec leta 2018 je bilo v javnem zavodu skupaj zaposlenih 47 delavcev. Mestna občina Novo mesto je iz proračuna zagotovila sredstva za 40 zaposlenih, pet zaposlenih so financirale partnerske občine, tri javne delavce so subvencionirali na Zavodu za zaposlovanje, plače dveh zaposlenih pa je krilo Ministrstvo za kulturo.

Knjižnico v glavnini financirajo ustanovitelj – Mestna občina Novo mesto in pogodbeno partnerske občine. Ustanovitelj in občine zagotavljajo sredstva za obratovalne stroške, stroške plač, investicije in nakup knjižnega gradiva. Pri financiranju obratovalnih stroškov in plač ter pri nakupu knjig sodeluje tudi država, natančneje Ministrstvo za kulturo. V grobem ustanovitelj v proračun knjižnice prispeva polovico sredstev, ostale partnerske občine k temu pristavijo še 30 % prihodkov. Resorno ministrstvo zagotavlja 10 % proračuna, zadnjih 10 % pa knjižnica ustvari sama z vzporednim izvajanjem javne službe, kamor sodijo npr. članarine, najemnine, prodaja blaga in storitev.

Ključni projekti in dosežki, ki so zaznamovali delo knjižnice v letu 2018:

- V nasprotju s trendi v slovenskih splošnih knjižnicah se je v matični ustanovi povečalo število aktivnih in novovpisanih članov.
- Prenova, vzpostavitev in odprtje knjižnice novomeškega igralca Janeza Cesarja.
- Uvedba dveh novih postajališč bibliobusa v sklopu medknjižničnega sodelovanja (Stari trg ob Kolpi in Vinica).
- Izvedba projekta Knjigotapljenje – slovenska knjižna srečanja: predstavitev novomeške kulture na Dunaju, katerega namen je prepoznavnost slovenske kulture in kulturnih ustanov v tujini, ohranjanje slovenskega jezika pri Slovencih, ki živijo zunaj naših meja, ter promocija novomeške ustvarjalnosti in kulturne dediščine v tujini.
- Dosledno izvajanje varčevalnih in racionalizacijskih ukrepov, s katerimi se je ohranil pozitiven trend poslovanja.

Pomemben del knjižnične službe sta tudi organizacija in izvedba kulturnih prireditev. Tako je knjižnica v preteklem letu organizirala 1205 prireditev, razstav, bibliopedagoških ur, ogledov knjižnic in drugih dogodkov, ki jih je obiskalo 40.744 obiskovalcev.

Oddelek za odrasle. Foto: Tomislav Urh.

Srednjeveški kodeks. Foto: Tomislav Urh.

Knjižnica ponoči. Foto: Tomislav Urh.

Od Novega mesta do Dunaja – predstavitev življenja in dela Slavka Gruma na Dunaju v sklopu projekta Knjigotapljenje.

ZDRAV DUH TUDI V LJUBITELJSKEM KULTURNIKU

Neprecenljivi izkazi kulturnega udejstvovanja so nedvomno medsebojno spoštovanje, kulturna komunikacija in izražanje, ustvarjalnost, sposobnost kreativnega razmišljanja, utrjevanje medsebojnega zaupanja in razvijanje empatije, upoštevanja in sprejemanja drugih, tudi drugih kultur, sodelovanje v skupini, spodbujanje drugih, zadovoljstvo in veselje tudi ob uspehih drugih, kot bi bili naši lastni. Uvideti, kaj je dobrega v našem prostoru, in pridati v ideje, kako lahko sami ali kot kolektiv prispevamo k temu, da bo še boljše.

Kot taka vidim mnoga naša kulturna društva in skupine, ki so pripravljena medsebojno sodelovati, se povezovati, si izrekati podporo, pohvalo, vedoželjno spremljati širšo ljubiteljsko in profesionalno kulturno sfero, ki spodbuja k zdravi tekmovalnosti, k širjenju lastnih predstav in kulturni razgledanosti. Na tem mestu vidim mnoge mlade ljubiteljske kulturne ustvarjalce, ki se radovedno in spoštljivo vključujejo k ogledu akademske umetniške produkcije, ki je v našem Novem mestu izjemno bogata. Razežnost umetniškega izraza lahko v nas prebujata le čustva občudovanja in ponosa.

Ljubiteljska kulturna ustvarjalnost prinaša *kakovostno preživljanje prostega časa*. Vključitev v kulturno društvo ima močan socializacijski pomen, ki omogoča afirmacijo tudi tistim posameznikom, ki v vsakdanjem delovnem okolju ne dosežajo osebnega zadoščenja, potrditve ali pa so iz kakšnih drugih razlogov potisnjeni ob rob. Po podatkih, ki jih beležimo na Javnem skladi Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD), je opaziti, da je danes zelo velik delež ljubiteljskih ustvarjalcev pripadnikov starejše generacije. Zakaj pa ne? Kulturna ustvarjalnost znotraj društev in skupin jim omogoča kvalitetno druženje in aktivno preživljanje prostega časa in ohranja mentalno vitalnost starejše generacije. Prenekateri pa v tem obdobju do zavidljive ravni razvijajo talente, ki so bili v aktivni delovni dobi potisnjeni na stran.

K dosedanjim aktivnostim na področju zdravih življenjskih navad tako lahko nesporno vključimo tudi udejstvovanje v kulturnih društvih, kot na primer plesanje v folklorni ali plesni skupini, kjer danes poleg številčne otroške in mladinske populacije plešejo tudi številni odrasli (npr. balet za odrasle, Plesno društvo Terpsihora) ali pa starejši (veteranska folklorna skupina pri FD Kres in druge).

Izjemno pomembna je tudi funkcija *kulturne ustvarjalnosti in poustvarjalnosti*. Vrsta

Foto: arhiv/JSKD

kulturnih skupin skuša neinstitucionalni in nepoklicni status kulturnega društva izkoristiti za polno svobodo ustvarjanja in eksperimentiranja. Take skupine se pojavljajo predvsem na področju gledališča in lutkarstva ter sodobnega plesa. Slednja, a gotovo izjemno pomembna, je *ustvarjalnost mladih*, še neujeljavljenih avtorjev, ki skozi fazo kulturnega ljubiteljstva lahko preidejo v poklicno

kulturno-umetniško delovanje. V preteklosti smo v Novem mestu že imeli primer, ko je v okviru klasičnih društvenih pojavov prišlo do vrhunskih dosežkov skupine, seveda po zaslugi izjemnih strokovnih vodij in seveda značilnega pristopa k delu.

V preteklem, t. i. Štukljevem letu, smo veliko pozornosti namenili predvsem izobraževalnim programom, saj se zavedamo, da le kakovostni programi lahko pripeljejo do dobrih izvedb, poustvarjanj in interpretacij, te pa do kakovostne prireditve in zadovoljnega gledalca oz. poslušalca. Premajhnega ustvarjalnega naboja se v našem mestu ni bati, kar dokazujejo udeležbe na naših številnih delavnicah. V letu, ko smo tudi mi praznovali poseben jubilej, 30-letnico likovnih delavnic v Novem mestu, smo obeležili z veliko pregledno razstavo likovnih del, ki so nastala v različnih likovnih programih in starostnih skupinah. Po veliki so sledile še manjše razstave po Sloveniji in tujini. V treh desetletjih smo izvedli več kot dvesto različnih likovnih programov in vsebin, ki jih je obiskovalo več kot dva tisoč udeležencev. Zadosten razlog torej, da malce postojimo, se zavemo, kaj smo že ustvarili, se zahvalimo našim številnim mentorjem, predvsem pa premislimo, kako še naprej dobro in smelo zagotavljati dobre pogoje dela našim kulturnim društvom, skupinam in posameznikom, do meje njihovih zmožnosti in hotenj, morda še malo dlje ...

Čas prihodnji je vedno treba misliti v družbi ustvarjalnih, vedoželjnih, delovnih in pozitivnih ljudi!

V takšni družbi dober rezultat ne more umanjati!

LETO EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE

Ko govorimo o dediščini, se praviloma oziramo v preteklost, šola pa uči in vzgaja za prihodnost. A zgodovina je naša učiteljica, zato so izkušnje preteklih rodov naš zgled in bogata popotnica v odločitvah za prihodnost. Spoštovanje kulturne dediščine je tesno vtkano v šolski vsakdan tako pri pouku kot izvenšolskih dejavnostih.

V letu evropske kulturne dediščine je Gimnazija Novo mesto sodelovala v več projektih, s katerimi smo javnost seznanjali s pomenom evropske kulturne dediščine ter širili idejo o bogastvu in kulturni raznolikosti Evrope.

Na pobudo Odbora za promocijo kulturne dediščine Novega mesta je bilo na pročelju Glasbene šole Marjana Kozine v Novem mestu v okviru evropskega leta kulturne dediščine oktobra 2018 odkrito spominsko obeležje novomeške gimnazije, in sicer zahvala Novomeščanom, ki so si v 18. stoletju prizadevali za ustanovitev gimnazije v Novem mestu. Takratna vladarica, avstrijska nadvojvodinja Marija Terezija, jim je prisluhnila in v skladu s svojo šolstvu naklonjeno razsvetljevsko politiko leta 1746 dovolila ustanovitev šestih razredov gimnazije v Novem mestu, vodenje šole pa zaupala frančiškonom.

Ustanovitev gimnazije v Novem mestu je bil velik dogodek, pomemben za mesto in širše območje. Njena vloga v kulturnem, znanstvenem, gospodarskem in političnem razvoju je bila in še vedno je izjemnega pomena, saj je med nekdanjimi dijaki novomeške gimnazije moč najti številna

Foto: Arhiv Gimnazije Novo mesto

znana in ugledna imena. Zato lahko rečemo, da je Gimnazija Novo mesto kot najstarejša izobraževalna ustanova z neprekinjeno tradicijo delovanja že sama po sebi kulturna dediščina. O njeni bogati preteklosti govori tudi razstava v pritličju šole z naslovom Pietatillitterisque – za spoštovanje in znanje, ki jo s ponosom razkažemo zainteresirani

javnosti. Kulturni spomenik je tudi stavba novomeške gimnazije, ki je bila zgrajena leta 1912. Njena celovita obnova pred 20-imi leti je bila zato še posebej skrbna in preiščljena.

Na pobudo Združenja zgodovinskih mest Slovenije, ki skrbi predvsem za turistično promocijo zgodovinskih mest, med katerimi sta tudi Novo mesto in Kostanjevica na Krki, smo na šoli v septembru 2017 izvedli projekt Digitalna zgodba. Združenje zgodovinskih mest promocijo izvaja večinoma prek interneta in socialnih omrežij. Cilj projekta je bil predstavitev mesta skozi oči mladih: kaj se mladim zdi zanimivo, kaj opazijo, kako bi predstavili svoje mesto. Cilj projekta je bil tudi razvijanje sposobnosti digitalnega snemanja in oblikovanja kratkih filmov. Projekt smo izvedli tako, da so dijaki v skupinah po 3–4 s svojimi telefoni posneli gradivo, ga zmontirali in glasbeno opremili. Posneti filmi so dostopni v galeriji posnetkov YouTube kanala Gimnazije Novo mesto.

Teden evropske kulturne dediščine smo septembra 2018 obeležili še s predavanji o Romih, Uskokih in Kočevarjih, ki so bila namenjena dijakom 3. letnika in širši javnosti.

OŠ CENTER PRAZNUJE 90. ROJSTNI DAN

Novo mesto je leta 1929 dobilo novo šolsko poslopje, v katerem se je začelo izvajati osnovnošolsko izobraževanje nadobudne mladine iz mesta in bližnjih vasi, ki so danes del dolenske prestolnice. Stavba je bila med drugo svetovno vojno v bombardiranju hudo poškodovana, a so jo kmalu usposobili za pouk in jo v povojnih letih popolnoma obnovili. Večje obnove je bila deležna še leta 1972. Veličastna stavba je skozi desetletja ohranila svoj namen in pomen po zaslugi vodstev šole, ki so z Občino Novo mesto in kasneje z Mestno občino Novo mesto vestno skrbela za vzdrževanje in obnovo v okviru danih finančnih zmožnosti.

Generacije otrok so vstopale v hram učenosti in si na široko odpirale vrata v odraslost. Spreminjali so se šolski predmeti, načini poučevanja, učni načrti, natisnila so se nova spričevala, zamenjale so se generacije učiteljev, na šolskih proslavah se recitirajo in pojejo nove pesmi ... Učilnic in garderob prvi obiskovalci sploh ne bi več prepoznali, nove IKT, ki postaja temeljna oprema učilnic, pa tudi ne!

V šolskem letu 2018/2019 bomo častitljivi obletnici naše šole posvetili veliko pozornosti z željo, da bi najstarejša osnovna šola v Novem mestu še dolgo in uspešno izpolnjevala svoje poslanstvo!

KULTURA KOT GRADNIK ODNOSOV MED ŠOLO IN LOKALNIM OKOLJEM

Na Šolskem centru Novo mesto predstavljajo kulturne dejavnosti pomemben del šolskega vsakdana. Pri tem ne mislimo le na obiskovanje gledaliških in filmskih predstav, prireditev v Knjižnici Mirana Jarca, zbirk Dolenjskega muzeja ipd., ki jih za dijake organizirajo kulturni koordinatorji, temveč predvsem na sodelovanje dijakov na različnih področjih ljubiteljske kulture.

V javnosti je nedvomno najbolj prepoznaven Big band Šolskega centra Novo mesto, ki pod umetniškim vodstvom dirigenta Gregorja Zagorca nastopa ne le na šolskih prireditvah, temveč tudi na prestižnih prireditvah zunaj šole. Orkester, v katerem poleg dijakin in dijakov z vseh šol Šolskega centra Novo mesto, sodelujejo tudi trije profesorji, je imel doslej že okoli štirideset nastopov. Tako od leta 2016 nastopa na podelitvah območnih in državnih Gazel, leta 2017 je obogatil posvet predsednika vlade z gospodarstveniki na Brdu pri Kranju, lansko leto je nastopal na humanitarnem koncertu v Kulturnem centru Janeza Trdine, letos pa na podelitvi nagrade Osebnost leta 2018 TV Vaš kanal v Dolenjskih Toplicah 2019.

Z okoljem se uspešno povezujejo tudi bodoče vzgojiteljice in vzgojitelji predšolskih otrok, saj s predstavami, ki so avtorsko delo njihove mentorice Marije Nemanič, razveseljujejo najmlajše obiskovalce

Knjižnice Mirana Jarca in ogrejejo srca prebivalcev Doma starejših občanov v Šmihelu. Tudi recitatorska skupina s tehniške gimnazije je samo v zadnjem letu nastopala na več prireditvah v Knjižnici Mirana Jarca, v sodelovanju z glasbenico, ki obiskuje program predšolske vzgoje, pa je pripravila tudi program za županov sprejem ob dnevu prostovoljcev.

Na Šolskem centru Novo mesto se izobražuje mnogo dijakin in dijakov, ki so zelo talentirani in inovativni ne le na strokovnih, temveč tudi umetniških področjih. Prireditve v lokalnem okolju jim pomenijo priložnost, da se predstavijo javnosti in dokažejo svojo ustvarjalnost, zato na njih sodelujejo z veseljem in veliko srčnostjo.

Foto: Arhiv ŠCNM

Foto: Peter Žunič Fabjančič

S KREATIVNOSTJO ODPIRAJO VRATA POKLICEM BODOČNOSTI

Kako uskladiti izobraževanje s tehnološkimi in drugimi zahtevami 21. stoletja na Ekonomski šoli Novo mesto, Višji strokovni šoli, kjer izobražujejo bodoče inženirje medijske produkcije in ekonomiste, ni dilema. Prava pot je kreativno sodelovanje s okoljem.

»Sodelovanje v projektih – od osebnih, šolskih in lokalnih pa vse do mednarodnih ter tudi njihovo snovanje, je tisto, kar z velikim zanosom in ponosom vsakodnevno vpeljujem v študijski proces,« pove v. d. ravnateljica Sonja Kukman. Pri tem poudari, da je prav kreativnost tista, ki jo iščejo, odkrivajo in zato tudi s strokovnimi pristopi spodbujajo. »Da smo na pravi poti, so nam potrdili tudi delodajalci, pri katerih naši študenti opravljajo praktično izobraževanje, ki je ključni del višješolskega študija,« pravi predavateljica in organizatorica praktičnega izobraževanja Andreja Petrovič ter dodaja, da predvsem tistim, ki študirajo medijsko produkcijo, pravijo kar »kreativci«. Da so prav ti eden izmed pomembnejših poklicev prihodnosti, potrjujejo tudi dejstva, kako zaželeni so njihovi študenti za opravljanje praktičnega izobraževanja v podjetjih, ki do sedaj temu področju niso namenjala posebne pozornosti, in to, da ima velika večina zaposlitev zagotovljeno še preden diplomirajo.

Projekti, kot so Dan inovativnosti, Načrtovanje kariere za boljšo zaposljivost, Vzgoja za delovno mesto, Osebni finančni načrt, Podjetniško razmišljanje, Sodelovanje z ustvarjalci dogodka TEDx v Novem mestu, video in foto zapis Slovenskega dne kulture v Bruslju, ki je nastal na povabilo Mestne občine Novo mesto in Združenja zgodovinskih mest Slovenije, snemanje prireditve Glas mladih v Črnomlju, Pomladni Photo Booth na Novem trgu, tesno sodelovanje z Razvojnim centrom in Podjetniškim inkubatorjem so samo nekatere izmed dejavnosti povezovanja šole in njenega okolja, ki so jih izpeljali v letošnjem študijskem letu. »Nenehna povezanost, prepletenost in vpetost šole v okolje – poslovno, družbeno in družabno, je nujna, saj izobražujemo kadre, ki jih trg ta hip potrebuje, hkrati pa lahko načrtujemo in oblikujemo znanja, ki jih bodo delodajalci potrebovali v prihodnjih letih, naši diplomanti pa jim jih bodo lahko ponudili,« še dodaja Kukmanova.

Zmagoslavje študentk prvega letnika medijske produkcije, ki so na regijskem podjetniškem tekmovanju POPRI zasedle prvo in drugo mesto ter se uvrstile na državno tekmovanje, ki bo ta mesec v Novi Gorici.

Nastajanje foto in video zapisa o galeriji na prostem, ki jo pripravlja Likovno kulturno društvo Mavrica Novo mesto.

Na Dnevu inovativnosti s poudarkom na dizajnerskem razmišljanju je vrelo novih idej, ki bi lahko ustvarile nove poslovne priložnosti.

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM ZAJEMA IZ BOGATE ZAKLADNICE DOLENJSKE DEDIŠČINE

Srednja šola za gostinstvo in turizem iz Novega mesta nenehno skrbi za povezovanje in strokovno sodelovanje z ožjo in širšo lokalno skupnostjo. V okviru šolskih in obšolskih dejavnosti opisujemo in raziskujemo našo kulturno dediščino, ter jo na različne načine predstavljamo drugim in tako prispevamo k njenemu ohranjanju in varovanju.

Še posebej se osredotočamo na oblikovanje inovativne in sodobnemu načinu življenja prilagojene gastronomske in turistične ponudbe, ki zajema iz bogate zakladnice novomeške ter dolenske dediščine. Gnetemo tisočletne zgodbe z bogato preteklostjo prežetih podgorjanskih krajev, jih ustvarjamo in ponujamo vsem, ki so željni novih doživetij. Trudimo se, da dijaki v šoli pridobijo znanje nadgrajujejo in povezujejo z delom na terenu in tako nesejo v svet glas o zgodovinsko bogatem Novem mestu in gričevnato mehkobni Dolenski.

Navdušeno stopamo v stik z raznolikimi izobraževalnimi ustanovami (vrtni, osnovnimi šolami, srednjimi šolami ...) in kulturnimi društvi ter z zagnanostjo, ki jo premorejo le mladi, promoviramo lepote mesta situ. S pridružitvijo slovenski mreži Unesco šol se je naša zavezanost k odgovornemu, trajnostno naravnemu sobivanju, vpetemu v mreže lokalnega in globalnega, še okrepila. Osnovali smo šolsko turistično agencijo Lahkih nog naokrog, v okviru katere dijaki pripravljajo različne turistične produkte, vodijo raznolike ciljne skupine in tako pridobivajo dragocene izkušnje, potrebne za opravljanje izbranega poklica. Še posebej pa smo ponosni, da smo ustanovili mednarodno združenje gostinstvo-turističnih šol iz

držav bivše Jugoslavije – GATUS, saj je tako ime gostinstvo-turistične šole na okljuku zelene lepote Krke postalo znano daleč naokrog.

Z odprtimi rokami vstopamo v sodelovanje z Mestno občino Novo mesto, Zavodom Novo mesto pa tudi z gospodarstveniki – turističnimi agencijami, hoteli ...

Nedavno smo se odzvali vabilu z Novim mestom pobratene občine Herceg Novi iz Črne gore. V sodelovanju z Mestno občino Novo mesto smo ob prazniku mimoz

Foto: arhiv Srednje šole za gostinstvo in turizem

predstavljali tradicionalno dolensko kulinariko in promovirali Dolensko, njene lepote in njene ljudi.

Prijeten je občutek, da posredujemo znanje, spretnosti, hkrati pa s svojim delovanjem izven klasičnih šolskih okvirov pristavljamo svoj kamenček v mozaik čedalje bogatejše gastronomsko-turistične ponudbe jugovzhodne Slovenije.

MESTO, MLADI IN NJIHOVA USTVARJALNOST

Kadarkoli govorimo o kvaliteti bivanja, se merilnik kmalu po ekonomski moči in socialni varnosti ljudi ustavi pri kulturi in ustvarjalnosti prebivalcev določenega mesta, regije, države. Gre za dodano vrednost, ki bivanje začini, naredi okusno ali celo smiselno. Vsekakor prispeva k sreči in zadovoljstvu ustvarjalcev in uporabnikov kulture.

V Mestni občini Novo mesto je že desetletja pomemben generator razvoja, znanja in ustvarjalnosti njena najstarejša izobraževalna ustanova. Gimnazija Novo mesto je skozi svojo zgodovino v vsaki generaciji sooblikovala posameznike, ki so s svojim delovanjem generirali kvaliteto mestne občine in regije ter jo povedli do točke, ko se ta lahko pohvali kot ena najbolj bivanju prijaznih občin v državi. Današnje razmere pa kot rečeno niso le rezultat gospodarstva, zato bomo na kratko predstavili dejavnosti, v katerih je ustvarjalnost mladih presegla šolske okvirje.

Med vidnejšimi manifestacijami dijaške ustvarjalnosti je zagotovo Kulturno društvo Goga. Ta pod svojim okriljem združuje ljubitelje gledališča, glasbe in plesa. Na Goginih odrskih deskah se je v preteklosti sprehodilo marsikatero vidnejše ime, ki je kasneje sooblikovalo kulturo na mestni in državni ravni. Pretekla leta je društvo pod mentorstvom Vladimire Korošec za oder Kulturnega centra Janeza Trdine pripravilo različne večerne predstave. Te so nas nasmejale, nas spravile v zadrego, nam dale misliti ali pa nas le popeljale v svet domišljije. Lanskoletna predstava je nastala po predlogi drame Za zaprtimi vrati francoskega misleca Sartra, ideja in odrska postavitev pa se je porodila dijakinjama Ani Čuk in Tari Štravs Duvnjak. Letos se lahko veselimo avtorskega muzikala dijakinje Neže Cerinšek. Kulturno društvo Goga pripravlja tudi manjše projekte, kot so božična predstava in obdarovanje otrok na pediatričnem oddelku novomeške bolnišnice, obeležitev slovenskega kulturnega praznika, proslave ob obletnicah in podobno. Z veseljem nas k sodelovanju povabi tudi kateri od novomeških zavodov; tako smo letos sooblikovali program ob odkritju spominskega obeležja, in sicer zahvalo Novomeščanom, ki so si v 18. stoletju prizadevali za ustanovitev gimnazije v Novem mestu. Spominsko ploščo so vzdali na pobudo Odbora za

promocijo kulturne dediščine Novega mesta. Denar za njeno izdelavo in hkratno prenovo izvirnega portala prvotne novomeške gimnazijske stavbe je prispevala Krka, tovarna zdravil, d. d. K sodelovanju pa nas je povabilo tudi Združenje borcev za vrednote NOB Novo mesto, ki je ob obletnici smrti pesnika Karla Destovnika Kajuha v atriju Knjižnice Mirana Jarca organiziralo večer lirike upora, že drugi zapored. Prireditev je bila namenjena tudi počastitvi mednarodnega dneva maternega jezika. Dijaki so pod vodstvom profesorice Natalije Petakovič pripravili recital, na katerem so interpretirali pesmi Otona Župančiča, Mateja Bora, Karla Destovnika Kajuha, Ceneta Vipotnika in Lojzeta Žabkarja.

Pred kratkim so v prostorih gimnazijske knjižnice zaživeli popoldnevi z naslovom GIMNM KANT.

Na teh se s svojimi pesmimi, songi in priredbami predstavljajo mladi kantavtorji, inštrumentalisti in besedni ustvarjalci. Prijetno vzdušje ustvarja glasba in interpretacije poezije. Na tretjem GIMNM KANT večeru so bile te posvečene številu π ; šlo je torej za t. i. » π tezijo« oz. verze, ki s številom črk posamezne besede ponazarjajo številke števila pi.

Gimnazijska ustvarjalnost se ob slovenskem dnevu samostojnosti in enotnosti družijo tudi z novomeškimi osnovnošolci. To šolsko leto je MONM namreč že drugič zapovrstjo organizirala kviz za osnovnošolce, ki ga pripravijo in izvedejo gimnazijci.

Da ne bo ostalo le pri besedah; Novo mesto ostaja novo oziroma mlado predvsem zaradi mladostniškega ustvarjanja, zato vas vabimo, da ga preizkusite tudi sami. Pridružite se nam lahko pri prebiranju šolskega glasila Stezice, zapojete z nami na KANT večerih, nas razveselite s svojim obiskom predstave v Kulturnem centru Janeza Trdine ali pa postanete del gimnazijskih vrst, ki mestu, regiji in državi vlivajo svežino.

Anamarija Gole in Neja Guček z mentorjem Matjažem Štihom

Foto: Arhiv Gimnazije Novo mesto

2. DAN RUSKEGA FILMA V NOVEM MESTU

Na naši šoli že vrsto let deluje krožek ruščine, v okviru katerega imamo tudi filmske predstave. To nam omogoča Sklad Toneta Pavčka, ki deluje pri Društvu Slovenija Rusija v Ljubljani. Zelo nas je navdušil film o Gagarinu, prvem človeku v vesolju. Na drugem dnevu ruskega filma pa smo si ogledali Čas prvih, ki je bil predvajan tudi za javnost.

Film, posnet leta 2017, traja 140 minut in prikazuje čas vrhunca hladne vojne. Šestdeseta leta 20. stoletja. Dve veseliti, Sovjetska zveza in ZDA, se borita za zmago v tekmi za vesolje. Film govori o dveh ruskih kozmonavtih, ki sta se odpravila v vesolje ter izstopila iz plovila. Marsikaj se je zapletlo, tako da je bilo zelo razburljivo. Kozmonavta sta se na ta polet in izstop v vesolje trdo pripravljala. Že prva stvar, ki se je zapletla, je bila napaka v elektriki. Zaradi omenjene napake je umrl en človek. Sklenili so, da bodo v zrak poslali prototip plovila, zgolj zaradi varnosti. Plovilo se je razletelo na majhne koščke, zato so vsi obupali. Ampak kozmonavta sta si tako močno želela v vesolje, da sta glavnega konstruktorja le prepričala. Končno je prišel dan poleta. Vsi so bili vznemirjeni, cela Rusija je preko televizije spremljala polet. Prišla je tista minuta, ki je bila odločilna. Raketa je vzletela in se ni razletela. Izkušeni vojaški pilot Beljajev in Leonov, poln sanj o junaštvu, sta srečno prispela v vesolje. Eden izmed njiju se je odpravil iz plovila v vesolje. V Rusiji je bilo tako veselje, da so pili, skakali in se veselili. Ko pa sta želela posneti fotografije, se je marsikaj zapletlo. Raketa je prišla do mrtve cone, tako da sta izgubila signal s tlemi. Med ljudmi je zavladal preplah, strah, vse se je nenadoma obrnilo na glavo. Leonova je obračalo levo, desno, metalo ga je povsod. Bilo je zelo dramatično. Na koncu mu je le uspelo priti nazaj v plovilo. Kmalu so spet pridobili signal, mislili so, da bo vse v redu, pa ni bilo. Spustila sta se na Zemljo in dokaj trdo pristala v hudem mrazu sredi Sibirije. Signal so izgubili že pred pristankom. Med iskalno akcijo so obupali in ju razglasili za mrtva. Rešil ju je neznani človek iz Sibirije, saj je zaznal signal z zvočnim sporočilom in to sporočil naprej. Kozmonavta sta s signalnimi raketami opozorila nase. Tako so ju srečno rešili.

Ko sta prišla v Moskvo, pa so ju ponovno razglasili za živa. Tako sta dobila posebno priznanje kot junaka, ki še zdaj slovita kot prva, ki sta šla v vesolje in vanj tudi vstopila. Še posebej so bili veseli, da so prehiteli Američane.

Foto: Klara Klemenčič, 9. b, OŠ Center

Film me je prevzel in mislim, da je bil všeč vsem, ki so si ga ogledali. Bil je zanimiv, napet, v tujem jeziku, ki ga pri nas bolj redko slišimo.

V okviru krožka ruščine gredo učenci naše šole vsako leto za en teden na šolanje v Rusijo, kjer obišejo Moskvo in Zvezdno mesto. Tam vidijo prototip vesoljske postaje, preizkušajo simulatorje, spoznajo kozmonavte, ki so vesolje že obiskali ali pa

ga bodo v bližnji prihodnosti. Devetošolci, ki so bili februarja v Rusiji, so povedali, da je bilo tam mrzlo, najbolj pa so jih prevzele znamenitosti Moskve, Rdeči trg, Gum, Kremelj, Muzej kozmonavtike. Izvedeli so marsikaj o vesolju ter življenju in delu kozmonavtov.

Obisk največje države na svetu je želja vseh, a brez nekaj znanja ruščine to ni mogoče.

NA OŠ BRUSNICE KULTURA ŽIVI MED NAMI IN Z NAMI

Na Osnovni šoli Brusnice uresničujemo vizijo šole, ki je dobra šola, ki z ustvarjalnostjo in inovativnostjo omogoča uporabno znanje za življenje, vzpodbuja zdrav način življenja ter jezikovno, narodno in državljansko zavest, in sicer s pomočjo različnih šolskih, državnih in mednarodnih projektov.

Tako smo v letošnjem šolskem letu zaključili dveletni projekt Erasmus+, v katerem smo spodbujali večjezičnost in medkulturni dialog. Tega smo uspešno povezali s šolskim projektom Ekologija in zdravje, s pomočjo katerega spodbujamo zdrav način življenja. Šolski parlament, ki poteka pod geslom *Moja šola – moj svet*, omogoča uresničevanje pravic učencev, da so soudeleženi pri oblikovanju šolskega delovanja. Svojo ustvarjalnost pa lahko tako učenci kot učitelji izražamo prek razrednih projektov, kot so Naša mala knjižnica in Semena sprememb, s katerima razvijamo bralno pismenost, bralno kulturo ter prispevamo svoj del k spreminjanju razmer v družbi na bolje.

Kot vsaka šola pa imamo tudi mi projekt, na katerega smo še posebej ponosni. Vsako leto ga obeležimo s prireditvijo. Tako smo v mesecu februarju na OŠ Brusnice obeležili že 8. obletnico Rastoče knjige OŠ Brusnice, ki je v letošnjem letu obujala kulturno dediščino v našem kraju. S svojim obiskom sta nas počastila tudi predsednik Državnega sveta Republike Slovenije, gospod Alojz Kovšca, in župan Mestne občine Novo mesto, mag. Gregor Macedoni.

V okviru kulturnega dne so učenci od 1. do 9. razreda s pomočjo učiteljev in starejših krajanov obujali stare običaje, obrti in različne dejavnosti. Učenci so tako spoznali pomen in vrednost klekljanja, kvačkanja, pletenja košar, vezenja, slikanja na panjske končnice ter izdelovanja predmetov iz lesa in »štrokov«. Nekateri razredi pa so se lotili tudi pisane besede ter kulinarne dediščine. Piko na i je dodala še dopoldanska kulturna prireditev, na kateri so učenci osvežili svoje znanje o vseslovenskem projektu Rastoča knjiga, ki se mu je naša šola pridružila med prvimi v Sloveniji.

Popoldanski čas je bil namenjen ostalim obiskovalcem, saj smo na naši šoli pripravili prireditev ob 8. obletnici Rastoče knjige OŠ Brusnice. Bogat kulturni program sta pričela otroški in mladinski pevski zbor, ki sta zapela šolsko himno Češnjev cvet in nas v nadaljevanju popeljala še v deželno branja. V uvodnem nagovoru gospe ravnateljice Jasmine Hidek je bilo izraženo zadovoljstvo, »da lahko po zaslugi projekta, kot je Rastoča

Foto: arhiv OŠ Brusnice

knjiga, uspešno uresničujemo rast naše kulturne dediščine, krepimo narodno zavest in spodbujamo odličnost ter skušamo učencem približati vrednote, ki lahko v času današnje informacijske tehnologije hitro tonejo v ozadje». Obiskovalcem sta povezovalki programa predstavili naše kulturno udejstvovanje pri razvijanju projekta Rastoča knjiga. Naša šola je izdala že 9 knjig, na kar smo še posebej ponosni. Kronološki potek pa je razkril naše sodelovanje na področju kulturne dediščine, domovinske vzgoje, gledališča ter medkulturnega dialoga in večjezičnosti.

Že drugo leto zapored se je k Rastoči knjigi OŠ Brusnice vključil tudi naš vrtec. Ob tej priložnosti nam je vzgojiteljica in vodja projekta v vrtcu, gospa Helena Kočvar, predstavila potek projekta, v katerega so letos vključili tudi starše. Vrtčevski otroci pa so nam zaigrali gledališko igro Muc Brus, v kateri so odlično izpostavili naravne in kulturne znamenitosti kraja. S svojim obiskom nas je počastil predsednik Državnega sveta Republike Slovenije, gospod Alojz Kovšca. Kot slavnostni govornik je izpostavil vzorno izpolnjevanje poslanstva OŠ Brusnice v projektu Rastoče knjige in nadaljeval z mislijo: »Knjiga in znanje gresta z roko v roki. Ne smemo pozabiti na dejstvo, da smo Slovenci kot narod najprej pognali svoje korenine prav v kulturi. Slovenska kultura ni nek neotipljiv imaginarno abstraktni svet,

kjer živijo in se sporazumevajo samo za to poklicani kulturniki, temveč živi med nami in z nami«. Da to še kako drži, pa smo dokazali v nadaljevanju kulturnega programa, kjer so učenci, ki pod mentorstvom učiteljice Darje Šinkovec obiskujejo gledališki klub, uprizorili premiero gledališke predstave z naslovom Domače živali, domača klobasa in domače branje. Tudi tokrat je naša hišna ustvarjalca in bivša učenka Jasna Pavlin za naše učence napisala čudovito gledališko igro, v kateri smo lahko uživali kar 45 minut. Učenci so nam z doživeto igro predstavili dogajanje v šolskem arhivu, kjer se srečajo hišnik, čistilka, učenci in knjižni junaki. S svojo predstavitvijo so nam približali način življenja ter odnos do knjig v današnjem času in nekoč. Gledališčniki so za svojo izvedbo poželi dolg in še kako zaslužen aplavz.

Energijo in zanos mladih igralcev so prepoznali tudi naši slavnostni gostje. V svojih govorih so njih in naše delo pohvalili še župan Mestne občine Novo mesto, mag. Gregor Macedoni, idejni oče Rastoče knjige, dr. Janez Gabrijelčič, ter dr. Miha Japelj. Prireditve smo simbolično zaključili ob kipu rastoče deklice – Brusničanke, ki nas vsako leto znova opomni, da je poslanstvo naše šole učencem približati kulturno dediščino in kulturo v vseh oblikah na način, da se je ne učijo, ampak jo doživljajo.

KULTURNE DROBTINICE V VRTCU CICIBAN NOVO MESTO

Teoretična izhodišča pravijo, da kulturno-umetnostna vzgoja prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika, sooblikuje njegovo estetsko občutljivost, kulturno zavest in izražanje ter spodbuja vseživljenjsko učenje. Kulturno-umetnostna vzgoja prispeva k razvoju dejavnega odnosa do umetnosti oziroma kulture, spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost, iniciativnost, inovativnost, tolerantnost.

Če te večšine razvijamo, omogočamo posameznikovo osebno rast, spodbujamo različne načine mišljenja in ravnanja ter predstavljamo osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti. Tega pa se prav dobro zavedamo tudi v Vrtcu Ciciban Novo mesto, zato je kulturno-umetnostna vzgoja pomemben del našega vsakdana. V nadaljevanju predstavljamo drobec dejavnosti, ki jih izvajamo v našem vrtcu ter z njimi krepimo kulturno zavest.

S projektom **Malček bralček** želimo razvijati bralno kulturo že najmlajših otrok v

vrvcu. To je projekt, ki spodbuja družinsko branje. Družinsko branje odločilno vpliva na kasnejše otrokovo učenje branja, uspešno učenje nasploh, na razvoj njegove bralne pismenosti, literarne dojemljivosti in celo na njegovo bralno kulturo v odraslem obdobju. Že na prvem roditeljskem sestanku staršem povemo, kako branje otroku ugodno vpliva na otrokov vsestranski razvoj, da spodbuja njegov jezikovni in intelektualni razvoj, razvoj domišljije, bogati čustveno življenje, bogati besedni zaklad. Povemo jim, da imajo otroci, ki smo jim brali v predšolskem obdobju, kasneje v šoli boljši uspeh. Branje pogloblja čustvene vezi med otrokom in odraslim, mi pa jim s projektom Malček bralček tovrstno izkušnjo omogočamo. Ne dvomimo, da je kadarkoli prežgodaj za začetek branja otroku. Najmlajšim otrokom prebiramo kakšne pesmi, kratke pravljice,

»bibanke«, nagajivke, uspavanke. Tudi če otrok še ne razume, čuti melodijo in ritem, prepozna glas ter čuti nežnost in ljubezen. Pomembno pa je, da je literatura, ki jo izbiramo, primerna otrokovi starosti in zrelosti. Starše seznanjamo s kakovostnimi knjigami, s knjigami, ki jih uporabljamo tudi v skupini. Največkrat uporabljamo slikanice in otroku beremo tako, da skupaj opazujemo ilustracijo. Otroku beremo tudi leposlovno in poučno literaturo, saj k razvoju bralnih navad prispeva branje različnega bralnega gradiva. Za področja, ki otroka zanimajo, se poslužujemo poučnih knjig, priročnikov, atlasov in enciklopedij. Skupaj z otroki lahko pogledamo tudi kuharsko knjigo, zdravstveni priročnik, saj nobena knjiga ni pretežka za otroka, če jo prelista skupaj z odraslim. Najpomembneje pa je, da ob skupnem branju uživajo.

Pri projektu se močno povezujemo s **Knjižnico Mirana Jarca**. Vzgojiteljice tako mlajših kot starejših starostnih oddelkov se dogovorijo za medsebojne obiske. Starejši oddelki se do knjižnice odpravijo peš. V knjižnici si ogledajo mladinski oddelek, prisluhnejo pripovedovanju knjižničarke ob knjigi, se seznanjajo z različnimi oblikami knjig, prisluhnejo zgodbi ob *kamišibaju* (pripovedovanje zgodb ob slikah na malih prenosnih odrih) ali

drugih lutkah. Mlajšim otrokom v vrtcu pa na obisk iz knjižnice pridejo knjižničarke in jim ravno tako kot starejšim otrokom približajo knjižnico in ljubezen do knjig kar v oddelku. Mnenja smo, da je obisk knjižnice za otroke zelo dragocen in da je pomembno, da se ga obiše že v predbralnem obdobju.

Sodelujemo in **povezujemo se tudi z gledališči**. Predšolski otroci si vsako leto ogledajo dve predstavi v Kulturnem centru Janeza Trdine. Vključeni smo v gledališki abonma, kjer si otroci starejših oddelkov skozi leto ogledajo pet, mlajših pa tri predstave, ki jih izvajalci odigrajo v prostorih naših največjih enot. Gledališke predstave so za razvoj otroka zelo pomembne, saj mu omogočajo izmenjavo izkušenj, krepi se otrokova ustvarjalnost, krepi se njegov čustveni in razumski svet. Z ogledom predstav otrokom omogočimo

kontinuirano gledališko vzgojo, ki pomeni pomembno estetsko in etično izkušnjo in je pomembna popotnica za umetniško dojemljivega odraslega. Otroci spremljajo predstave z velikim zanimanjem in lahko čustveno močno reagirajo. Otrok je pri gledanju predstave aktiven, saj se postavi v igro in v veliki meri deluje skupaj z glavnim junakom, prav zato pa je gledališče dobro sredstvo za pedagoško in estetsko vzgojo. Prav posebno se otroci vživljajo v lutke; za njih lutka ni več le predmet, ampak pravo živo bitje. Ob pozitivnem liku lutke se otrok uči reševanja težav, kako se težavi izogniti, krepi se njegova samopodoba, lahko mu celo razbremeni njegovo notranjo napetost, spodbuja kreativnost.

Otrokom tudi v oddelkih pripravljamo gledališke izzive. Skupaj soustvarjamo **gledališke predstave**, v katerih so otroci glavni akterji. Pomagajo pri ustvarjanju

scene in dramskem poustvarjanju. Gledališke dejavnosti v vrtcu so lahko sredstvo za učenje, socializacijska aktivnost, terapevtska tehnika ali preprosto oblika umetnosti. Vzgojitelji otroku ponudimo različna sredstva za izražanje, materiale, predmete, primerno organiziran prostor, kažemo zanimanje za igro, otroka spodbujamo k nadaljevanju in mu dajemo občutek pomembnosti in sprejetosti. Otrok, ki ima pomembno vlogo pri nastajanju gledališke igre, je za ustvarjanje igre notranje motiviran, ker v njej ves čas participira. Otrok se pri taki dejavnosti razvija v samostojno, kritično in znanja željno osebo.

V prispevku predstavljamo le delček dejavnosti, s katerimi spodbujamo kulturno vzgojo otrok. Ponosni smo na to, da lahko naš vrtec nudi otrokom kakovostno in kulturno vzgojo.

> Darja Rozman, Vrtec Pedenjped Novo mesto

PEDENJGLEDALIŠČE, PEDENJKULTURA, PEDENJZBORČEK IN ŠE MNOGO VEČ

Do približno 4. leta, ko smo odrasli otrokov največji zgled in ko z doslednostjo pripravljamo malčke na nove, zahtevnejše preizkušnje, dobimo odgovore na vprašanje:

Kaj je kultura? – *Da lepo sedimo, da se ne kregamo, da se ne ščipamo in ne grizemo ipd. Z leti otroci pridobivajo izkušnje in znanja na različnih področjih in z dejavnostmi, ki jih omogočajo starši in vzgojno-izobraževalne ustanove, gradijo in širijo svoja obzorja in odgovori na isto vprašanje dobivajo drugačno dimenzijo – je lep ples; je gledališče, kjer je predstava; knjižnica, kjer se ta veliki učijo in jih ne smemo motiti in si izposodimo knjige; da je kultura v muzeju, lepih hišah, cerkvi, rotovžu, na gradu.*

Bistvo poslanstva vrtca je gotovo uspešno sodelovanje z otroki, njihovimi starši, sodelavci ter kulturno-umetniškimi organizacijami, s katerimi sooblikujemo lokalno okolje. Prav s to mislijo, da skupaj zmoremo več in bolje, v vrtcu Pedenjped že vrsto let uspešno sodelujemo z Dolenjskim muzejem, ki vsako leto pripravi čudovite delavnice, na katerih otroci spoznavajo prepletенost in harmonijo umetnosti in zgodovine. Letos smo tako v muzejskih delavnicah podrobneje spoznavali našega krasnega someščana in zaokrožili Štukljevo leto ter v Knjižnici Mirana Jarca pripravili priložnostno razstavo.

Zadnjih nekaj let z APT-jem in Pavletom Ravnohribom v nedeljskih matinejah uspešno spodbujamo bralno kulturo. Z obiski gledaliških predstav pa bogatimo kulturni duh tudi med zaposlenimi in starši.

Poleg vseh naštetih dejavnosti ne gre zanemariti prizadevanj gledališke skupine vrtca iz enote Metka, pa ustvarjanja pevskega zborčka Mali Pedenjped, ki zadnje čase odzivno dobiva pravi pridih najuspešnejšega otroškega pevskega zborčka v Novem

mestu. Na zalogi imamo tudi gledališče kamišibaj, likovno skupino, šiviljsko skupino, pa še kaj bi se našlo med vsemi zaposlenimi v naši organizaciji, ki z znanjem in izkušnjami, pridobljenimi na številnih izobraževanjih (Kulturni bazar, Festival kamišibaja idr.), vsakodnevno bogatimo vzgojno-izobraževalni program Vrtca Pedenjped Novo mesto.

Foto: arhiv Vrtca Pedenjped

KAKOVOST PITNE VODE V LETU 2018

Za mojo lepo dolino
Komunalna Novo mesto d. o. o.
www.komunala-nm.si

Komunalna Novo mesto izvaja dejavnost oskrbe s pitno vodo na področju osmih občin, kjer upravlja z 19 vodovodnimi sistemi in 18 vodnimi viri. Nadzor nad kakovostjo pitne vode, izvajamo v skladu s Pravilnikom o pitni vodi (Ur. l. RS 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09, 74/15 in 51/17) in v sodelovanju z Nacionalnim laboratorijem za zdravje, okolje in hrano. V letu 2018 je bilo za potrebe mikrobioloških in fizikalno kemijskih analiz odvzetih 547 vzorcev pitne vode. Neskladja so se pojavila v slabih dveh odstotkih oziroma v desetih vzorcih.

ANALIZA VODE

MIKROBIOLOŠKA

spore
parazit
št. bakterij pri 22 °C
št. bakterij pri 37 °C
pokazatelj stoječe vode
fekalno onesnaženje

FIZIKALNO KEMIČNA

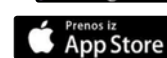
okus
vonj
amonij
barva
motnost

Podrobne podatke o analizah vodnih virov lahko pogledate na naši spletni strani: <http://www.komunala-nm.si/default.aspx?ID=518>

Informacije o dogajanjih na vodovodnem omrežju: <http://www.komunala-nm.si>

Če želite prejemati SMS ali elektronsko obvestilo v primeru poslabšanja kakovosti pitne vode: <http://moja.komunala-nm.si>

in aplikacija pitne vode <http://app.vodapp.si>

NM-JEZERO

2.523.083 m³

15,2 °N

97,96% (mot)

NM-STOPIČE

1.485.590 m³

14,1 °N

96,43% (KB, 2xSK 37)

GLOBOČEC

350.741 m³

15,6 °N

DOLENSKE TOPLICE

196.299 m³

14,5 °N

HRASTJE

147.468 m³

19,3 °N

ŠKOCJAN

117.704 m³

17,9 °N

85,71% (KB, SK 37)

MIRNA PEČ

107.996 m³

15,3 °N

STARE ŽAGE

101.745 m³

16,0 °N

92,31% (KB, SK 37)

VRHPOLJE

98.891 m³

17,6 °N

BRUSNICE

82.549 m³

11,3 °N

JAVOROVICA

74.297 m³

14,1 °N

GORNJI KRIŽ

33.707 m³

15,6 °N

GABRJE

28.886 m³

16,6 °N

BUČKA

24.859 m³

18,1 °N

92,86% (KB)

ŽDINJA VAS

16.159 m³

11,6 °N

85,71% (2xSK 37)

KAMENJE

12.859 m³

13,8 °N

JELENDOL

9.066 m³

19,7 °N

SUHADOL

5.820 m³

20,5 °N

LEGENDA: **EC**-E. coli, **CP**-clostridium perfringens, **KB**-koliformne bakterije, **SK22**-št. kolonij pri 22 °C, **SK37**-št. kolonij pri 37 °C; **mot**- motnost izražena v NTU

°N - trdota vode izražena v nemških stopinjah

Mikrobiološke analize vode

Z mikrobiološkimi raziskavami se ugotavlja prisotnost bakterij in parazitov v pitni vodi. V letu 2018 je bilo za potrebe MB odvzetih 396 vzorcev, od katerih je bilo 9 neustreznih. Kot najpogostejši vzrok za neustreznost vzorcev je povečano število koliformnih bakterij in skupno število bakterij pri 22°C oz. 37°C. V okviru rednih mikrobioloških analiz pa se ugotavlja prisotnost tudi na:

- Bakterijo Escherichia coli, ki je zanesljiv pokazatelj fekalnega onesnaženja, prisotnost v vodi ni dopustna.
- Koliformne bakterije - pokazatelj stoječe vode (mrtvi rovak na omrežju), prisotnost v vodi ni dopustna.
- skupno število bakterij pri 22°C, mejna vrednost je manjša od 100/ml.
- skupno število bakterij pri 37°C, podobno kot št. kolonij pri 22°C kažejo na učinkovitost postopkov priprave, na razmnoževanje v omrežju zaradi zastojev ali povečane temperature; mejna vrednost je manjša od 100/ml.
- Clostridium perfringens vključno s sporami, njihova prisotnost je zanesljiv pokazatelj fekalnega onesnaženja, prisotnost v vodi ni dopustna.
- Paraziti; patogeni mikroorganizmi, njihova prisotnost kaže na izpust komunalnih odpadnih voda in greznic ter uporabo gnoja in gnojevke pri gnojenju travnatih in poljedelskih površin; prisotnost v vodi ni dopustna. V letu 2018 smo na vodovodnih sistemih odvzeli 16 vzorcev v katerih ni bilo prisotnih razvojnih oblik parazitov.

Fizikalno-kemijske analize vode

Parametri osnovne fizikalno-kemijske analize so amonij, barva, motnost, vonj ter okus. V lanskem letu je bilo za potrebe fizikalno-kemijskih analiz odvzetih 151 vzorcev, od katerih je bil 1 neustrezen. Vzrok fizikalno-kemijske neustreznosti je bila povišana motnost, kot posledica vzdrževalnih del na vodovodnem omrežju. Poleg osnovnih parametrov se v vodi ugotavlja tudi prisotnost nekaj manj kot 90 kemijskih snovi in spojin, kot so kovine, pesticidi in ogljikovodiki.

NOVOMEŠČANI S KULINARIKO IN GLASBO ZAZNAMOVALI 50. PRAZNIK MIMOZ V PARTNERSKEM MESTU HERCEG NOVI

Od devetih mest, s katerimi ima Mestna občina Novo mesto podpisane partnerske sporazume, sta najstarejši partnerstvi s srbskim mestom Leskovac in črnogorskim obmorskim mestom Herceg Novi. Obe partnerstvi sta bili sklenjeni še v času nekdanje skupne države in segata v leto 1971, pri čemer partnerstvo z Leskovcem že več let ni aktivno, odnosi s Hercegnovim pa so nadvse živahni, raznoliki in plodni, saj se mesti povezujeta pri številnih projektih.

TURISTIČNO, ZDRAVILIŠKO IN KULTURNO SREDIŠČE MED DUBROVNIKOM IN BOKO KOTORSKO

Herceg Novi leži ob Jadranskem morju pri vходу v Boko Kotorsko in je eden glavnih turističnih krajev v Črni gori. Poleg slikovite arhitekture iz različnih zgodovinskih obdobj je mesto, zahvaljujoč obilju zdravilnega morskega blata in izvirov mineralne vode, znano kot zdraviliško in zdravstveno središče. Odlikuje ga tudi ugodna prometna lega, saj leži le 40 km od dubrovniškega letališča Čilipi in 20 km (s trajektom) od letališča v Tivatu.

Poleg razvitega turizma je Herceg Novi s svojim pestrim festivalskim in drugim kulturnim dogajanjem močan tudi na področju kulturne produkcije in je bil v uvrščen v najožji izbor za pridobitev naziva Evropska prestolnica kulture 2021, ki ga je na koncu osvojil Novi Sad. Zato smo v Novem mestu še posebej veseli, da Herceg Novi aktivno sodeluje pri projektu novomeške občine »twinningtourism – turizem partnerskih mest«, katerega cilj je prek kulturnega turizma povezati prebivalce partnerskih mest in zanje omogočiti različne popuste in posebne ponudbe. Sodelovanje z občino Herceg Novi, ki ima podobno kot Mestna občina Novo mesto dobrih 30 tisoč prebivalcev, se poleg kulture in turizma intenzivno razvija tudi na športnem, izobraževalnem in predvsem humanitarnem področju. Novomeščani že od vsega začetka sodelujemo na hercegnovskem otroškem karnevalu, ki poteka v juniju, in pri humanitarni akciji Torta za nasmeh, pri kateri Novo mesto vsako leto pokloni pet tort za otroke brez staršev iz Otroškega doma Bijela.

DNEVI SLOVENIJE NA ZNAMENITEM PRAZNIKU MIMOZ V ZNAMENJU DOLENJSKE KULINARIKE IN NOVOMEŠKIH PEVCEV

Partnersko sodelovanje s Herceg Novim je bilo še posebej intenzivno letošnje leto, ko Herceg Novi

obeležuje petdeseto izvedbo znamenitega praznika mimoz, ki letos traja vse od 1. februarja do 23. marca. 29. januarja 2019 je župan Gregor Macedoni gostil delegacijo mesta Herceg Novi, ki je po Sloveniji v družbi mažoretk in Gradske godbe vabila na jubilejni praznik mimoz. Župan Macedoni si je skupaj s predsednikom občine Herceg Novi Stevanom Katičem ogledal nastop mažoretk in godbe na Glavnem trgu. Mažoretke in godba iz Hercegnovega imajo dolgo tradicijo in sodijo med najbolj prepoznavne, ne samo na prostorih nekdanje Jugoslavije, temveč tudi v evropskem prostoru. Pri nastopu na prenovljenem trgu se jim je ob spremstvu številnih obiskovalcev pridružila tudi Mestna godba Novo mesto. Med številnimi obiskovalci mestnega jedra so bili tudi najmlajši vrtčevski in osnovnošolski otroci, ki so še popestrili plesno rajanje.

Vabilu na jubilejni praznik mimoz, ki ga organizira Hercegfest in velja za eno najbolj obiskanih in prepoznavnih kulturno-turističnih prireditev na južnem Jadranu, smo se odzvali tudi v Novem mestu in s pestrim kulturno-kulinaričnim programom zaznamovali Dneve Slovenije, ki so v okviru praznika

mimoz potekali 20. in 21. marca. Prvi večer je nastopil Mešani pevski zbor Pomlad, ki je predstavil venček reprezentativnih slovenskih pesmi. Po njihovem nastopu je sledila tradicionalna slovenska večerja z nastopom De'cov in MePZ Pomlad, ki je nadaljeval s slovenskimi narodnimi pesmimi in popevkami. Večerjo v Gradski kafani so pripravili dijaki in mentorji Gostinske in turistične šole Centra biotehnike in turizma – Grm Novo mesto. Na dogajanju ob zaključku letošnjega praznika mimoz so se vodstvu Herceg Novega pridružili župan Gregor Macedoni in podžupan Boštjan Grobler ter slovenski veleposlanik v Črni Gori, nj. eks. Mitja Močnik. Naslednji dan pa je na Trgu Nikola Đurkovića potekala še gastronomska prezentacija s poudarkom na turistično-gastronomski promociji Novega mesta. Tako v črnogorskem primorju ni manjkalo cvička, salam, sirov, jabolčnih krljev in potice ter slovenske glasbe.

Foto: Peter Zunič Fabjančič

Foto: arhiv mesta Herceg Novi

EVROPSKE VOLITVE: TOKRAT GREM VOLIT!

Leto 2019 bodo zaznamovale volitve v Evropski parlament. 26. maja se bomo lahko državljani držav članic EU podali na volišča in izvolili evropske poslance za prihodnjih pet let. Z udeležbo na volitvah lahko vsi soodločamo, v kateri smeri bo delovala evropska politika v naslednjih petih letih.

Na volitvah bomo prebivalci vseh držav članic EU izbrali 705 poslancev, ki bodo v naslednjem petletnem mandatu zastopali naše interese v Evropskem parlamentu. S tem bomo določili smer, v katero se bo naslednjih pet let razvijala evropska politika glede mednarodne trgovine, varnosti, zaščite potrošnikov, izobraževanja, zaposlovanja, boja proti podnebnim spremembam, gospodarstva in mnogih drugih področij.

V namen sprotnega obveščanja o evropskih volitvah in zlasti kot motivacija za aktivno državljanstvo med mladimi, je bil Evropski parlament vzpostavil spletno platformo Tokrat grem volit. Z vpisom na spletno stran tokratgremvolit.eu boste obveščeni o pomembnih informacijah, povezanih z volitvami, s pomočjo platforme pa lahko na volišča pozovete tudi sorodnike in znance in

DO HITRIH ODGOVOROV Z MOBILNO APLIKACIJO CITIZEN'S APP

V novi mobilni aplikaciji Citizen's App (Evropa na dlani), ki jo je zasnoval Evropski parlament, lahko uporabniki pametnih naprav poiščete odgovore na vprašanja: Kaj sploh dela Evropa zame? Katere projekte v moji bližini financira? Kje v moji bližini so dogodki z evropsko tematiko? Tako lahko kjerkoli preverite dosežke EU, tekoče delo in cilje v prihodnosti, hkrati pa se seznanite z delom Evropskega parlamenta. Najti je moč različne pobude glede na temo in lokacijo ter spremljati njihov napredek. Aplikacija omogoča tudi enostaven dostop do podatkov na spletnem portalu [Kaj Evropa počne zame](http://KajEvropa.pocne.zame), ki državljanom predstavlja koristi, ki jim jih je prinesla EU, in njen vpliv na različna področja našega življenja. Aplikacija je dostopna v 24-ih jezikih, seveda tudi v slovenščini kot uradnem jeziku EU.

Informacije o evropskih volitvah pri nas in v drugih državah članicah najdete tudi na spletni povezavi Evropske-volitve in na spletni strani [Evropskega parlamenta](http://Evropskega-parlamenta).

EVROPSKE VOLITVE 2019 v Sloveniji

26. MAJ

8 Poslancev bo izvoljenih

18

Minimalna starost volivcev je 18 let

Volivci v tujini lahko oddate svoj glas na veleposlaništvu ali prek pošte

4%

Volilni prag za izvolitev v Evropski parlament je 4%

tokratgremvolit.eu

se tudi aktivneje vključite v celoten projekt. Platforma služi zlasti kot motivacija mladim, da sodelujejo, poiščejo informacije in poskrbijo, da bodo na majskih volitvah v Evropski parlament njihovi glasovi slišani. O skupni Evropi moramo odločati v kar največjem številu, saj je široka politična participacija nujna za njen uspeh, odločitve, sprejete v Bruslju, pa zadevajo vse nas: države članice, lokalne skupnosti in posameznike. Z glasovanjem na volitvah imamo možnost, da odločamo o tem, v kakšni Evropi bomo živeli, in da prevzamemo odgovornost za boljšo prihodnost. Prvi korak k soodločanju o evropski politiki je oddaja glasovnice.

Foto: tokratgremvolit.eu

S POMOČJO GASTRONOMSKE DEDIŠČINE DO NOVIH RAZVOJNIH PRILOŽNOSTI

Lokalna akcijska skupina Dolenjska in Bela krajina (LAS DBK), ki deluje v okviru Razvojnega centra Novo mesto, si je za eno prioritetenih nalog v tem programskem obdobju zadala iskanje novih priložnosti za večjo prepoznavnost območja Dolenjke kot turistične destinacije. Pri tem LAS DBK zasleduje cilje zastavljene v Strategiji trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2022, in sicer v smeri razvoja novih modelov turistične ponudbe, temelječih na kontinuiranem izobraževanju vseh, ki se bodo v turistično ponudbo že vključili ali vanjo še vstopajo.

S projektom **Odprta akademija za inovativni turizem**, v izvedbo katerega sta bili vključeni dve visokošolski instituciji (FOŠ Novo mesto – vodilni partner – in VŠUP Grm), gospodarstvo Term Krka in tržnik Kompas Novo mesto, so bile razvite in izvedene štiri inovativne »ustvarjalnice«. Te so s svojo vsebino posegle na vsa aktualna področja povezana s kulturno-turistično ponudbo območja LAS, s tem pa tudi Novega mesta, in sicer od potrebnih aktivnosti za organizacijo atraktivnih prireditev; oblikovanje zanimivih turističnih zgodb, povezanih s kulturnimi in naravnimi danostmi tega območja; vzpostavitev dodatne in dopolnilne dejavnosti na kmetijah ter ustvarjalnice na temo sožitja vin in kulinarike, kar je prav gotovo velika prednost turizma.

Projekt je svojo nadgradnjo in dopolnitev doživel s projektom **Razvoj in promocija kolektivne blagovne znamke in vzpostavitev mreže lokalnih ponudnikov**, ki ga vodi Zavod za trajnostni razvoj Temeniške in Mirnske doline. S projektom nadaljujejo uspešno zgodbo dobrot Dolenjske, razvite v prejšnjem programskem obdobju tudi s pomočjo financiranja iz sredstev LAS DBK. Z novim projektom, ki je še v izvajanju, sta pod vodstvom izkušenih strokovnjakov nastala prva kulinarčna piramida in zemljevid gastronomske dediščine Dolenjske.

Kulinarčna piramida prikazuje dolenjsko prehransko dediščino po mikroregijah Dolenjske. Podnožje piramide predstavlja »gastronomsko banko« območja, srednji del jo vsebinsko ureja, vrh piramide pa predstavlja reprezentativni del oziroma najbolj prepoznane jedi in pijače celotne pokrajine. Na vrhu kulinarčne piramide Dolenjske so štiri jedi: češpljeva kaša, matevž z zeljem ali repo, pečena svinjska rebrca (tudi kuhana), različni

štruklji in tri mednarodno zaščitene pijače: cviček, kostelska rakija in dolenjski sadjevec.

Kulinarčni zemljevid predstavlja gastronomsko dediščino Dolenjske po posameznih mikroregijah s tistimi jedmi oz. pijačami, ki so na nekem delu pokrajine najbolj skoncentrirane: npr. matevž, štruklji, žlinkrofi, potancelj, poprtnik, ajdovi želodci, repa s fižolom ribničanom, kostelski čušpajs, kočevski gozdni med, cviček, pleterska hruška idr. Zemljevid prinaša tudi najkvalitetnejše ponudnike navedenih jedi in pijač iz celotne Dolenjske.

Pri izdelavi obeh dokumentov je sodeloval etnolog prof. Janez Bogataj, ki opozarja, da moramo biti posebej skrbni pri prevodu imen naših jedi ali pijač v tuje jezike. Priporoča, da nekaterim našim jedem in pijačam ohranimo originalno, slovensko oziroma dolenjsko ime. »Nenazadnje so tujci ponosni, ko znajo izreči ime kakšne od jedi ali pijače po slovensko, za nas pa to pomeni dodatno prepoznavnost,« je povedal prof. Bogataj.

Dobrote Dolenjske so kolektivna blagovna znamka (KBZ), ki danes združuje več kot 400 visokokakovostnih kulinarčnih in rokodelskih izdelkov več kot 70-ih različnih ponudnikov z območja celotne Dolenjske.

Z izvedbo obeh projektov smo dobili odlično izhodišče za nadaljnje delo. Razvite ideje je potrebno implementirati v okolje. Potencialni prijavitelji za prihodnje javne pozive LAS že pripravljajo vsebine, ki bodo razvite ideje prenesle v prakso tako za popestritev obstoječe gostinske ponudbe kot pri oblikovanju učnih programov mladih, ki bodo tradicijo in kulturo tega območja prenašali naprej.

Foto: arhiv LAS

RUDOLFOVANJE 2019

V okviru praznovanja občinskega praznika Mestne občine Novo mesto Pohodniško društvo Novo mesto že petič organizira Rudolfovanje 2019, pohodniško, kolesarsko in kulturno prireditev za obuditev in oživitev Rudolfove poti, skoraj 40 km dolge pohodniške in kolesarske poti po mejah bivšega mestnega pomerija Rudolfswertha, ki jih je leta 1365 z ustanovno listino določil Rudolf IV. Habsburški.

Vabimo vas, da se 6. aprila 2019 udeležite enega od dogodkov s skupnim zaključkom in kulturnim programom ob 16. uri v Konjeniškem šolskem športnem centru Češča vas:

- **pohod po celotni trasi Rudolfove poti (izhodišče Konjeniški šolski športni center Češča vas, začetek pohoda ob 6. uri, okrepičilo med potjo, prevoz za morebitne izčrpane);**

Foto: arhiv Pohodniškega društva Novo mesto

- **osrednji pohod (ob 10. uri prevoz z avtobusi izpred Konjeniškega šolskega športnega centra Češča vas do pokritega vkopa v Karteljevem), 15 km hoje z vmesnimi postanki;**
- **treking kolesarjenje po celotni trasi Rudolfove poti (izhodišče Konjeniški šolski športni center Češča vas, začetek kolesarjenja ob 11. uri, prevoz za morebitne izčrpane); težavnost: V1, S1, dva krajša odseka V2, S2;**
- **pohod za najmlajše in najstarejše, začetek izpred Rotovža (Glavni trg v Novem mestu) ob 14. uri, približno 7 km hoje.**

Ob 18. uri bo organiziran prevoz v Novo mesto za vse udeležence, ki bodo to želeli.

Rudolfovanje 2019 bo v vsakem vremenu.

Aktivnosti bomo prilagodili udeležencem in vremenskim razmeram.

Zaključek aktivnega druženja bo v Konjeniškem šolskem športnem centru Češča vas.

Vsak udeleženec pohoda ali kolesarjenja dobi brezplačen topel obrok in napitek.

Prosimo, da oddate prijave (in morebitne objave) na rudolf.cetrni@gmail.com. Društva oz. organizacije prosimo, da pošljete skupni poimenski seznam udeležencev vsaj do 2. aprila 2019. Ob prijavi navedite zaporedno številko dogodka (1–4) in seznam udeležencev posameznega dogodka.

Planinski pozdrav iz Pohodniškega društva Novo mesto.

> Monika Gabrič, Mestna občina Novo mesto

POMLAD PRINAŠA ŠIRITEV IN NOVO SEZONO GoNM

Od konca marca ponovno deluje avtomatiziran sistem za izposajo koles GoNM, ki bo v tem letu še nadgrajen z devetimi novimi postajami, dvajsetimi navadnimi kolesi, petinštiridesetimi električnimi kolesi in aplikacijo za pametne telefone.

Kolesa si je mogoče izposoditi na petih lokacijah: na Seidlovi, Novem trgu, pri BTC-ju, Šolskem centru Novo mesto in na Ulici Slavka Gruma. V aprilu bodo dodane še štiri postaje z dvajsetimi kolesi na Drski, Glavnem trgu, pri Osnovni šoli Bršljin in na Seidlovi cesti, maja pa bo mreža koles GoNM nadgrajena še z dodatnimi petimi postajami in petinštiridesetimi električnimi kolesi, ki bodo na Kandiji, Ragovski ulici, v Podbrezniku, pri Osnovni šoli Šmihel in Portovalu, uporabnikom pa bo na voljo tudi mobilna aplikacija.

Zaradi povečanega obsega postaj in uvajanja koles na električni pogon, kar bo bistveno povečalo uporabnost sistema in nivo storitev za uporabnike, se v letu 2019 spreminjajo tudi cene članarine. Obstoječim uporabnikom velja članarina do poteka v letošnjem letu, za nove uporabnike, ki se bodo prijavi do 25. maja, bo članarina za

letos petnajst evrov, za prijavitelje po tem datumu pa petindvajset evrov. Na voljo bo tudi mesečni paket za pet evrov.

Izposoja koles GoNM je zelo enostavna, saj se uporabniki pred uporabo zgolj registrirajo v prostorih Turistično informacijskega centra (TIC) na Glavnem trgu 11, kjer plačate članarino in prejmete kartico za brezplačno uporabo koles. Od maja bo izposoja na voljo tudi s posebno aplikacijo za pametne telefone. Dodatne informacije o delovanju in izposoji koles so na voljo na spletni strani GoNM www.gonm.si.

MACHOVA UČNA POT VABI

Začetki Društva Machova dediščina pod Gorjanci sežejo štiri leta nazaj v pomlad leta 2015. Takrat si je skupina krajevnih zanesenjakov, prostovoljcev zamislila dokaj jasen, smeli cilj: »Naredili bomo Machovo učno pot!« Imeli smo dobro idejo in zavidanja vredno resnično zgodbo, ki je z družino Mach na graščini, imenovani Slatnek (Slatenek), zaživela v vasi Veliki Slatnik v drugi polovici 19. stoletja. Davno tega, ko je bila graščina še čila, bi jo morali uporabljati, vendar je kljub nekaj poizkusom vztrajno, še posebej pa po porušenju dotrajane graščine, tonila v pozabo.

Že istega leta smo ustanovili *Društvo Machova dediščina pod Gorjanci*, naredili traso poti in jo vnesli na zemljevid. Obeležili smo vse učne točke in naslednje leto postavili vse oznake učnih točk in table na sedmih vpadnicah s parkirišči. Na voljo je pohištvo za počitek v naravi. Tudi zloženka je na voljo, zaenkrat le v slovenskem jeziku, možno pa jo je dobiti v vseh petih gostinskih lokalih ob Machovi poti. Vzporedno je nastala tudi knjiga kot priložnik za pot *Slatenska dolina in Machova dediščina pod Gorjanci*.

Med pomembnimi dejavnostmi društva tudi organizacija vodenih pohodov

Društvo danes šteje preko dvesto članov. Skrbimo za urejenost poti, naša skrb je ponuditi sožitje z neokrnjeno naravo – vodne vire, kot je Slatenski potok z več kot desetimi studenci. Ohraniti hočemo kulturno dediščino kraja in te ni malo. V našo zgodbo vstopa celo pisatelj Janez Trdina.

Skrbimo za stalno prehodnost poti. Opažamo visoko raven kulture pohodništva. Namreč kljub nekaterim skeptikom namenoma nismo postavili niti enega odlagališča odpadkov po načelu »smeti odnesem s seboj v nahrbtniku«, zato smeti na poti tako rekoč ni.

Organiziramo vsaj štiri velike vodene pohode: spomladansko-velikonočni pohod, krajevni pohod ob prazniku KS Mali Satnik, Noč metuljev s slikarsko razstavo in kulturnim programom literatov Snovanja DU NM. Ob koncu leta pa organiziramo božično-novoletni pohod. Vodenje skupin je mogoče naročiti. Mnogo pohodnikov samostojno hodi po dobro označeni trasi. Celotno se dogaja, da si nekateri na Machovi učni poti privoščijo čarobnost noči. Vrtci in šole so našo pot že vključili v svoj učni program. Slikarji – Jutrovci DU NM imajo celo pletje, vsak četrtek, svoj dan ustvarjanja na našem osrednjem delu učne poti, tj. ob sotočju treh studencev.

Ob Machovi učni poti je tudi nekaj gostiln, s katerimi zelo dobro sodelujemo na različne načine. Društvo Machova dediščina pod Gorjanci je vseskozi zavezano ohranjanju kulturne in vsakršne dobre dediščine in ta društvena zavezanost odmeva širom po Evropi, na kar smo člani društva zelo ponosni.

V načrtih društva tudi širitev Machove poti, zloženka v tujih jezikih in kolesarska pot

V letošnjem načrtu imamo širitev Machove poti. Transverzalno želimo povezati mestno jedro s sosednjimi krajevnimi skupnostmi Žabja vas in Mali Slatnik, z gostilnoma Mrak in Vovko na Ratežu do KS Brusnice in naprej na Otočec. Treba bo postaviti dodatne označbe in markirati pot; na določenih odsekih poti bomo tudi sanirali slabše prehodne točke. V načrtu imamo obnovitev dotrajanih lesenih ograj, kar pomenja med Petelinjekom in vasjo Potov Vrh: tudi na teh področjih je potrebno poskrbeti za urejenost kraja. Glede na to, da moramo poskrbeti za varnost pohodnikov, smo že dali pobudo za sanacijo nevarnega mostu čez Slatenski potok v Lokah, ki predstavlja dvesto metrov do Trdinove poti, le-ta pa preko Šentjoških gozdov in čez Trate vodi v mestno jedro.

Program in usmeritev našega društva sta dobro znana Mestni občini Novo mesto, kamor se javljamo na razpise in vzorno sodelujemo, naši skupni rezultati so vidni, zelo dobro podpora pa imamo tudi v vodstvu matične krajevne skupnosti Mali Slatnik in njenih društvih ter sekcijah.

V pripravi imamo novo razširjeno zloženko z zemljevidom, ki bo zajemal okljuk z mestnim jedrom in zemljevid Machove poti do Brusnic. Zloženka bo prevedena v štiri evropske jezike. Za boljše obveščanje pa že delamo na pripravi spletne strani društva. Razvijamo tudi medenjak umetelnega metulja jamamaja v naravni velikosti, Machovega sviloprejca, ki je osnova logotipu našega društva. Predstavili smo ga vsakemu pohodniku

na božično-novoletnem pohodu. Bili so navdušeni.

S širitvijo poti obenem pripravljamo kolesarsko stezo po naravi, večino po že uvoženih gozdnih kolovozih pa tudi skozi vasi. Tako ne bomo moteči flori niti favni. V ta namen se povezujemo s kolesarji in pristojnimi za poti na MONM.

Prvi letošnji pohod bomo organizirali na velikonočni ponedeljek s parkirišča in dvorišča bara Amigo na Malem Slatniku. Prijazno vabljeni!

Trasiranje Machove učne poti

Foto: arhiv Društva Machova dediščina pod Gorjanci

INVESTICIJSKI PROJEKTI KS OTOČEC V LETU 2018

KS Otočec je tudi v letu 2018 v sodelovanju z Mestno občino Novo mesto izvajala različne investicijske projekte. Nadaljevali smo z deli v športno-rekreacijskem parku Pluska-Otočec. Zgradili smo balinišče, postavili zbiralnik vode, uredili betonsko podlago za objekt, zgradili objekt čajne kuhinje z nadstreškom in lopo za shranjevanje športnih rekvizitov ter orodja, uredili prostor za otroško igrišče, uredili dostopno pot do objekta in novih igrišč. Nadaljevali smo z obnovo mrliške vežice v Ždinji vasi in z deli na objektu mrliške vežice na Otočcu. V obeh objektih smo uredili ogrevanje oz. hlajenje s klimatskimi napravami, zamenjali dotrajane gospodinjne aparate in droben inventar, v mrliški vežici na Otočcu pa tudi kuhinjo. V KS Otočec smo postavili nekaj informativnih tabel in tabel dobrodošlice. Uredili smo teren področja parkirišč v ŠRP Pluska - Otočec. V športno-rekreacijskem parku smo uredili otroško igrišče in postavili otroška igrala. Investicijske projekte sta financirali Mestna občina Novo mesto (70 %) in KS Otočec (30 %). Skupna vrednost vseh izvedenih investicijskih projektov KS Otočec v letu 2018 je bila 90.000,00 EUR. Vse investicijske projekte sem pripravila in vodila Vesna Barborič.

Še posebej smo ponosni, da smo v ŠRP Pluska - Otočec uredili novo otroško igrišče z igrali. S tem projektom smo imeli lansko leto kar nekaj težav, saj je KS Otočec v letu 2018 morala na novo urediti teren za otroško igrišče, ker smo ga morali premakniti izven 15-metrskega pasu daljnovoda, ki ga Eles še ni odstranil. Ker so bila otroška igrala že naročena, smo morali področje otroškega igrišča prilagoditi obstoječi situaciji na terenu in zahtevam Eles. Zemeljska dela je opravilo podjetje Samigrad, podjetje Euomix pa je postavilo otroška igrala v vrednosti 14.000,00 EUR (50-% delež KS Otočec in MONM). Oktobra 2018 smo otroško igrišče zatravili. Sedaj pa čaka in vabi naše najmlajše krajanke k sproščeni igri in druženju. Vabimo vas k uporabi novega otroškega igrišča, saj je namenjeno našim otrokom.

Ponosni smo tudi, da smo uredili področje »bodočih parkirišč« v ŠRP Pluska - Otočec, ki je bilo črna točka našega kraja. Po opravljenih zemeljskih delih je to postal lep del urejenega šolskega okolišja. V naslednjih letih bo v tem delu potrebno urediti parkirišča za potrebe ŠRP Pluska -Otočec.

Da krajanje Otočca potrebujemo nove športno-rekreacijske površine, smo se člani sveta KS Otočec zavedali že leta 2015, ko smo pričeli z gradnjo ŠRP Pluska - Otočec. V športno-rekreacijskem parku se bodo odvijale različne športne in rekreativne aktivnosti. Urejeno je nogometno igrišče, steza za tek, balinišče, postavljen lesen objekt. Celotno področje ŠRP smo »splanirali« in zatravili zaradi lažjega vzdrževanja. Po treh letih trdega dela so v ŠRP Pluska - Otočec že vidni prvi rezultati, športni park je lepo urejen in dobiva novo podobo. A z deli še nismo končali. V prihodnjih letih, po odstranitvi daljnovoda, nas čaka še ureditev manjših igralnih površin. V letu 2019 smo nameravali urediti vso potrebno infrastrukturo, opremiti objekt in postaviti zunanjo opremo.

Brez pomoči krajanov in nešteti ur prostovoljnega dela nam ne bi uspelo toliko narediti. Zato se osebno zahvaljujem vsem, ki ste si vzeli čas in prostovoljno pomagali v delovnih akcijah, ki jih je v letih 2015–2018 organizirala KS Otočec. Izredna zahvala velja NK Šentpeter, saj so njihovi člani pomagali vsa ta leta na vsaki delovni akciji, vzdrževali pa so tudi vse zelene površine v KS Otočec. Konec leta 2018 je bilo ustanovljeno Športno društvo Šentpeter. Člani društva so pripravljene v upravljanje prevzeti ŠRP Pluska - Otočec in tudi skrbeti za vzdrževanje celotnega kompleksa športnega parka. Vsi krajanje ste lepo vabljeni, da se vključite v Športno društvo Šentpeter, ki bo skrbelo za športno-rekreativno dejavnost v našem kraju. S svojim članstvom in aktivno udeležbo boste pripomogli, da se bo v našem kraju udeležil rek: Zdrav duh v zdravem telesu!

Novo otroško igrišče v ŠRP Pluska - Otočec

Informativna tabla v Šentpetru

Lesen objekt v ŠRP Pluska - Otočec: čajna kuhinja z nadstreškom in lopo

					NOVO MESTO	NABIRALEC SMOLE	SNOV, TVARINA	RIŽEVO ŽGANJE	ODŽAGAN KOS DEBLA, HLOD	ŽENSKA, KI ANIMIRA	SPOL	VSAKOLETNO IZBIRANJE NOVIH IGRALCEV V LIGI NBA	
					DRAG KAMEN ZELENE BARVE								
					GORSKA NOSILA								
					OSTANEK V TALILNICI								
					ZDRAVILO				VALJAST PREDMET ZA GRETJE ROK				
					100 m ²				AM. PISATELJ (HOWARD)				
JED IZ OLUŠČENIH ZRN JEČMENA IN FIŽOLA Z MESOM									POBUDNICA	RUSKI SLIKAR (KONSTANTIN)			
SLABŠA VOLNENA ODEJA		ZGOD. POKR. V S. FRANCIJI											
SESTAVIL: PETER UDIR	UMETNI IZDELEK, DELO ČLOVEŠKIH ROK	BIKOBOREC	IZRAELSKA LUKA	ORGAN ZA VOH			INUIT						
							GL. MESTO TEKSASA						
OČE				SVETOVNO MORJE					SRBSKO MOŠKO IME				
				ZAVETNIK KRANJSKE					ŽGAN APNENEC				
DEL OBLAČILA, KI OBDAJA POSAMEZNO ROKO					KUJANJE					IVO VOLARIČ			
					AM. SKLADATELJ (GLENN)					AKORD			
VIRUSNO VNETHJE OČESNE VEZNICE						ZASTRUPITEV KRVI						GRŠKI VELIKAN, SIN GAJE	
						KAL, CIMA							
EDWARD ELGAR			PLATNEN DUHOVNIŠKI PRTIČ					ZNAK ZA TON					
			IME DIRKAČA LAUDE										
ITALIJANSKI KIPAR (COSIMO)								O ₃					
								GROBO ORIENTALSKO SUKNO					
SLOVENSKI KANTAVTOR (SMOLAR)				IZLOČEK ŽLEZ SLI-NAVK					NASAD OB HIŠI				
				OSVOBODILNA FRONTA					LOJZE LEBIČ				
PETELINČEK							PLANOTA MED RIBNIŠKO DOLINO IN CERKNIŠKIM POLJEM						
OKENSKA ODPRTINA, RAZDELJENA NA TRI DELE							GRŠKI LIRIK Z LESBOSA, SODOBNIK SAPPFO						

FANCELLI - italijanski kipar (Cosimo); **FAST** - ameriški pisatelj (Howard); **SOMOV** - ruski slikar (Konstantin); **TRAHOM** - virusno vnetje očesne veznice;

Geslo pošljite na naslov MO Novo mesto, Seidlova cesta 1, 8000 Novo mesto, s pripisom Križanka. Upoštevali bomo vse pravilne rešitve, ki bodo prispale do 30. aprila, in med njimi izžrebali 10 nagrajencev, ki bodo prejeli dežne plašče.

Ime in priimek:

E-naslov ali naslov:

Iskano geslo:

NOVO
MESTO

Mestna občina Novo mesto
vabi na slavnostno akademijo
ob občinskem prazniku
s podelitvijo nagrad in priznanj
Mestne občine Novo mesto za leto 2018.

Prireditev bo

**v petek, 5. aprila 2019, ob 19. uri
v Kulturnem centru Janeza Trdine.**

V kulturno-umetniškem delu programa bo nastopil
Novomeški mladinski pevski zbor,
ki združuje učence in pevce vseh osnovnih šol
v Mestni občini Novo mesto.